Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ.Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακὴ 23 τοῦ 'Οχτώβρη 1905 | ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Οδὸς Οἰκονόμου ἀριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 169

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. *'Από τὸν κόσμο τοῦ Σαλονιοῦ—Τὰ γοβάκια τοῦ χοροῦ.*

ΑΡ. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ. *'Ο Καλοσγοῦρος.*

ΜΟΡΙΣ ΜΑΤΕΡΛΙΓΓ. *Οἱ Προειδοποιημένοι* (μετάφρ. Ἴντας Γαρτζόνη).

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ. *'Η «'Αλήθεια» γιὰ τὴν 'Αλήθεια.*

ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ. *'Η Εὐτυχία.*

ΔΙΦΗΣ. *Πλαστικὸς συντεριασμός.*

ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ. *'Ο Ψεύτης* (τέλος).

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. *'Ο Χατζῆς.*

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ. *Κ. Παλαμᾶ «Γράμματα» —Τὰ βιβλία τοῦ «Νουμᾶ».*

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. *Εὐανθία Χατζῆ. Γιάννης Περγιαλίτης. Κώστας Γαζίας. 'Ιωαννίδης Βοσπορίτης.*

Δ. Π. Τ. *Φαινόμενα καὶ πράματα (Τὸ 'Αρβανίτικο Σκολειὸ—Πολιτικὲς κουβέντες—Δημοσιογραφικὰ μικρόβια—'Ο Γαϊτάνος Μαικήνας τῆς Τέχνης —Πλατωνικὰ κουρελιάσματα —Δηλώσεις βουλευτῶν καὶ ἀροτριώντων).*

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ— Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ— ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Πές μου, καλή, νὰ κλείσουμε τὴν ξώθυρα
καὶ παραστιὰς νὰ λυώσουμε στὸ κλάμα.
Ὅλα—μ' ἀκοῦς; —βαριὰ ἀνασαίνουν γύρω μας
κ' ἕνα παλιὸ παράπονο πνίγουν μὲ μᾶς ἀντάμα.

Τέτοια πονόδαρτη νυχτιά, καλή, πῶς ἤθελα
κάνα θαμπὸ νὰ λέγαμε ξορκιστικὸ τραγούδι,
τώρα ποῦ ὅλα τὰ παίρνει γύρω ἕνα παράπονο
καὶ σ' ὅλα μέσα τρίζει ἕνα μαμούδι...

Κι ἂς λέγαμε σὰ γήτεμα κάπιαν οὐράνια ρίμα
«ὅπου ἀγαπήσει κι ἀρνηστεῖ νἄχῃ διπλὸ τὸ κρῖμα».

Στοὺς τοίχους, κοίτα, σὰν ἀνήσυχα φαντάσματα
σέρπουν οἱ σκιὲς ποῦ ζωντανεύει ἡ φλόγα·
τί λές;—θὰ σὲ κεράσω τώρα ἀπὸ τὸν πόνο μου
καὶ τὰ θλιμμένα μάτια μου, γητεύτρα, ξομολόγα.

Ξέχνα καὶ πὲς πῶς τώρα τώρα ἀπαντηθήκαμε,
ξέχνα, κοντά σου πάρε με καὶ παρηγόρησέ με,
—γιατὶ ὅλα γύρω ἕνα θολὸ καημὸ σταλάζουνε
μὲς τὴ νυχτιὰ τοῦ γάμου μας—τώρα ποῦ κλαῖμε...

Καὶ γώ, ποῦ γι' ἄλλην δὲν ἔκλαψα, θὰ κλάψω σου [μιὰ ρίμα
«ὅπου ἀγαπήσει κι ἀρνηστεῖ νἄχῃ διπλὸ τὸ κρῖμα».

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

ΠΛΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΤΕΡΙΑΣΜΟΣ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Σ' ἕνα γράμμα ποὺ φάνηκε στὸ φύλλο σου 'Αρ. 166 μᾶς παρουσιάζεις τ' ἀφτιὰ τοῦ Καλότυχου, τυπωμένα μ' ἀριὰ ψηφιά, ἔτσι·

τ' ἀ φ τ ι ά τ ο υ.

Ὑποθέτω τὰ τύπωσες ἔτσι μὲ τὴν ἰδέα νὰ δείξεις τὴ... *δυσαναλογία* τους. Ἂν ὅμως ἡ μορφή τους εἶναι ὅπως τὴ φαντάζουμαι, πολὺ *ὀρθότερα* θαρρῶ θὰν τὰ περίγραφες, ἂν τύπωνες τὰ ψηφιὰ ὄχι ὁριζοντικά, παρὰ κάθετα, κατὰ τὸ κινέζικο τὸ σύστημα, ἔτσι·

τ'
ἀ
φ
τ
ι
ά
τ
ο
υ

Μάλιστα ἀκόμα πιὸ παραστατικώτερα θὰ εἴτανε, νομίζω, ἂν χώριζες τὰ δυὸ τ' ἀφτιὰ καὶ τὰ κατάστρωνες λοξὰ ἢ διαγώνια, ἔτσι·

δ ζ
ε ε
ξ ρ
ι β
ό ύ
ά ά
φ φ
τ τ
ι ι

Ἐδῶ ὅμως προβάλλει ἕνα ἐπιστημονικὸ ζήτημα, ποὺ τοῦ λόγου σου ὄντας γιατρὸς εἶσαι κατάλληλος νὰ τὸ καταπιαστεῖς. Ξέρεις πῶς ὁ μεγάλος Δαρβίνος εἶχε ἀνακαλύψει ἕνα φυσιολογικὸ νόμο ποὺ τόνε βάφτισε *πλαστικὸ συντεριασμό*. Κατὰ τὸ νόμο ἀφτό, ὅταν ἕνα μέλος ζώου ἀλλάξει, τότες γίνεται σύγκαιρα μιὰ ὡς εἶδος πλαστικιὰ ἐπανάσταση καὶ σ' ἄλλα του μέλη. Τὸ καλύτερο παράδειγμα εἶναι ἡ γάτα. Ἡ γάτα ἔχει ἀφτιὰ πολὺ μικρότερα ἀπὸ τοῦ Καλότυχου, μὰ ποῦ ἀκοῦν περίφημα. Ὅμως ἂ γεννηθεῖ ὁλόασπρη καὶ μὲ μάτια καταγάλανα, τότες τ' ἀφτιὰ της συντεριάζοντας μ' ἀφτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ εἶναι πάντα θεόκουφα. Μπορεῖς κοντά της νὰ χαλάσεις κόσμο, ἀφτὴ σ' ἀκούει τόσο ὅσο ὁ Καλότυχος ἢ ὁ Ράλλης θ' ἀκούσει τὰ παράπονα τοῦ κ. Κολλάρου. Ἂς ἔρθω τώρα στὸ ζήτημά μου. Εἴπαμε πὼς τοῦ Καλότυχου τ' ἀφτιὰ εἶναι *δυσανάλογα*, καὶ λὲν πὼς μὲ τέτια ἀφτιὰ συντεριάζεται πάντα τὸ τομάρι ἀποχτῶντας χοντρότατο πάχος. Δὲ μπορεῖς ἄραγε νὰ βρεῖς ἂν τὸ τομάρι τοῦ Καλότυχου ἔπαθε τέτιο συντεριασμό; Σὰν ὑπάλληλος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἀδύνατο νὰ μὴν εἶναι τοῦ λόγου του φίλος ἀφοσιωμένος τῆς Ἐπιστήμης, κι' ὅτα μάθει πὼς ὁ λόγος εἶναι νὰ λυθεῖ τὸ πρόβλημα τοῦ συντεριασμοῦ ἀφτιῶν καὶ τομαριοῦ, πρόθυμα, εἶμαι βέβαιος, θὰ δεχτεῖ νὰν τὸν ξετάσεις.

Καλὸ ἴσως θὰ εἶναι μὲ τὴν ἴδια ἐφκαιρία νὰ ξετάσεις καὶ τὶς φωνητικές του χορδές. Γιατὶ λέν πὼς κι' ἀφτὲς ἔχουν τὸ φυσικὸ νὰ συντεριάζουνται μὲ τ' ἀφτιὰ καὶ τὸ τομάρι.

Καὶ γιατὶ τάχα νὰ μὴν ξετάσεις κι' ἄλλα *ὑποκείμενα* ποὺ πέρασαν ἀπὸ τὸ ἴδιο Ὑπουργεῖο; Πάρε τὸ Στάη. Ἀφτός, ξέρουμε, ἔχει γλῶσσα *δυσανάλογη* σὰν 'Αρμαδίλλος· ἔχει τάχα καὶ τομάρι δὲ λέω παχύ, παρὰ θωρακισμένο σὰν τοῦ 'Αρμαδίλλου; Ἢ πάρε τὸν Κολπαδόρο μὲ τ' ἀνάστημά του τὸ βεργόλιγνο σὰν τσιμποῦκι· τί λογῆς ἄραγες εἶναι τὸ κρανίο του; Ξέρουμε πὼς φαίνεται ἐναέριο· εἶναι τάχα κι' ἀπὸ μέσα τέτιο;

ΔΙΦΗΣ

Κάπιος λογιώτατος θέλοντας νὰ κολυμπήσῃ, λίγο ἔλειψε νὰ πνιγῇ. 'Ορκίστηκε λοιπὸν νὰ μὴ ξαναμπῇ στὸ νερὸ, ἂν δὲ μάθῃ πρῶτα νὰ κολυμπάῃ.

Κάπιος λογιώτατος ἐνῷ τὸ καράβι πνίγονταν ἀπὸ τὴν τρικυμία καὶ καθένας ἀπὸ τοὺς συνταξιδιῶτες του ἀγκάλιαζε κανένα πρᾶμα γιὰ νὰ σωθῇ, αὐτὸς ἀγκάλιασε μιὰν ἄγκυρα.

Κάπιος λογιώτατος ἰδόντας τὸ γιατρό του, κρύφτηκε πίσω ἀπὸ ἕνα τοῖχο. Κι ὅταν τόνε ρώτησε κάπιος ἄλλος γιατὶ κρύφτηκε, εἶπε:

— Ἔχω καιρὸ ποῦ δὲν ἀρρώστησα καὶ ντρέπουμαι νὰ ἰδῶ τὸ γιατρό μου.

Κάπιος λογιώτατος, ἐνῷ ἔμελλε νὰ βουλιάξῃ τὸ καράβι ζητοῦσε χαρτὶ γιὰ νὰ κάμῃ τὴ διαθήκη του. Καὶ βλέποντας τοὺς δούλους του ποῦ θρηνολογοῦσανε γιὰ τὸν κίντυνο, τοὺς εἶπε:

— Μὴ λυπόσαστε, γιατὶ θὰ σᾶς λεφτερώσω.

Κάπιος λογιώτατος ἔχοντας κρασὶ σαντορινιὸ τὄβαλε μέσα σ' ἕνα πιθάρι ποῦ τὸ σφράγισε ἀπὸ πάνου. Μὰ ὁ δοῦλος ἀφοῦ τρύπησε τὸ πιθάρι ἀπὸ κάτου ἔκλεφτε τὸ κρασί. Καὶ ὁ λογιώτατος ἀποροῦσε, πῶς, ἐνῷ οἱ σφραγῖδες εἶταν ἀπείραχτες, λιγόστευε τὸ κρασί. Κάπιος ἄλλος ὅμως τοῦ εἶπε:

— Κοίταξε μὴ τὸ κλέβουν ἀπὸ κάτου.

— Βλάκα, τοῦ ἀποκρίθηκε κεῖνος, δὲ λείπει ἀπὸ τὸ κάτω μέρος παρὰ ἀπὸ τὸ ἀποπάνου.

Κάπιος λογιώτατος, πηγαινάμενος πρώτη φορὰ σὲ μιὰ πολιτεία ἄκουσε, ὅταν βγῆκε στὸ δρόμο, κάτι παιδιὰ νὰ τοῦ φωνάζουν:

— Νὰ, αὐτὸς εἶναι ποῦβαλε φωτιὰ στὸ πηγάδι!

Κ' ἐκεῖνος ἀπακρίθηκε.

— Ψέματα, κύριοι, γιατὶ ἐγὼ πρώτη φορὰ ἔρχουμ' ἐδῶ.

Η „ΑΛΗΘΕΙΑ“ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

Ὁ συνεργάτης μας καὶ διευθυντὴς τῆς Κυπριώτικης «Ἀλήθειας» κ. Μ. Δ. Φραγκούδης εἶχε δημοσιέψει τὶς προάλλες στὸ «Νουμᾶ» (φύλλ. 164, σελ. 1) ἕνα ἄρθρο του μὲ τὸν τίτλο «Τὸ κακὸ κ' ἡ γιατρειά του». Τὸ ἄρθρο αὐτό, ποὺ χτυποῦσε γερὰ τὸ Σχολαστικισμὸ καὶ τὴν Καθαρεύουσα, τὸ ξανατύπωσε στὴν «Ἀλήθεια» καὶ τὸ ξανατύπωμά του τάραξε τοὺς Κυπριῶτες ἀντιδημοτικιστάδες, ὡσποῦ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς βγῆκε νὰ διαφεντέψει ἀπὸ τὶς στῆλες τῆς «Ἀλήθειας» τὴν προκομένη καθαρεύουσα μὲ σάπια ἐπιχειρήματα, παρμένα ὅλα ἀπὸ τὴν Ψευτιὰ κι ἀπὸ τὴν Πρόληψη.

Σᾶς φτάνει αὐτὸ τὸ κομματάκι γιὰ νὰ νιώσετε σὲ τί σάπια θέμελα ἔχτισε ὁ Κυπριώτης ἀντιδημοτικιστὴς τὸ καθαρευουσιάνικο κάστρο του·

«....Τί σχέσιν ὅμως ἔχει με τὸ ζήτημα τοῦτο «ἡ προκομμένη μας καθαρεύουσα;» Νὰ τροποποιηθῇ τὸ σύστημα βεβαίως, τὰ βιβλία, ἡ διδασκαλία, ἀλλὰ διατὶ νὰ εἰσαχθῇ ἡ δημώδης; Ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται νὰ ἱδρύσωμεν σχολεῖα ξ έ ν ω ν γ λ ω σ σ ῶ ν. Φρονεῖτε πράγματι σοβαρῶς, ὅτι ἐσώθη τὸ ἔθνος, ὅταν ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν χρειαζόμενος πυρίτιδα, ἧς κυρίως ἔχει ἀνάγκην τὸ ἔθνος, εἴπῃ αὐτὴν «μπαροῦτι» ἢ ὅτι θὰ ἀρθῇ ὁ ξενικὸς ἔλεγχος, ὅταν τὸν ὀνομάσωμεν «ντάντεμα» καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἀντιπροσώπους τῶν ξένων δυνάμεων «ντανταδες;» Θὰ ὑποχωρήσουν οἱ Θεραῖται τοῦ Θερίσου, ὅταν ὁ πρίγκηψ Γεώργιος ἀποφασίσῃ νὰ ἐκμάθῃ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ψυχάρη καὶ νὰ μετονομασθῇ εἰς «πρίντζηπα»; καὶ θὰ λυθῇ ἐδῶ τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν ζήτημα, ὅταν ὁ Ἅγιος Κιτίου κάμῃ ὁμολογίαν πίστεως εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Πάλλη καὶ ἐξηγήσῃ τὸ «Μνήσθητί μου κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου» «νὰ μ' ἐνθυμᾶσαι, ἀφεντικό, ὅταν ἔλθῃς στὰ πράματα...»;

Ἄλλα ἐπιχειρήματα πιὸ γερὰ καὶ πιὸ ἀληθινὰ δὲ βρῆκε ὁ Κυπριώτης ἀντιδημοτικιστὴς νὰ πολεμήσει τὴ ζωντανὴ ἐθνική μας γλώσσα. Τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια. Τὴν Ψευτιὰ καὶ μοναχὰ τὴν Ψευτιά. Πουθενὰ στὸ μεταφρασμένο Εὐαγγέλιο τοῦ Πάλλη δὲ βρίσκεται ἡ φράση «Νὰ μ' ἐνθυμᾶσαι, ἀφεντικό, ὅταν ἔλθῃς στὰ πράματα». Ἂς μᾶς τὸ δείξει καὶ τοῦ ὁρκιζόμαστε νὰ γίνουμε ὅλοι καθαρευουσιάνοι, ψεῦτες δηλαδὴ σὰν καὶ λόγου του, κι ὁ «Νουμᾶς» νἀρχινήσει νὰ βγαίνει στὴν καθαρεύουσα. Στὸ βιβλίο τοῦ Πάλλη (Ἡ Νέα Διαθήκη κατὰ τὸ Βατικανὸ χερόγραφο μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλεξ. Πάλλη. Λίβερπουλ 1902) στὴ σελίδα 209, ἀράδα 11, νὰ πῶς μεταφράζεται τὸ «Μνήσθητί μου Κύριε»: «*Ἰησοῦ, θυμήσου με ὅταν πᾷς στὴ βασιλεία σου*». Μὰ μὲ τοὺς ψεῦτες καὶ τοὺς κακόπιστους εἶναι ντροπὴ νὰ συζητάει κανείς. Γίνεται σὰν καὶ δαύτους.

Ἂς εἶναι. Ὅ,τι καὶ νὰ ποῦμε ἔρχεται σὰν παραπανιστό, ἀφοῦ ὁ διευθυντὴς τῆς «Ἀλήθειας» τουλούμιασε ἀλύπητα τὸν πατριώτη του ἀντιδημοτικιστὴ μὲ μιὰ σημείωση κάτου ἀπὸ τὸ ἀστεῖο ἄρθρο του, ποὺ ἀξίζει νὰ περαστεῖ ἀλάκαιρη καὶ στὸ «Νουμᾶ», ἂν καὶ γραμμένη, ἀπὸ ἀνάγκη, στὴν καθαρεύουσα. Ἰδού τηνε·

«Σεβόμενοι τὴν γνώμην παντός, ὅταν αὕτη μάλιστα ἀπορρέῃ ἀπὸ χρηστοῦ συνειδότος, δημοσιεύομεν εὐχαρίστως τὴν εἰς τὸ ἄρθρον μας εἰς τὸν «Νουμᾶν» ἀπάντησιν τοῦ ἀγαπητοῦ φίλου, ὅστις πεποιθότως φρονεῖ μετὰ τῶν ἐννενήντα δυστυχῶς ἑκατοστῶν τῶν γραμματισμένων Ἑλλήνων, ὅτι ὑπερασπίζων τὴν καθαρεύουσαν ὑπεραμύνεται τὸ ὀλιγώτερον τῶν Σκιῶν τῶν Σαλαμινομάχων! Καὶ ἡ πίστις αὐτὴ ἡ ἀφελὴς εἶνε ἴσως ἡ μόνη των ἐλαφρυντικὴ περίπτωσις.

«Ἀπάντησιν ἢ ἀναίρεσιν τῶν ὑπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ φίλου γραφομένων δὲν προτιθέμεθα βεβαίως νὰ γράψωμεν ἐδῶ, καὶ διότι αἱ στῆλαι πολιτικῆς ἐφημερίδος εἶνε ἥκιστα κατάλληλοι διὰ γλωσσικὴν συζήτησιν, καὶ διότι τὸ πλεῖστον τοῦ Κυπριακοῦ κοινοῦ δὲν θὰ γνωρίζῃ βεβαίως οὔτε κἂν περί τινος πρόκειται. Ἔδαφος ἄλλως τε συζητήσεως ἐλάχιστον ὑπολείπεται μετὰ τόσην παρεννόησιν τοῦ ζητήματος. Διότι δὲν πρόκειται ποσῶς, ὡς φαίνεται πιστεύων ὁ ἀγαπητὸς φίλος, περὶ ἀντικαταστάσεως ὀλίγων λέξεων, ἀλλὰ περὶ καθαρᾶς ἀβαρίας τόσου ἀχρήστου φόρτου τύπων καὶ καταλήξεων νεκρῶν, οἱ ὁποῖοι ἔπαυσαν ἀπὸ αἰώνων πολλῶν νὰ ἐπανθοῦν ἐπὶ ἀνθρωπίνων χειλέων, καὶ οἱ ὁποῖοι σήμερον δὲν χρησιμεύουν ἢ εἰς τὸ νὰ βασανίζουν καὶ ἀποβλακώνουν τὴν ἀτυχῆ Ἑλληνικὴν φυλήν, ἥτις εἰς τὸν Μινώταυρον αὐτὸν τῆς γλώσσης ἐπλήρωσε καὶ πληρώνει τὸν βαρύτατον τῶν φόρων, φόρον οὐχὶ πλέον χρήματος, ἀλλ' οὔτε αἵματος, ἀλλὰ φόρον πνεύματος καὶ νοῦ!

«Διότι ἡ καθαρεύουσα, οὐδέποτε, οὐδὲ μετ' αἰῶνας, θὰ καταστῇ κοινὴ γλῶσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὰ δὲ πτωχὰ παιδιὰ θὰ εἶνε αἰωνίως καταδικασμένα νὰ μένουν ἡμιμαθῆ καὶ ἐστερημένα πρακτικῶν γνώσεων καὶ καταδικασμένα ἑπομένως, ὅταν μεγαλώσουν, νὰ παραγκωνίζωνται ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων ἐθνοτήτων.

«Μεταρρύθμισις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος καὶ καθαρεύουσα εἶναι δύο πράγματα ἀσυμβίβαστα καὶ ἐνόσῳ οἱ μαθηταὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ καταναλίσκωσι 15 ἢ καὶ 20 πολλάκις ὥρας ἐκ τῶν 30 τῶν ἐργασίμων τῆς ἑβδομάδος πρὸς ἐκμάθησιν τοῦ τυπικοῦ καὶ τῆς συντάξεως καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν τῆς ἀρχαίας τὴν ὁποίαν καὶ πάλιν δὲν θὰ μάθουν καὶ ἥτις εἰς τίποτε δὲν θὰ τοὺς χρησιμεύσῃ, πᾶσα ἄλλη πρακτικὴ καὶ θετικὴ γνῶσις θ' ἀποκλείεται κατ' ἀνάγκην τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ ὁ Ἕλλην θὰ ἐξακολουθῇ ἀπ' ἄπειρον ἐκκολαπτόμενος βαθμηδὸν καὶ ἐξελισσόμενος εἰς τὸ ἐπικίνδυνον σημεῖον τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ὁ ἀρθρογράφος ὡς δικηγορισμὸν καὶ πολιτειολογίαν ἢ σχολαστικισμόν.

«Ἐδῶ λοιπὸν ἔγκειται τοῦ πράγματος ἡ οὐσία καὶ οἱ καταπολεμοῦντες τὴν ζωντανὴν τοῦ λαοῦ γλῶσσαν, τὴν γλῶσσαν τὴν εὔστροφον καὶ ἁρμονικὴν ἥτις ἐκφράζει λεπτότατα πᾶν ἀνθρώπινον αἴσθημα μέχρις αὐτῶν τῶν φιλοσοφικωτέρων καὶ ἀφῃρημένων ἐννοιῶν, πρέπει νὰ ἐμβαθύνουν εἰς τοῦ ζητήματος τὴν ὑπερτάτην σπουδαιότητα, ἥτις διὰ τοῦτο ἀκριβῶς κάμνει τὸν ἀγῶνα τῶν δημοτικιστῶν ἕνα ἀγῶνα αὐτὸ τοῦτο ἅγιον, ἕνα ἀγῶνα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ μέλλοντος τῆς φυλῆς.

«Καὶ αὐτὴ σημειωτέον εἶναι μόνον ἡ πρακτική, ἡ ἐμπορικὴ οὕτως εἰπεῖν, ἄποψις τοῦ ζητήματος. Ἀλλ' εἶναι καὶ ἄλλη ἡ ὑψηλοτέρα καὶ εὐγενεστέρα. Διότι «οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνον ζήσεται ἄνθρωπος». Ἕνα ἔθνος δὲν τρέφεται, τί διάβολο, μόνον μὲ δοτικὰς καὶ μὲ τεχνολογίαν καὶ μὲ σχόλια σχολαστικά, ἀλλ' ἔχει ἀνάγκην διὰ νὰ μορφωθῇ καὶ ν' ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ συγκινηθῇ καὶ νὰ ἐξαρθῇ καὶ νὰ μεγαλουργήσῃ κάποιας τροφῆς πνευματικωτέρας, ὀλίγης ποιήσεως, ὀλίγου δράματος, ὀλίγου διηγήματος, ὀλίγων τέλος ἔργων φαντασίας.

«Ἀλλ' ἡ καθαρεύουσα εἶναι ὅλως ἀνίκανος νὰ παραγάγῃ τοιαῦτα ἔργα, καὶ τοῦτο τὸ ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ οἱ λογικώτεροι τῶν θιασωτῶν της, ἀφοῦ μετὰ βασιλείαν τόσων ἐτῶν δὲν ἔχει νὰ μᾶς δείξῃ οὔτε ἕνα βιβλίον, τὸ ὁποῖον νὰ ζήσῃ ἂν οὐχὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀλλ' οὔτε ἐπὶ μίαν ἁπλούστατα γενεάν.

«Τοῦτο δὲν εἶνε βεβαίως λάθος τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, διότι τότε θὰ εὑρισκόμεθα πρὸ μιᾶς χρεωκοπίας ἐντελοῦς καὶ ἀπελπιστικῆς τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἀλλὰ τῆς γλώσσης αὐτοῦ, ἥτις δὲν ἔχει ἐν ἑαυτῇ στοιχεῖα βιώσιμα, ὥστε νὰ γεννήσῃ ἔργα μεγάλα καὶ ὑγιᾶ, καὶ ἀπεδείχθη *ἀνίκανος* νὰ ἐκφράσῃ τρεῖς ἐννοίας ὑψηλοτέρας τῆς συνήθους ἀρθρογραφίας τῆς ρουτίνας.

«Καὶ τώρα εἶνα ἐλεύθερος νὰ φρονῇ ὅ,τι θέλει ὁ

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

Ο ΨΕΥΤΗΣ

(Ἡ ἀρχή του στὸ περασμένο φύλλο)

— Σωστὰ μιλεῖς, τοῦ λέω, γιατὶ θὰ πίστεβα βέβαια, ἂν τἄβλεπα· μὰ τώρα, θαρρῶ, πρέπει νὰ μὲ συμπαθῆστε, ἀφοῦ δὲν μπορῶ νὰ βλέπω καθαρὰ ὅπως ἐσεῖς. Ξέρω ὅμως ὅτι ἡ Χρυσίδα, ποῦ λές, εἶναι γυναῖκα ἐρωτιάρα κ' ἐρκολόβολη· καὶ δὲ βλέπω γιὰ ποιὸ λόγο χρειαστήκατε τὸν πήλινο μανατοφόρο καὶ τὸν Ὑπερβόρειο μάγο καὶ τὸ Φεγγάρι τὸ ἴδιο γι' ἀφτήν, ποῦ μὲ εἴκοσι δραχμὲς μπορούσατε νὰ τὴν πᾶτε στοὺς Ὑπερβόρειους. Γιατὶ ὑποχωρεῖ παραπολὺ σ' ἀφτὸ τὸ ξόρκι ἡ γυναῖκα καὶ παθαίνει τὸ ἀντίθετο μὲ τὰ φαντάσματα· ἐπειδὴ ἐκεῖνα, ἂν ἀκούσουν κανένα χτύπο ἀπὸ χάλκωμα ἢ σίδερο, φέβγουν—κι ἀφτὰ ἐσεῖς τὰ λέτε—ἐνῷ ἀφτὴ ἂν βροντήξῃ πουθενὰ ἀσῆμι τρέχει κατὰ τὸν ἦχο. Ἄλλως τε παραξενέβουμαι μ' ἀφτὸν τὸ μάγο πῶς, ἀφοῦ μπορεῖ νἀγαπηθῇ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὶς πιὸ πλούσιες γυναῖκες καὶ νὰ παίρνῃ ἀπ' ἀφτὲς ὁλάκερα τάλαντα, εἶναι τόσο μικρόλογος ποῦ γιὰ τέσσερες μνὲς κάθεται καὶ σκοτόνεται νἀγαπηθῇ ὁ Γλαφκίας.

— Εἶσαι ἀστεῖος, εἶπε ὁ Ἴωνας, νὰ κάνῃς τὸν ἄπιστο σ' ὅλα. Ἐγὼ ὅμως μ' ἐφχαρίστηση θὰ σὲ ρωτοῦσα, τί λὲς γι' ἀφτοὺς ποῦ τοὺς δαιμονισμένους γιατρέβουν ἀπὸ τὸ κακό τους, καθολοκληρία ξεμαγέβοντας καὶ τὰ δαιμόνια. Κι ἀφτὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ λέω ἐγώ, γιατὶ ὅλοι ξέρουν τὸ Σύρο ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη, τὸ μάστορη στὰ τέτοια, ποῦ ἅμα παραλάβῃ ὅσους σεληνιάζουνται καὶ στρηφογυρίζουν τὰ μάτια τους καὶ γιομίζουν μ' ἀφρὸ τὸ στόμα τους κάνει καλὰ καὶ τοὺς στέλνει γεροὺς στὸ σπίτι τους, ἀφοῦ τοὺς γλυτόσῃ ἀπὸ τὸ κακὸ παίρνοντας μεγάλη πλερωμή· γιατὶ ὅταν σταθῇ κοντὰ στοὺς κατάκοιτους καὶ ρωτήσῃ ποῦθε μπῆκε τὸ δαιμόνιο στὸ κορμί, ὁ ἄρρωστος ὁ ἴδιος δὲ μιλάει, μὰ τὸ δαιμόνιο ἀποκρίνεται ἑλληνικὰ ἢ βαρβαρικὰ ἢ ἀπ' ὁποιον τόπον εἶναι ὁ ἄρρωστος, μὲ ποιὸν τρόπο κι ἀπὸ ποῦ μπῆκε στὸν ἄνθρωπο. Κ' ἐκεῖνος λέγοντας ξόρκια, κι ἂν δὲν ἀκούσῃ, καὶ φοβερίζοντας, διώχνει τὸ δαιμόνιο. Ἐγὼ τουλάχιστο εἶδα δαιμόνιο νὰ βγαίνῃ μάβρο καὶ σὰν καπνιὰ στὴ θωριά.

— Δὲν εἶναι σπανιάρο, εἶπα ἐγώ, νὰ βλέπῃς τὰ τέτοια ἐσύ, ὦ Ἴωνα, ποῦ σοῦ παρουσιάζουνται κ' οἱ ἰδέες οἱ ἴδιες, ὅσες ὁ πατέρας σας ὁ Πλάτωνας διδάχνει, πρᾶμα σκοτεινὸ γιὰ ἐμᾶς τοὺς κοντόθωρους.

— Μὰ μονάχα ὁ Ἴωνας, πρόστεσεν ὁ Ἐφκράτης, εἶδε τὰ τέτοια, καὶ δὲ συναπάντησαν κι ἄλλοι πολλοὶ φαντάσματα, ἄλλοι τὴ νύχτα κι ἄλλοι τὴ μέρα; Ἐγὼ τουλάχιστο ὄχι μιά, μὰ χίλιες φορὲς ἔχω ἰδεῖ τὰ τέτοια· καὶ στὴν ἀρχή, εἶναι ἀλήθεια, τρόμαζα μ' ἀφτά, μὰ τώρα ἀπὸ τὴ συνήθεια δὲ μοῦ φαίνεται νὰ βλέπω τίποτα παράξενο, καὶ προπάντων ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ὁ Ἀράπης μοῦδωσε τὸ δαχτυλίδι τὸ φτιασμένο ἀπὸ τὸ σίδερο τῆς φούρκας καὶ μοῦμαθε τὸ πολυονόματο ξόρκι, ἐξὸν πιά, ἂν δὲ θὰ πιστέψῃς κ' ἐμένα, ὦ Τυχιάδη.

— Καὶ πῶς εἶναι βολετό, τοῦ ἀπάντησα, νὰ μὴν πιστέψω τὸν Ἐφκράτη τὸ γιὸ τοῦ Δείνωνα, σοφὸ ἄνθρωπο, καὶ ποῦ προπάντων λέει τὴ γνώμη του λέφτερα μέσα στὸ σπίτι του ὅπως κι ἂν θέλῃ;

— Τουλάχιστο, εἶπεν ὁ Ἐφράτης, ἀφτὸ γιὰ τὸ εἴδωλο, ποῦ παρουσιάζεται κάθε νύχτα σ' ὅλους τοῦ σπιτιοῦ καὶ σὲ παιδιὰ καὶ σὲ νιοὺς καὶ σὲ γέρους, δὲ θὰ τἀκούσῃς μονάχ' ἀπὸ μένα παρὰ κι ἀπ' ὅλους τοὺς δικούς μου.

— Γιὰ ποιὸ εἴδωλο; τοῦ λέω.

φίλος ἀρθρογράφος· ἀλλὰ κηρυττόμενος τόσον σφοδρὸς πολέμιος τῆς δημοτικῆς εἶναι ὡς νὰ καταδικάζῃ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν εἰς αἰώνιον ξηροφαγίαν ἄρτου καὶ τυροῦ, ὡς ἔγραψεν ἄλλοτε χαριέστατα ὁ δαιμόνιος τῶν «Εἰδώλων» συγγραφεύς.

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

(«ΑΛΗΘΕΙΑ» Λεμεσοῦ, ἀριθ. 415, σελ. 1).

ΣΟΝΕΤΤΑ

ΣΑΡΔΑΝΑΠΑΛΟΣ

Στὸν κ. Φωτιάδη.

Μυριόκρουνη τῆς ἡδονῆς ἂν λάχαινες μιὰ βρύση,
τὴ δίψα σου τὴν ἄσελγη νὰ σβύσῃ δὲ θὰ ἠμπόρει·
σὰ δράκος μυριοπλόκαμος, στὸ λάβρο σου μεθῆσι
μέσ' στὴν ἀγκάλη σου ἔλυωνες κάθε στιγμὴ καὶ κόρη.

Κι ἅμα ἡ λαγνεία σοῦ πύρωσε τὰ φρένα, νὰ σοῦ [στήσῃ
προστάζεις τὸ ρηγᾶτό σου, ποῦ τρέμοντας σεβώρει,
μὲ ἀρώματα βαρύτιμα, μὲ δρῦ καὶ κυπαρίσι
ἕνα βωμὸ ψηλότερο κι' ἀπ' τοῦ Λιβάνου τὰ ὄρη.

Κ' ἔτσι μιὰ νύχτα, τρομερὸς ποῦ ἐμούγκριζε τυ- [φῶνας,
ἀπ' τὶς παρθένες κυκλωτὸς τῆς μαύρης Βαβυλώνας
στὴν ἑκατόμβη ὁλόχρυσος πυργώθηκες σατράπης.

Τρίζουν οἱ φλόγες τῶν ἁβρῶν σαρκῶν κ' ἡ εὐω- [διά τους,
ἀψὺ κρασὶ, σὲ μέθυσε μὲ φλογεροὺς θανάτους,
ὦς που ἀναλύθης σὰ δαυλὸς στὸν τάφο τῆς ἀγάπης.

Ἀπρίλης τοῦ 1904

ΦΙΛΤΡΟ

Στὸν ἀγαπημένο μου Ζ. Φυτίλη

Κοιλοπονῶντας πλάγιασε στὸ πουπουλένιο στρῶμα
ἡ ἀρχοντοπούλα ἡ ὄμορφη, μικρόχρονη πρωτάρα·
μέσ' σὲ βελοῦδα χνουδωτὰ τὸ φαρφουρένιο σῶμα
ἀκέρηα δυὸ μερόνυχτα κυλιέται μὲ λαχτάρα.

Τέτοια σκληρὴ κοιλοπονιὰ δὲ μεταστάθη ἀκόμα
κι' ὅλες οἱ σκλάβες γύρω της, χλωμὲς ἀπ' τὴν τρο- [μάρα,
— «καλὰ σαράντ', ἀφέντισσα» — φωνάξαν μένα [στόμα,
σὰ βγῆκε πλειὸ ἀπ' τὰ σπλάχνα της ἡ ζωντανὴ κα- [τάρα.

Γλύτωσε ἡ μάννα κ' ἔσκυψε γλυκόγελη νὰ μάθῃ
τί γέννησεν.—'Αλλοίμονον! ὀχιὰ φαρμακεμένη,
ποῦ ἀπ' τὰ βελοῦδα ἐγλύστρησε καὶ στάγρια δάση [ἔχάθη.

Μὲ χρόνια ἡ δόλια ξεψυχᾷ στὴν κλίνη της τὴν ἴδια
καὶ ἄμ' ἄκουσε πῶς ἄναψαν τὰ δάση, ξαφνισμένη
ρωτᾷ ἡ ἑτοιμοθάνατη:—Νὰ καίσυνται καὶ τὰ φίδια;

Φλεβάρης τοῦ 1905

ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΒΟΣΠΟΡΙΤΗΣ

Ο ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

(Σημειώματα ἑνὸς μαθητῆ του).

Ἀξιότιμε Κύριε,

Πρόθυμα σᾶς στέλνω τὰ σημειώματα ποῦ μοῦ κάματε τὴν τιμὴ καὶ μοῦ ζητήσατε γιὰ τὸ δάσκαλό μου, τὸ μακαρίτη Καλοσγοῦρο. Τὰ στέλνω τόσο προθυμότερα, ποῦ μοῦ δίνεται ἡ εὐχάριστη εὐκαιρία νὰ ἐκφράσω μιὰν ἀκόμη φορὰ, κι ἀπὸ τὶς στῆλες τοῦ «Νουμᾶ», τὴν ἀγάπη κι ὅλη τὴν εὐγνωμοσύνη ποῦ αἰσθάνουμαι πρὸς τὴ μνήμη του. Αὐτὸς μοῦ ἄνοιξε τοὺς πρώτους ὁρίζοντες πρὸς τὴ ζωὴ τοῦ πνεύματος, καὶ μένω ἀκόμη μὲ τὴ λύπη ποῦ ἡ μοίρα τόσο γρήγορα μοῦ τὸν ἐζήλεψε.

Τὶς πρῶτες μέρες τῆς γνωριμιᾶς μας, καὶ εἶχα τότες μόλις δεκατέντε χρόνια, ἄρχισε νὰ μοῦ μιλῇ γιὰ τὸ Σολωμό, τοῦ ὁποίου τὄνομα μοῦ ἦταν ἄγνωστο. Οἱ δασκάλοι μου ἦσαν πολὺ εὐσυνείδητοι γιὰ νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν ἐπισημότητα τῆς γραμματικῆς καὶ νὰ μοῦ ποῦν πῶς ὑπάρχει κ' ἕνας Σολωμός. Γραμματικὴ καὶ Συντακτικὸ ὅσο θέλετε, δυὸ καὶ τρεῖς ὧρες τὴν ἡμέρα. Ὅταν ἔφευγα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀντηχοῦσαν ἀκόμη στ' αὐτιά μου ὅλα τὰ ρήματα εἰς *μι*, ἤξερα ποῦ πρέπει νὰ λέμε ἀνοκωχὴ καὶ ὄχι ἀνακοχή, καθομιλημένη καὶ ὄχι καθομιλουμένη, δὲν εἶχα ὅμως ἀκούσει ἀκόμη τὶς πρῶτες στροφὲς τοῦ Ὕμνου. Καὶ εἶχα τελειώσῃ μὲ ἄριστα τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ τρία—καὶ μόνα—ἑλληνικὰ σχολεῖα τῆς Κερκύρας. Καὶ δὲν εἶμαι ἐξαίρεση. Γιατὶ στὴ Γενεύη, μιὰν εἰκοστὴ πέμπτη Μαρτίου, ἀπὸ εἴκοσι καὶ περισσότερους φοιτητὰς, ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς ἐλεύθερης καὶ δούλης Ἑλλάδας, τὰ δυὸ τρίτα δὲν ἤξεραν τοῦ Ὕμνου παρὰ τὸν πρῶτο στίχο ἢ καὶ κανένα. Κ' ἐδῶ ἀκόμη ἄκουσα νέους εὐπαίδευτους καὶ φιλομαθεῖς νὰ ὀνομάζουν τὸ Σολωμὸ *ἀγράμματον*.

*

Στὲς ὡραῖες ὄχθες τῆς λίμνης τῆς Γενεύης καὶ τοῦ Ροδανοῦ, τῆς λίμνης ὅπου, ὅταν βγαίνῃ ὁ ἥλιος, καθρεφτίζεται βαθὺ γαλάζιο τ' οὐρανοῦ τὸ χρῶμα, ὁ μακαρίτης μοῦ μιλοῦσε γιὰ τὸ Σολωμὸ καὶ γιὰ ὅ,τι ἄλλο μποροῦσε νὰ φωτίσῃ τὸν παιδικό μου νοῦ. Μιὰ μέρα ἀνοιξιάτικη, σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς μαγευτικὲς ἐκεῖνες στιγμὲς ὅπου ὅλα ἐσιγοῦσαν καὶ δὲν ἀκούετο παρὰ τὸ κῦμα νὰ σπάῃ στὶς πέτρες, ἐθυμήθηκε τοὺς στίχους τοῦ Πινδεμόντη·

Ἔτσι κι ὁ ποταμὸς, ποῦ ἀπ' τὴν καθάρια λίμνη.
τῆς Γενεύης καμάρι, γαλανὸς προβαίνει.

κ' ἐπρόσθεσε· «Τὴν ἴδια σχεδὸν εἰκόνα εἶχα φαντασθῆ μεταφράζοντας τοὺς στίχους αὐτοὺς τοῦ Πινδεμόντη».

Ἄλλη φορὰ, στὰ ἴδια ἐκεῖνα μέρη, ἄρχιζε μὲ φωνὴ σιγαλὴ, ποῦ καμιὰ τέχνη δὲν ἐστόλιζε, ἀλλὰ ποῦ τὴν ἔκφρασή της ἀντλοῦσε ἀπὸ βαθύτατο αἴσθημα·

Ἔστησ' ὁ Ἔρωτας χορὸ μὲ τὸν ξανθὸν Ἀπρίλη, κτλ.

κ' ἐξακολουθοῦσε ὡς ποῦ ἡ μνήμη τὸν ἀπάφηνε. Καὶ λίγα βήματα παραπέρα·

Δὲν εἶναι χόρτο ταπεινὸ, χαμόδεντρο δὲν εἶναι,
Βρύσες ἀπλώνει τὰ κλαδιὰ τὸ δέντρο στὸν ἀέρα...

καὶ μοῦ ἔδειχνε τοῦ κάθε στίχου τὴν ὀμορφιὰ, ἐπέμενε σ' ἐκφράσεις σὰν τὸ «βρύσες ἀπλώνει τὰ κλαδιὰ» καὶ ἄλλες ποῦ ὠνόμαζεν *εὑρήματα*, μ' ἕνα λόγο, ἤθελε νὰ μοῦ μεταδώσῃ ὅ,τι ὁ ἴδιος βαθύτατα αἰσθάνετο. Ὅταν ἄκουσα νὰ μοῦ ἀπαγγέλῃ τὴ «Φαρμακωμένη», τὸν ἐρώτησα γιατὶ ὅταν διαβάζω, τὸ ἴδιο ποίημα δὲν τὸ βρίσκω τόσο ὡραῖο ὅσο ὅταν τὸ ἀκούω. «Εἶναι, μοῦ εἶπε, ποῦ δὲν σ' ἐσυνείθισαν νὰ βρίσκῃς τὴν ὀμορφιὰ σ' ἕνα ποίημα. Κι αὐτὸ ἀποτέλεσμα τοῦ σχολείου. Οἱ τύποι, οἱ τύποι χωρὶς νόημα στρεβλώνουν τὸ φυσικὸ αἴσθημα τῆς νεολαίας, ποῦ ἡ ἀληθινὴ παιδεία πρέπει νὰ σέβεται καὶ νὰ καλλιεργῇ». Τὸ «Μητέρα μεγαλόψυχη» τὸ ἄκουσα συχνὰ ἀπὸ τὸ στόμα του μὲ τὴν παρατήρησή· «Πόσοι γνωρίζουν στὴν Ἑλλάδα αὐτοὺς τοὺς στίχους;»

— Δὲν ἔχεις ἰδεῖ, ἀποκρίθηκε, ἅμα μπαίνῃς στὴν ἀβλὴ νὰ στέκεται ἕνα εἴδωλο ὀμορφότατο, ἔργο τοῦ Δημήτριου, ποῦ φτιάνει εἴδωλα ἀνθρώπων;

— Μήπως λὲς ἐκεῖνο, τοῦ λέω, ποῦ ρίχνει τὸ δίσκο, τὸ σκυμμένο σὰ νἆναι ἕτοιμο νὰ τόνε ρίξῃ, ποῦ κοιτάζει κατὰ τὸ χέρι ποῦ κρατάει τὸ δίσκο, ποῦ ἀλαφρολυγίζει τὸ ἕνα πόδι του καὶ ποῦ φαίνεται ὅτι θὰ σηκωθῇ μαζὶ μὲ τὸ ρίξιμο;

— Ὄχι· κεῖνο, μοῦ λέει, γιατὶ κι ἀρτὸς ὁ δισκορρίχτης, ποῦ λές, εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Μύρωνα· μήτε γιὰ τὸ σιμοτινό του λέω, ποῦ δένει τὸ κεφάλι του μὲ κορδέλα, τὸν ὄμορφο, γιατὶ κι ἀφτὸ εἶναι ἔργο τοῦ Πολύγνωτου. Μὰ ἄφισέ τους ἀφτοὺς ποῦ εἶναι δεξιὰ καθὼς μπαίνεις καὶ ποῦ ἀνάμεσό τους εἶναι στημένα καὶ τὰ ἔργα τοῦ Κριτία καὶ τοῦ Νησιώτη, οἱ τυραννοφονιάδες. Ἂν εἶδες ἐσὺ κοντὰ στὸ τρεχάμενο νερὸ κανέναν κοιλαρᾶ, καραφλό, μισόγυμνο, ζακουστὸ γιὰ τὶς φλέβες του, μὲ μερικὲς τρίχες τῆς γενειάδας του ἀνεμισμένες, ὅμοιο μ' ἀληθινὸν ἄνθρωπο, γιὰ κεῖνονα λέω· ὁ Πέλιχος ὁ στρατηγὸς φαίνεται πῶς εἶναι.

— Μὰ τὸ Δία, τοῦ εἶπα, εἶδα κάποιονε δεξιὰ ἀπὸ τὸν Κρόνο ποῦ φορεῖ κορδέλες καὶ στεφάνια ξερά, μὲ τὸ στῆθος γιομάτο χρυσόφυλλα.

— Ἐγὼ λοιπόν, εἶπεν ὁ Ἐφκράτης, τὰ χρύσωσα κεῖνα, ὅταν μὲ γιάτρεψε ποῦ χάνομουν κάθε τρεῖς μέρες ἀπὸ πυρετό.

— Μὰ ἤτανε καὶ γιατρός, τοῦ λέω, ὁ φίλος μας ὁ Πέλιχος;

— Εἶναι καὶ μὴν κοροϊδέβεις, ἀποκρίθηκε ὁ Ἐφκράτης, ἀλλιῶς θὰ σὲ παιδέψῃ πολὺ γλήγορα. Ἐγὼ ξέρω τί μπορεῖ νὰ κάνῃ ἀφτὸ τὸ εἴδωλο ποῦ τὸ περιγελᾶς ἐσύ. Ἢ φαντάζεσαι ὅτι δὲν εἶναι στὸ χέρι του καὶ θέρμες νὰ στέλνῃ σ' ὅποιους θέλει, ἀφοῦ καὶ νὰ τὶς διώχνῃ τοῦ εἶναι βολετό;

— Ἂς εἶναι ψυχόπονο, εἶπα ἐγώ, τὸ εἴδωλο καὶ καλόγνωμο, μὰ κ' ἔχει τόση δύναμη. Μὰ καὶ τί ἄλλο λοιπὸν τὸ βλέπετε νὰ κάνῃ ὅλοι τοῦ σπιτιοῦ;

— Ὅταν καλονυχτώσῃ, εἶπε, ἀφοῦ κατεβῇ κεῖνο ἀπὸ τὸ στήριγμά του ὅπου στέκεται, φέρνει γῦρο τὸ σπῖτι καὶ τὸ συναπαντοῦν ὅλοι, καμιὰ φορὰ τἀκοῦν καὶ νὰ τραγουδάῃ, μὰ δὲν ὑπάρχει κανένας ποῦ νὰ τὸν ἔβλαψε· γιατὶ ἀρκεῖ νἀλλαξοδρομίζῃ μονάχα· καὶ κεῖνο περνάει χωρὶς νὰ πειράξῃ καθόλου ὅσους τὸ εἶδαν. Καὶ μάλιστα τὶς περισσότερες βολὲς καὶ λούζεται καὶ παίζει ὅλη τὴ νύχτα, ποῦ μπορεῖς νἀκοῦς τὸ θόρυβο τοῦ νεροῦ.

— Πρόσεξε τὸ λοιπόν, τοῦ λέω, μήπως καὶ τὸ εἴδωλο δὲν εἶναι ὁ Πέλιχος παρὰ ὁ Κρητικὸς Τάλος ὁ γιὸς τοῦ Μίνωα· γιατὶ καὶ κεῖνος ἦταν κάποιο χαλκωματένιος τριγυριστὴς τῆς Κρήτης. Κι ἂν δὲν ἦταν, ὦ Ἐφκράτη, καμωμένος ἀπὸ χάλκωμα παρὰ ἀπὸ ξύλο, τίποτα δὲν τὸν ἐμπόδιζε νὰ μὴν εἶναι ἔργο τοῦ Δημήτριου, παρὰ κανένα φτιάσμα τοῦ Δαίδαλου· τὸ σκάει τουλάχιστο, καθὼς λές, κι ἀφτὸ ἀπὸ τὸ στήριγμά του.

— Φυλάξου, ὦ Τυχιάδη, μοῦ ἀποκρίθηκε, μήπως μετανοιώσῃς ἀργότερα γιὰ τὴν κοροϊδία σου. Ἐξὼ ξέρω τί ἔπαθε ἀρτὸς ποῦ ἔκλεφτε τὰ ὀβολάκια ποῦ βάναμε στὴ χάρη του κάθε πρωτομηνιά.

— Τρομερὰ ἔπρεπε νὰ πάθῃ, εἶπεν ὁ Ἴωνας, ἀφοῦ ἦταν ἀγιογδύτης. Μὰ μὲ ποιὸν τρόπο, ὦ Ἐφκράτη, τόνε παίδεψε; Γιατὶ θέλω νὰ τὸ μάθω, ἂν καὶ τοῦτος ἐδῶ ὁ Τυχιάδης περσότερο δὲ θὰ πιστέψῃ.

— Πολλὰ ὀβολάκια, λέει κεῖνος, ἤτανε ριγμένα μπροστὰ στὰ πόδια του καὶ μερικὲς ἄλλες μονέδες ἀσημένιες, κολλημένες στὸ μερί του μὲ κερί, καὶ πλάκες ἀπὸ ἀσῆμι, ταξίματα κάποιου ἢ πλερωμὴ γιὰ τὴ γιατρειὰ κείνων, ποῦ μὲ τὴ χάρη του πάψανε νὰ τοὺς τρῶνε οἱ θέρμες. Μὰ εἴχαμε γιὰ σεῖζη ἕνα δοῦλο Ἀφρικάνο, καταραμένο ἄνθρωπο. Ἀφτὸς πιχειρίστηκε τὴ νύχτα νὰ τὰ κλέψῃ ὅλα κεῖνα· καὶ τἄκλεψε παραφυλάξαντας τὴ στιγμὴ ποῦ εἶχε κατεβεῖ τὸ εἴδωλο. Μὰ ὅταν ὁ Πέλιχος, ἅμα γύρισε,

Ὁ Σολωμὸς καὶ τὰ δημοτικὰ τραγούδια ἦσαν ἡ πηγὴ τῆς ποιητικῆς του γλώσσας, καθὼς ὁ Πολυλᾶς τὸ παράδειγμα τῆς κριτικῆς του. Ὁ ἴδιος μοῦ ἔλεγε· «Ὅταν γράφω, ἔχω πάντα στὸ νοῦ μου στίχους τοῦ Σολωμοῦ τοῦ μέτρου στὸ ὁποῖο γράφω». Μὲ τὸν Πολυλᾶ εἶχε ἀπορασίση νὰ κάμῃ καὶ μιὰ κριτικὴ ἔκδοση ὅλων τῶν ἔργων τοῦ Σολωμοῦ ἀλλὰ ὁ θάνατος τοῦ στενοῦ φίλου του ἐματαίωσε τὸ σχέδιο.

*

Στὸ μάθημα, ἑρμηνεύοντας κείμενα ἀρχαίων ποιητῶν, ἀνάφερε συχνὰ τὸ Σολωμό, κ' ἔδειχνε πῶς ἡ γλώσσα στὰ χέρια τοῦ τεχνίτη, μπορεῖ νὰ δείξῃ ἀσύγκριτη δύναμη καθὼς καὶ τρυφερότητα μεγάλη, καὶ φανῇ 'καθ' ὅλα ἀντάξια τῆς ἀρχαίας. Καὶ εἶχε πάντα στὴ μνήμη τὰ παραδείγματα·

Συχνοφέγγει ἀστραπή, σχίζει τὸ σκότος,
Καὶ τῆς βροντῆς πολυβουίζει ὁ κρότος

«Γιὰ δὲς τώρα πῶς ὁ ἴδιος ποιητὴς γίνεται τρυφερώτατος»·

Καὶ προβαίνει ἡ Μαρία λίγη νὰ πάρῃ
Δροσιὰ στὰ σωθικὰ τὰ μαραμένα...

Μεγάλη ἦταν ἡ χαρά του σὰν ἔβλεπε ποῦ τὰ λόγια του μᾶς ἔκαναν ἐντύπωση καὶ ποῦ μ' εὐχαρίστηση τὸν ἀκούμε. Τὸ αἰσθανόμουν ποῦ ἐχαίρετο, γιατὶ μετὰ τὸ μάθημα ἐξακολουθοῦσε νὰ μοῦ μιλῇ μὲ τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμό·

«Πάντ' ἀνοιχτὰ πάντ' ἄγρυπνα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου.

— Πῶς σοῦ φαίνεται αὐτὸς ὁ στίχος; δὲν εἶναι ὡραῖος;

— Μάλιστα πολὺ ὡραῖος.

— Ἄκουσε κ' ἕναν ἄλλον·

Ἀνοιχτὰ πάντα κι ἄγρυπνα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου.

«Δὲν αἰσθάνεσαι ἐδῶ κάτι ποῦ μόνον τὸ βαθὺ αἴσθημα ποῦ ὁ Σολωμὸς εἶχε τῆς Τέχνης μποροῦσε νὰ βρῇ;» Κ' ἐνῷ τὸ κουδοῦνι καλεῖ γιὰ τὸ μάθημα, ἐξακολουθῶ νὰ τὸν ἀκούω, ὡς ποῦ νὰ τοῦ θυμίσω ὅτι ἐσήμανε.

Μὲ τέτοιον ἔρωτα πρὸς τὴν Τέχνη, ἐπάσχιζε μὲ κάθε τρόπο νὰ σπείρῃ στὴν καρδιὰ ὅσων τὸν ἐπλησίαζαν τὴν ἀγάπη τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ξένοι νέοι ποῦ ἀγαποῦσαν τὴ μάθηση ἐζητοῦσαν ὡς εὐτύχημα τὴν εὐκαιρία νὰ μιλοῦν μαζί του, καὶ ὅταν ἐγύριζαν στὴν πατρίδα τους τοῦ ἔγραφαν λόγια γιομάτα εὐγνωμοσύνη.

*

Ἀλησμόνητη θὰ διατηρῶ τὴν ἐντύπωση ἀπὸ τὰ σοφά του μαθήματα. Τὸν βλέπω ἀκόμη μὲ τὸ βιβλίο στὴν ἀμασχάλη καὶ τὰ χέρια στὴν τσέπη νὰ μπαίνῃ στὴν τάξη καὶ μηχανικὰ νὰ πηγαίνῃ στὴν ἕδρα, ἐνῷ στὸ πρόσωπό του βλέπει κανεὶς ποῦ ἀλλοῦ ἔχει τὴ σκέψη του. Εἶναι συνήθεια του. Ὅπου κι ἂν βρεθῇ, σκέπτεται, μεταφράζει, ἀναλυεῖ στίχους ἢ σελίδες ποῦ διάβασε τὴν περασμένη ὥρα, καὶ ὅταν τὸν πλησιάσω δὲ λείπει ποτὲ νὰ μοῦ μεταδώσῃ τὴ σκέψη του. Ὅλος ἀφοσιωμένος στὸ θέμα του, μιλεῖ σιγὰ, καθαρὰ, ὁλοστρόγγυλα, ὥστε ὁ λόγος του νὰ ἐκφράζῃ ὅλη του τὴ σκέψη. Αἰσθάνεσαι ποῦ μόνον ἀγάπη γιὰ τὴν ἀλήθεια κρύβουν τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του. Στὴν ὁμιλία του δὲ θὰ μείνῃ πολλὴν ὥρα σὲ κοινὰ ζητήματα, θ' ἀνέβῃ πάντοτε ὡς τὶς ὑψηλότερες σφαῖρες τῆς ἠθικῆς. Ἡ ἔκφραση τοῦ προσώπου του, τὸ ἐνθουσιασμένο του βλέμμα, κάθε του κίνημα, ὅλα δείχνουν μὲ πόσην εὐχαρίστηση μιλεῖ γιὰ πράγματα ἔξω τῆς κοινῆς ζωῆς. Τὴν καλλήτερή του ἀπόλαψη βρίσκει στὰ διαλεχτὰ βιβλία, ἐκεῖνα ποῦ τὸν κάνουν νὰ σκέπτεται, γιατὶ ἡ σκέψη, καθὼς ἔλεγε, «μᾶς ἀνεβάζει σ' ἄλλη σφαῖρα, ἀμόλυστη». Τὴ ζωὴν αὐτὴ τῆς ἀνώτερης σφαίρας πάρα πολὺ ἐχάρηκε καὶ ἡ φύση ἐκδικήθηκε· τοῦ ἄνοιξε γρήγορα τὸν τάφο, ἀφίνοντας σ' ἐμᾶς τὴ λύπη καὶ τὸν καημό.

*

Σιμὰ σ' αὐτὸν τὸν ἄπειρον ἔρωτα πρὸς τὴν Τέχνη ἔτρεφε γιὰ τὴ μητρική του γῆ διάπυρην ἀγάπη. Τὴν Ἑλλάδα εἶχε πάντα στὴν καρδιὰ καὶ στὰ χείλη, κι ὅπως ὁ Σολωμὸς τὴν ὀνειρεύθηκε, ἔτσι κι αὐτὸς τὴν ἐποθοῦσε. Ὅσο εἰλικρινὰ ἐχαίρετο ἀκούοντας τοὺς ξένους νὰ τὴν ἐπαινοῦν, τόσο κατάκαρδα ἐλυπεῖτο σὰν ἄκουε νὰ τὴν κατακρίνουν. Ὦ, πῶς θὰ ἐθλίβετο ὁ μακαρίτης ἂν ἦταν ἐδῶ ν' ἀκούσῃ ὅπως ἐμεῖς κάθε μέρα κι ἀπὸ κάθε εἴδους ἀνθρώπους νὰ περιφρονεῖται — καὶ ὅμως ἄδικα — νὰ βρίζεται μὲ τόσην ἀναίδεια ἡ γωνιὰ ἐκείνη τῆς ὁποίας κάθε πέτρα μᾶς εἶναι τόσον ἀγαπητή!

Ὅταν εἶχε γίνῃ λόγος νὰ ἔλθῃ στὴν Κέρκυρα χαρτοπαικτικὸς Ἅδης, κάπιες ξένες ἐφημερίδες ἐσυνώδευσαν τὴν εἴδηση μὲ δυσάρεστα σχόλια ποῦ ὁ μακαρίτης διάβασε. Καὶ κατόπι ἔξαφνα στὴ μέση τοῦ μαθήματος λέγει μὲ μισοσβυμένη φωνὴ «εἴδετε τί μᾶς λένε οἱ ξένοι;» καὶ εἶδα ζωγραφισμένη στὸ πρόσωπό του βαθύτατη λύπη, ὅμοιαν μ' ἐκείνην ποῦ αἰσθάνθηκε ὅταν ἔμαθε τὸ θάνατο τοῦ ἀδελφοῦ του. Δὲν εἶταν πρακτικός, ὄχι, καὶ ἄκουσε συχνὰ νὰ τοῦ τὸ λένε. Ἀλλ' εἶχε ἀγνή, ἀγνότατη τὴν καρδιά, καὶ εἶχε ἀμόλυντα τ' ἀπόβαθα τῆς ψυχῆς του. Μὲ κάπως ἐλαστικὴ συνείδηση θὰ ἔκανε καὶ χρήματα. Ἀλλὰ δὲν τὰ ἐζήλεψε ποτέ. Ὁ τελευταῖος πόθος ποῦ τοῦ γνώρισα εἶταν νὰ δημοσιέψῃ τὸ Δάντη. Ἡ μελέτη ποῦ ἐσχεδίαζε θὰ εἶταν ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα ἔργα του, γιατὶ ἐσπούδαζε τὸ Δάντη ἀπὸ τὰ παιδικά του χρόνια. Ἀλλ' οἱ λογιώτατοι σύμβουλοι τοῦ κ. Μαρασλῆ τοῦ τὸ ἀρνήθηκαν. ἐπειδὴ δὲ δημοσιεύουν ἔργα σὲ ξένη γλώσσα, δηλαδὴ σὲ δημοτική.

*

Στὰ δυὸ τελευταῖα του ἔργα, τὸν *Προμηθέα* καὶ τὴ μετάφραση τῶν ἰταλικῶν ποιημάτων τοῦ Σολωμοῦ, ἠμπόρεσα ν' ἀκολουθήσω τὴν ἐργασία του ὡ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες. Τὴ μετάφραση καθὼς καὶ τὴ Μελέτη τοῦ Προμηθέα ἄρχισε κ' ἐτελείωσε στὸ διάστημα λίγων μηνῶν. Δυὸ τρεῖς μέρες ἀφοῦ εἴχαμε ἀρχίσει τὴ μελέτη τοῦ δράματος μοῦ λέγει· «Θὰ βγῇ καὶ αὐτὸ», καὶ σὲ λίγες βδομάδες εἶχε τελειώσῃ τὸ πρῶτο σχέδιο τῆς μετάφρασης.

Ἂς ἀναλύσουν κι ἂς κρίνουν ἄλλοι ἁρμοδιώτεροι τὰ ἔργα του καὶ τὴ δημιουργική του ἐργασία ποῦ τιμᾷ τὴ σημερινή μας γραμματολογία. Γιατὶ βέβαια οἱ κριτικές του μελέτες, καθὼς κ' ἐκεῖνες τοῦ Πολυλᾶ, κάνουν ἐξαίρεση στὴν κάπως ἀναιμική μας γενεά.

*

Τὶς γραμμὲς αὐτές, ποῦ ἐχάραξα ἀπ' ἀγάπη γιὰ τὸ δάσκαλό μου, τελειώνω μὲ τὴν εὐχὴ γλήγορα νὰ δημοσιευτοῦν τὰ ἔργα ποῦ ἄφησε.

Λειψία 3 Ὀκτωβρίου 1905

ΑΡ. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ

Κάπιος λογιώτατος πηγαινάμενος στὸ ὑποστατικό του, ρωτοῦσε ἂν εἶναι καλὸ τὸ νερὸ τοῦ πηγαδιοῦ γιὰ νὰ πιῇ. Κι ὅταν οἱ ἀργάτες τοῦ εἶπαν ὅτι εἶναι καλὸ γιατὶ κ' οἱ γονέοι του ἀπ' αὐτὸ ἔπιναν, ὁ λογιώτατος φώναξε:

— Καὶ ποσο μακριοὺς λαιμοὺς εἴχανε ποῦ μποροῦσανε νὰ πιοῦν ἀπὸ τόσο βάθος;

ἔνοιωσεν ἀμέσως ὅτι τὸν εἴχανε ἀγιογδυτήσει, ἄκουσε πῶς ξεδικήθηκε κ' ἔπιασε τὸν Ἀφρικάνο· ὅλη δηλαδὴ τὴ νύχτα ἔφερνε γύρα τὴν ἀβλὴ ὁ κατακακομοίρης χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ βγῇ, σάματις νἆχε πέσει μέσα σὲ λαβύριθο, ὡς ποῦ ξημερόνοντας πιάστηκε ἔχοντας τὰ κλεψιμέικα. Καὶ τότες, ἄμα τὸν ἔπιασαν, ἔφαγε ὄχι καὶ λίγες, κι ἀφοῦ ἔζησε λίγον καιρὸ πέθανε κι ὁποῦ κακοῦ σοῦ θέλει, τρώγοντας καμτσικιές, καθὼς ἔλεγε, κάθε νύχτα, ὡς ποῦ καὶ μελανάδες νὰ φαίνουνται τὴν ἄλλη μέρα στὸ κορμί του. Ὕστερ' ἀπ' ἀφτά, ὦ Τυχιάδη, καὶ τὸν Πέλιχον ἀναγέλα καὶ νόμιζε ὅτι κ' ἐγὼ σὰν κανένας συνομήλικος τοῦ Μίνωα δὲν ξέρω τί λέω τώρα.

— Μά, Ἐφκράτη μου, τοῦ λέω, ἀφοῦ τὸ χάλκωμα εἶναι χάλκωμα καὶ τὸ ἔργο τῶχει κάμει ὁ Δημήτριος ἀπὸ τὴν Ἀλωπεκῆ ποῦ δὲν εἶναι κανένας πλάστης θεῶν, παρὰ ἀνθρώπινων ἀγαλμάτωνε, δὲ θὰ φοβηθῶ ποτὲ τὸ εἴδωλο τοῦ Πέλιχου, ποῦ μήτε ζωντανὸ τονὲ σκιαζόμουνα πολύ, ἄμα μὲ φοβέριζε.

Ἀπάνου σ' ἀφτὰ ὁ Ἀντίγονος ὁ γιατρὸς εἶπε :

— Κ' ἐγώ, Ἐφκράτη, ἔχω ἕναν Ἱπποκράτη χαλκωματένιο ἴσα μὲ μιὰ πήχη μεγάλο, ποῦ μόνον ἄμα σβύσῃ τὸ λυχνάρι, τριγυρίζει σ' ὅλο τὸ σπίτι βροντῶντας καὶ ἀναποδογυρίζοντας τὰ ἐργαλεῖα καὶ ἀνακατέβοντας τὰ γιατρικὰ κι ἀνοιγοκλείνοντας τὴν πόρτα, καὶ προπάντων ὅταν ἀφίσουμε γι' ἄλλη μέρα τὴ θυσία, ποῦ τοῦ κάνουμε κάθε χρόνο.

— Νὰ δὰ ἡ ὥρα, εἶπα ἐγώ, νὰ θέλῃ τώρα κι ὁ Ἱπποκράτης ὁ γιατρὸς νὰ τοῦ κάνουνε θυσίες, καὶ νὰ θυμόνῃ ἀνίσως δὲν ξεφαντώσῃ στὴν ὥρα του μὲ σωστὲς θυπίες, ἀφτὸς ποῦ ἔπρεπε νἆναι ἐφχαριστημένος ἂν ἤθελε τοῦ κάνει κανένας μνημόσυνο ἢ τοῦ στάζει νερόμελι ἢ τοῦ βάνει στεφάνι στὸ κεφάλι.

— Ἄκου λοιπόν, εἶπεν ὁ Ἐφκράτης, καὶ τοῦτο ἀκόμη, ποῦ τὸ εἶδα ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια ἔχοντας καὶ μαρτύρους. Ἦταν ἡ ἐποχὴ τοῦ τρύγου κ' ἐγώ, ἀφοῦ ἄφισα τοὺς ἀργάτες στάμπέλι νὰ τρυγᾶνε, κατὰ τὸ μεσημέρι πήγαινα μονάχος μου στὸ δάσο, ἐνῷ κάτι συλλογιόμουν καὶ τὸ καλοστοχαζόμουνα. Κι ἄμα ἔφτασα στὸ πιὸ σύδεντρο μέρος, πρῶτα-πρῶτα ἄκουσα γαβγίσματα σκυλιῶν, κ' ἐγὼ θαρροῦσα ὅτι ὁ γιός μου ὁ Μνάσωνας, καθὼς συνήθιζε, ἔπαιζε καὶ κυνηγοῦσε μὲ τοὺς συνομήλικάς του μέσα στὸ δάσο. Δὲν ἦταν ὅμως ἔτσι τὸ πρᾶμα, γιατὶ σὲ λίγο, ἀφοῦ γίνηκε σεισμὸς καὶ βουητὸ σὰν ἀπὸ βροντή, βλέπω νὰ σιμόνῃ γυναῖκα φοβερή, ψηλὴ ἴσα μὲ μισὸ στάδιο ἀπάνου κάτου, καὶ κρατοῦσε καὶ λαμπάδα στὸ ἀριστερὸ χέρι καὶ στὸ δεξὶ σπαθὶ ἴσα μὲ εἴκοσι πῆχες· ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω ἤτανε φιδοπόδαρη, καὶ τὸ ἀπάνω μέρος τοῦ κορμιοῦ της παρόμοιο μὲ Γοργόνα, γιὰ τὴ ματιά της λέω καὶ τὴν τρομερή της θεωρία καὶ ἀντὶς μαλλιὰ εἶχε τὰ ρίδια τυλιγμένα σὰν πλεξοῦδες γύρα στὸ λαιμό της καὶ μερικὰ κουλουριασμένα πανου στοὺς ὤμους της. Βλέπετε, εἶπε, πῶς ἀνατριχιάζω, φίλοι μου, καὶ τώρα ποῦ σᾶς τὸ λέω ;

Κ' ἐνῷ μᾶς τὄλεγε μᾶς ἔδειχνε συνάμα ὁ Ἐφκράτης τὶς τρίχες τοῦ χεριοῦ του ὀρθὲς ἀπὸ τὸ φόβο. Ὁ Ἴωνας ὅμως καὶ ὁ Δεινόμαχος καὶ ὁ Κλεόδημος κ' οἱ ἄλλοι σὰ χάχηδες τὸν κοιτάζανε καὶ μὲ τεντωμένα τὰ μάτια γέροι ἄνθρωποι, σερνούμενοι ἀπὸ τὴ μύτη, προσκυνῶντας μὲ ταπεινοσύνη τέτοιον ἀπίστεφτο κολοσσό, γυναῖκα μισὸ στάδιο, ἕνα γιγαντένιο μπαμπούλα. Κ' ἐγὼ στὸ ἀναμεταξὺ στοχαζόμουν ποιοὶ ὄντας αὐτοὶ καὶ τοὺς νιοὺς συνανασταφφουνται γιὰ νὰ τοὺς μάθουνε τὴ φιλοσοφία κι ἀπὸ πολλοὺς θαμάζουνται. ἀφοῦ μόνο στὶς ἄσπρες καὶ στὴ γενεάδα παραλλάζουν ἀπὸ τὰ μωρά, ἐνῷ κατὰ τἄλλα ἀφτοὶ εἶναι πιὸ ἐφκολόσυρτοι ἀπὸ κεῖνα στὸ ψέμα. Ὁ Δεινόμαχος τουλάχιστο εἶπε :

— Γιὰ πές μου, Ἐφκράτη, τὰ σκυλιὰ τῆς θεᾶς πόσο μεγάλα ἤτανε ;

— Ψηλότερα, ἀποκρίθηκε κεῖνος, ἀπὸ τοὺς Ἰντιάνικους ἐλέφαντες, μάβρα κι ἀφτὰ καὶ μαλλιαρὰ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΣΑΛΟΝΙΟΥ

ΤΑ ΓΟΒΑΚΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Ὀχτώμισι ὧρες πρωί· ὁ δικηγόρος Γιωργάτος, πενήντα χρόνων ἄνθρωπος, ἔπαιρνε τὸν καφέ του στὴν τραπεζαρία, ἐνῶ ἡ κυρία του, σαραπέντε χρόνων αὐτή, μὲ πάχος σεβαστό, πειὸ περιποιητικιὰ παρὰ ποτέ, τὸν ρωτοῦσε μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρο, ἂν ὁ καφές του ἦταν πιτυχημένος στὴ ζάχαρη κι' ἂν προτιμοῦσε ἀπὸ τὶς συνειθισμένες ψημένες φετίτσες ψωμιοῦ κανένα παξιμάδι, ἀπομεινάρι ἀπὸ τὸ τσαΐ ποῦ εἶχαν δώσει, γιὰ ν' ἀνταποδώσουν—ἔτσι ἔλεγε ἡ κ. Γιωργάτου—κοινωνικὲς ὑποχρέωσες τὸ περασμένο ἀπόγιομα.

Ὁ κ. Γιωργάτος εὐχαριστοῦσε ψιθυρίζοντας, ποῦ δὲν τοῦ ἀρέσει ν' ἀλλάζη τὶς συνήθειες του, σὰ νἄβλεπε κάποιο ὕποπτο μυστήριο κρυμμένο ἀνάμεσα στὸ παξιμάδι. Τὸ μυστήριο, γιατ' ἦταν ἕνα πραγματικά, δὲν ἄργησε νὰ φανερωθῆ, μόλις ἡ κ. Γιωργάτου κάθισε σὲ μιὰ πολυθρόνα, ποῦ ἔτριξε βγάνοντας ἕναν ἦχο παραπονετικὸ γιὰ τ' ἀβάσταχτο βάρος, ποῦ τὴν πλάκωσε, καὶ ποῦ ἀφοῦ ξερόβηξε, εἶπε, κοιτάζοντας ὅσο πειὸ γλυκὰ μποροῦσε τὸν ἄντρα της·

— Λοιπὸν τὸ Σαββάτο εἴμαστε γιὰ τὸ χορὸ τοῦ προξένου. Ἔχει τόση χαρὰ ἡ Λιλίκα μας!

— «Ἂν πρόκειται νὰ μὴ γίνη κανένα ἔξοδο, πᾶμε, διαφορετικὰ δὲν ἐννοῶ νὰ ξοδεύω πεντάρα».

— «Φορέματα ἔχουμε, ὥστε δὲ θὰ γίνη κανένα μεγάλο ἔξοδο».

— «Οὔτε μεγάλο, οὔτε μικρό· δὲν εἶμαι σὲ θέση νὰ ξοδεύω γιὰ πράματα περιττά, ἂς καθίσετε καὶ μιὰ φορὰ σπῖτι σας».

— «Ἔξοδα περιττά! μήπως περιττὸ εἶν' ἕνα ζευγάρι γοβάκια ἄσπρα, ἀτλαζένια, ποῦ χρειάζονται τῆς Λιλίκας; Τὰ δικά της δὲ φοροῦνται πειά».

— «Σήμερα εἶν' ἕνα ζευγάρι γοβάκια, αὔριο ἕνα ζευγάρι γάντια, μεθαύριο βεντάλιες, μυρουδιές, κορδέλλες, ἕνα σωρὸ μασκαραλίκια, χωρισταὶ τὰ φορέματα, καὶ γὼ δουλεύω ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ καὶ γιὰ ὅλες αὐτὲς τὶς ἀνοησίες βρίσκουμαι καὶ μ' ἕνα χρέος στὶς πλάτες».

— «Δὲ μπορεῖ κανεὶς νὰ σοῦ μιλήση, ποῦ θ'ἀρχινήσης τὴ γκρίνια· ὀτάνει νὰ μᾶς χειάζεται κάτι, γιὰ νὰ μᾶς κοπανᾷς τὰ ἴδια μοιρολόγια! Τί θἄλεγες, ἂν εἶχες ἄλλη θυγατέρα φαντασμένη, ποῦ ἀλήθεια νὰ τῆς μποροῦνε τὰ λοῦσα;»

— «Καὶ μήπως δὲ μποροῦνε τῆς δικῆς μου;»

— «Τῆς Λιλίκας μας; αὐτοῦ τοῦ ἀγγέλου; μὰ θάρρος ποῦ τοῦχεις! μήπως κορίτσι εἶναι αὐτή; μὰ δὲ μπορεῖ νὰ βγαίνη καὶ κουρελλιάρα· μιὰ μοναχὴ ἔχουμε καὶ θὰ τὴν στεροῦμε ἀπ' ὅλα;

— «Σύ, γυναίκα μου, δὲ θελεις νὰ μὲ καταλάβης, δὲν εἶμαι σὲ θέση νὰ κάνω ἔξοδα παραπανιστά. Οἱ δουλιές μου δὲν πᾶνε καλά, γιατὶ δίκες δὲ γένουνται. ἐγὼ περσότερη δουλειὰ ἔχω μὲ τοὺς χωριάτες, κι' ὅταν ἐκεῖνοι δὲν ἔχουν χρήματα, δὲν τρέχουν στὰ δικαστήρια. Βγάνω τὸ ἕνα τέταρτο, ἀπ' ὅσα ἔβγανα πρίν, ποῦ στὴν Κέρκυρα εἴχαμε σοδιές. Σεῖς δὲ θέλετε νὰ τ' ἀκούσετε. Πότε, ὅταν εἶχα, σᾶς ἀρνήθηκα;»

— «Καὶ λοιπὸν τί θὰ γίνη; θὰ τὴν κλείσουμε σπῖτι, γιὰ ἕνα ζευγάρι γοβάκια, τριάντα ψωροδραχμὲς δουλειά, ποῦ τῆς χρειάζουνται; εἶναι καὶ ἀδικία».

— «Δὲν εἶναι καθόλου ἀδικία, ὅταν ὁ πατέρας της δουλεύει μιὰ βδομάδα, γιὰ νὰ βγάλη αὐτὲς τὶς τριάντα ψωροδραχμές. Σένα, λίγο σὲ μέλλει, κάνεις ἀπογεμματιανὲς καὶ δίνεις τσαΐ! Κ' ἔπειτα μήπως δὲν πᾶτε παντοῦ; ἂν δὲ πάη ε' ἕνα χορὸ ἡ Λιλίκα δὲ χάθηκε ὁ κόσμος».

— «Σὺ τὸ λὲς, γιατὶ δὲ σὲ μέλλει γιὰ τὸ παιδί σου. Νομίζεις πῶς μπορεῖς νὰ τὴν παντρέψης, μόλις τὴν κλείσης στοὺς τέσσερους τοίχους τοῦ σπιτιοῦ, χωρὶς νὰ τὴν βλέπη κανένας;»

— «Μὰ δὲν εἶδα νὰ παντρεύτηκε τόσα χρόνια ποῦ τρέχετε ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ ὅλη μέρα πότε στὰ μαγαζιά, πότε βίζιτες, πότε πλατεῖα, πότε θέατρο, πότε χορούς, πότε σουρδοκυλῆστρες. Ἔτσι δὲν παντρεύουνται οἱ κοπέλλες, γιατὶ κανεὶς δὲν τρελλάθηκε νὰ τὶς πάρη. Δὲ βλέπεις τὴ δική μας, ποῦ κανεὶς δὲ μᾶς τὴν ἔχει ὡς τώρα ζητήση, μ' ὅλο ποῦ εἶναι εἰκοσιεφτὰ χρόνων».

— «Εἰκοσιτέσσερω μονάχα».

— «Μὰ δὲν ἐγεννήθηκε στὰ 78;»

— «Οὔφ! καὶ σὺ τώρα, ποῦ θέλεις νὰ ξεσκάρτης χρονολογίες! αὐτὸ ξέρεις νὰ κάνης καὶ νὰ βρίζης τὴ γυναίκα σου καὶ τὴ θυγατέρα σου, ποῦ δὲ σοῦπρεπε οὔτε ἡ μιά, οὔτε ἡ ἄλλη, κι' ὅλ' αὐτὰ γιὰ ἕνα ζευγάρι γοβάκια, ποῦ χρειάζουνται τοῦ παιδιοῦ σου, ἀφιλόστοργε, γιὰ νὰ περάση μιὰν ὥρα διασκεδάζοντας».

— «Ἂν ἤτανε μιὰ ὥρα μοναχά, μὰ εἶναι ὅλο τὸ χρόνο», ἐψιθύρισε κεῖνος.

— «Τῶπες λοιπόν, δὲν τῆς τ' ἀγοράζεις; δὲν τῆς τ' ἀγοράζεις — ἐδῶ κόκκινη σὰν παπαροῦνα, ἄρχισε νὰ χτυπάη τὸ χέρι στὸ τραπέζι—μὰ μὴ σὲ μέλλει καὶ θὰ τἄχη τὰ γοβάκια της, θὰ τῆς τ'ἀγοράσω ἐγώ. μάλιστα ἐγώ—ἐδῶ ἡ φωνὴ γίνηκε τόσο δυνατή, ποῦ ἔμοιαζε μὲ οὐρλιασμα—πουλῶντας μακάρι τὰ χρυσαφικά μου,κεῖνα ποῦ ἔχω ἀπὸ τὴ μακαρίτισσα τὴ μητέρα μου, ὄχι τὰ δικά σου, ὄχι».

— «Μὴ φωνάζεις ἔτσι καὶ σ' ἀκούει ἡ ὑπηρεσία καὶ γελοῦν μὲ μᾶς».

— «Νάτο ποῦ μὲ ξαναβρίζεις, μὰ μὲ μένα,ξέρε το, δὲ γελᾷ κανεὶς καὶ θέλω νὰ μ' ἀκούση ὁ κόσμος ὅλος, γιὰ νὰ μάθη τὴ διαγωγή σου, πόσο μὲ κακομεταχειρίζεσαι καὶ τί κακοῦργος εἶσαι μὲ τὸ παιδί σου, νὰ μάθη ὅλος ὁ κόσμος τὴν κακομοιριά μας!»

Κ' ἐτινάζονταν μέσα στὴν πλατειὰ πολυθρόνα ὅλος ἐκεῖνος ὁ ἄμορφος ὄγκος σὰ μεγαθήριο. Κείνη τὴ στιγμὴ φάνηκε στὴν πόρτα μιὰ κομψὴ δεσποσύνη, καλοντυμένη, μὲ φόρεμα ποῦ φαίνονταν τῆς ὥρας, μολονότι τοῦ σπιτιοῦ, τὰ μαλλιά της — μόλις τὰ εἶχε σγουράνη — χτενισμένα τῆς μόδας καὶ τόσο σφιγμένη ἀπὸ τὸν κορσέ, ποῦ ἀδύνατο νὰ κουνιέται. ἦταν ἀλύγιστη σὰν κοντάρι. Μόλις εἶχε τελειώση τὴν πρωϊνή της τουαλέττα κ' ἔβγαινε ἀπὸ τὴν κάμαρά της, κρατῶντας ἕνα βιβλίο στὸ χέρι.

— «Τί τρέχει καὶ φωνάζετε : τί ἔχεις, μαμά μου, μὴν αἰστάνεσαι τίποτα ;» κ' ἔτρεξε στὴ μητέρα της.

— «Τί ἔχω ; νὰ ὁ πατέρας σου ποῦ μοῦ κάνει σκηνή, γιὰ νὰ μὴ σοῦ ἀγοράσω τὰ παπουτσάκια τοῦ χοροῦ».

— «Ἐγὼ σοῦ κάνω σκηνή, ἢ σὺ χαλᾷς τὸν κόσμο;»

— «Χαλάω τὸν κόσμο γιατὶ μᾶς ἔβρισες, μᾶς εἶπες σουρδοκυλῆστρες καὶ μένα καὶ τὴ θυγατέρα σου, κι' ὅλ' αὐτὰ γιὰ νὰ μὴν πᾶμε στὸ χορὸ τοῦ προξένου».

— «Ἀροῦ δὲ θέλει, μαμά μου, εἶπε μὲ τὰ μάτια μισολυγωμένα ἡ Λιλίκα, ἂς μὴν πᾶμε πουθενά. Ἐμένα αὐτὲς οἱ σκηνὲς μοῦ κάνουν κακὸ στὴν ὑγεία». Κ' ἔλαβε στάση μάρτυρα.

— «Καὶ δὲ σὲ μέλει, κοῦκλα μου, νὰ μείνης σπῖτι;»

μὲ λερωμένη καὶ σκληρὴ τρίχα. Ἐγὼ λοιπόν, ἅμα εἶδα,στάθηκα,στρίψαντας συναμα κατὰ τὸ μέσα μέρος τοῦ δαχτυλου τὴ δαχτυλιδόπετρα, ποῦ μοῦδωσεν ὁ Ἀράπης· κ' ἡ Ἑκάτη, ἀφοῦ χτύπησε δυνατὰ μὲ τὸ φιδήσιο ποδάρι της τὴ γῆς, ἔκαμε μιὰ θεόρατη καταβόθρα, σὰν τὸν Ταρταρο τρανή· κ' ὕστερ' ἀπὸ λίγο χάθηκε πηδήσαντας μέσα σ' ἀφτή. Μὰ ἐγώ, ἅμα πῆρα θάρρος, ἔσκυψα ἀπὸ πάνου της ἀφοῦ πιάστηκα ἀπὸ ἕνα δέντρο ποῦ ἦταν ἐκεῖ κοντὰ φυτρωμένο, γιὰ νὰ μὴ ζαλιστῶ καὶ πέσω μέσα κατακέφαλα· ὕστερα ἔβλεπα ὅλα ὅσα εἶναι στὸν Ἅδη, τὸν Πυριφλεγέθοντα, τὴ λίμνη, τὸν Κέρβερο, τοὺς πεθαμένους, ὡς ποῦ νὰ γνωρίζω καὶ μερικοὺς ἀπ' αὐτούς· τουλάχιστο εἶδα καθαρὰ τὸν πατέρα μου νὰ ὀρρῆ τὰ ἴδια κεῖνα ροῦχα ποῦ τοῦ εἴχαμε ὅταν τόνε θάψαμε.

— Καὶ τί ἔκαναν, Ἑφκράτη, οἱ ψυχές; ρώτησεν ὁ Ἴωνας.

— Τί ἄλλο, ἀποκρίθηκε κεῖνος, παρὰ χωρισμένες σὲ γενιὲς καὶ τάξες μὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς συγγενῆδες τους περνοῦν τὸν καιρό τους ξαπλωμένοι ἀπάνου στὰ σφερδοῦκλια.

— Ἂς ἀντιμιλᾶνε τὸ λοιπὸν ἀκόμα, εἶπεν ὁ Ἴωνας, οἱ Ἐπικουρικοὶ στὸ θεοτικὸ Πλάτωνα καὶ στὰ ὅσα εἶπε γιὰ τὶς ψυχές. Μὰ ἐσὺ μήπως ἀνάμεσα στοὺς νεκρους εἶδες καὶ τὸ Σωκράτη τὸν ἴδιο καὶ τὸν Πλάτωνα;

— Τὸ Σωκράτη βεβαιότατα, ἀποκρίθηκε, μὰ κι ἀφτὸν ὄχι καθαρά, παρὰ ἀπεικάζοντάς τον ποῦ ἦτανε καραφλὸς καὶ κοιλαρᾶς· τὸν Πλάτωνα ὅμως δὲν τόνε γνώρισα· γιατὶ πρέπει, νομίζω, νὰ λέω τὴν ἀλήθεια στοὺς φίλους. Ἐνῶ λοιπὸν ἐγὼ τὰ εἶχα ἰδεῖ ὅλα ξάστερα, τὴν ἴδια στιγμὴ ἔκλεισε καὶ ἡ καταβόθρα καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς δούλους ποῦ μὲ ἀναζητοῦσαν, καὶ ἀνάμεσα σ' ἀφτοὺς καὶ τοῦτος ὁ Πυρρίας, ἦρθαν κοντά μου, ἐνῶ δὲν εἶχε κλείσει ὁλότελα ἡ καταβόθρα. Πές το, Πυρρία, ἂν λέω τὴν ἀλήθεια.

— Μὰ τὸν Δία, εἶπεν ὁ Πυρρίας, καὶ γάβγισμα ἄκουσα νὰ βγαίνη μέσ' ἀπὸ τὴν καταβόθρα καὶ μοῦ ὀράνηκε ὅτι σιγόλαμπε καὶ κάποια φλόγα τῆς λαμπάδας.

Κ' ἐγὼ γέλασα ἐπειδὴ ὁ μάρτυρας πρόστεσε κοντὰ στἄλλα τὸ γάβγισμα καὶ τὴ φλόγα. Κι ὁ Κλεόδημος εἶπε:

— Ἀρτὰ ποῦ εἶδες δὲν εἶναι παράξενα, μήτε ἀθώρητα σ' ἄλλους, γιατὶ κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος, ὅταν ἐδῶ καὶ λίγο καιρὸ ἀρρώστησα, εἶδα κάτι τέτοιο· ἤτανε μάλιστα γιατρός μου καὶ μὲ κοίταζε ὁ Ἀντίγονος ἐδῶ. Μὰ στὴν ἑβδομη μέρα ἡ θέρμη γίνηκε δυνατώτερη κι ἀπὸ τοῦ καλοκαιριοῦ τὴ λάβρα. Κι ἀφοῦ μἄφισαν ὅλοι μονάχο κ' ἔκλεισαν τὶς πόρτες, περίμεναν ἀπόξω, γιατὶ ἔτσι διάταξες, Ἀντίγονε, μήπως καὶ θὰ μποροῦσα νὰ κοιμηθῶ. Τότε λοιπόν, ἐνῶ ἤμουνα ξύπνιος, ἔρχεται ἀπὸ πάνου μου ἕνας νιὸς ὁμορφότατος ντυμένος στὰ κατάσπρα· ἔπειτα, ἀφοῦ μὲ σήκωσε, μὲ φέρνει μέσ' ἀπὸ ἕνα χάσμα στὸν Ἅδη, καθὼς ἔνοιωσα ἀμέσως ἰδόντας τὸν Τάνταλο καὶ τὸν Τιτυὸ καὶ τὸ Σίσυφο. Μὰ καὶ τί νὰ σᾶς τὰ λέω τἄλλα; ὅταν ὅμως ἔφτασα στὸ δικαστήριο — κ' ἦταν ἐκεῖ ὁ Αἰακὸς καὶ ὁ Χάροντας καὶ οἱ Μοῖρες καὶ οἱ Ἐρινύες — κάποιος σὰ βασιλιᾶς, ὁ Πλούτωνας θαρρῶ, καθόταν διαβάζοντας τὰ ὀνόματα ὅσων τοὺς ἔμελλε νὰ πεθάνουν, ποῦ τύχαινε νἄχουν περάσει πιὰ τὴ διορία τῆς ζωῆς. Κι ὁ νιὸς τραβῶντας με μὲ φέρνει μπροστά του· θύμωσε τότες ὁ Πλούτωνας καὶ λέει στὸν ὁδηγητή μου· «Δὲν ἦρθε ἀκόμα ἡ ὥρα του, γι' ἀφτὸ νὰ φύγη· κ' ἐσὺ τὸ χαλκιὰ τὸ Δημύλο νὰ φέρης· γιατὶ ἔζησε περσότερο ἀπ' ὅσο τοῦκλωσε ἡ Μοῖρα». Κ' ἐγὼ γυρίσαντας πίσω χαρούμενος, ἤμουνα πιὰ δίχως θέρμη κ' ἔλεγα σ' ὅλους πῶς θὰ πεθάνη ὁ Δημύλος· στὴ γειτονιά μας καθότανε κι ἀφτὸς κ' ἦταν ἄρρωστος, καθὼς λέγανε. Κ' ὕστερ' ἀπὸ λίγο ἀκούγαμε τὰ κλάματα κείνων ποῦ τόνε μοιρολογοῦσαν.

— «Καὶ τί νὰ κάμω, παρὰ γκρίνιες καὶ σκηνές, καλήτερα στὴ μοναξιά μας, ἂς μένουμε σπῖτι μας ἔρημες, νὰ κλαῖμε τὴν τύχη μας» κ' ἔπεσε σὲ μιὰ πολυθρόνα, τὰ μάτια της βούρκωσαν δάκρυα, τὸ στῆθος της σηκώνονταν μὲ βία, καὶ τὸ βιβλίο — ἤτανε ἡ Νανὰ τοῦ Ζολᾶ—τῆς ξέφυγε ἀπὸ τὰ χέρια καὶ κύλησε στὸ πάτωμα.

— «Μοῦ σκοτώνεις ἔτσι τὸ παιδί μου, κακοῦργε, φώναξε ἡ κ. Γιωργάτου, νὰ τώρα θὰ λειποθυμήση, κουνήσου, τρέξε νὰ φέρης λίγη κολώνια, αἰθέρα» καὶ γονάτισε ἡ φιλόστοργη μητέρα μπροστὰ στὴ θυγατέρα της, φωνάζοντας:

— Παιδάκι μου, χρυσό μου, μὴ σὲ μέλει κ' εἶνα δῶ ἡ μαμάκα σου γιὰ σένα».

II

Εἶχε τελειώση ὁ χορὸς τοῦ προξένου καὶ κατέβαιναν, γιὰ νὰ μποῦνε στ' ἁμάξι, νὰ γυρίσουν σπῖτι τους, ὅταν ἡ Λιλίκα ποῦ ἀκκουμποῦσε στὸ μπράτσο ἑνὸς νέου ποῦ εἶχε ταπεινὰ ζητήση τὴν ἄδεια νὰ τὴ συντροφέψη ὡς τ' ἁμάξι καὶ ποῦ τοῦ τὴν εἶχε δώση ἡ μητέρα προτοῦ προφτάση νὰ πῇ ἡ θυγατέρα τὸ ναί—σκοντάφτει κ' ἕνα γυαλάκι ποῦ βρέθηκε στὸ δρόμο της, τῆς ξεσκίζει τ' ἀτλαζένιο τῆς ὥρας γοβάκι.

— «Ὤ, δεσποσύνη! κρῖμα στ' ὄμορφο παπουτσάκι σας!»

— «Μπᾶ δὲν πειράζει γιὰ ἕνα ζευγάρι γοβάκια, εἶπε μὲ περιφρόνηση κείνη, κακὸ θὰ ἦταν νὰ τὴν πάθω στὸ χορό, γιατὶ πῶς εἶχα νὰ κάμω, ἀλλὰ τώρα ἡ ζημία εἶν' ἕνα μεγάλο τίποτα. Ὁ πατέρας οὔτε ρωτάει, ὅταν πρόκειται νὰ ξοδέψη γιὰ μένα».

Κ' ἔλαβε τὸν ἡρωϊσμὸ νὰ γελάση μ' ἀδιαφορία, ἐνῶ ὁ πατέρας της στὸ ξέσκισμα κεῖνο τοῦ ἀτλαζένιου παπουτσιοῦ, ἔβλεπε ν' ἀνοίγεται ὁ δρόμος ἑνὸς καινούριου Γολγοθᾶ.

Κέρκυρα

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

Μιὰ φορὰ κάποιος φίλος μου, ἂν καὶ δὲν εἶταν λογιώτατος, θέλοντας νὰ κολυμπήση μπῆκε στὴ θάλασσα μὲ τὶς κάλτσες. Κι ὅταν τόνε ρωτοῦσαν·

— Γιατί μπαίνεις μὲ τὶς κάλτσες;

— Γιὰ νὰ μὴν κρυολογήσω, ἀποκρίθηκε.

Ὁ ἴδιος φίλος μου μπῆκε πάλι στὴ θάλασσα μιὰν ἄλλη φορά, κρατῶντας καὶ μιὰ ὀμπρέλλα ἀνοιχτή. Καὶ κάποιος τόνε ρώτησε·

— Τί τήνε θέλεις τὴν ὀμπρέλλα στὴ θάλασσα;

— Γιὰ νὰ μὴ μὲ κάψη ὁ ἥλιος.

Ο ,ΝΟΥΜΑΣ'

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν Σταθμοῦ Τροχιόδρομου (Ὀφθαλμιατρεῖο), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδερόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεῖα Στουρνάρα, Ἐξάρχεια), στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἑστίας» Γ. Κολάρου.

Στὸν Πειραιᾶ: Καπνοπωλεῖο Γ. Ξηροῦ, ὁδ. Βουλιάνας ἀρ. 1, σιμὰ στὴν Τρούμπα.

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἑνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΦΑΙΝΕΤΑΙ

ναυάγησε καὶ ἡ ἰδέα νὰ γίνει Ἀρβανίτικο σκολειὸ στοὺς Κορφοὺς καὶ ναυάγησε, λένε, ἀπὸ λόγους... πατριωτικούς. Ὅταν ἐξετάζει κανεὶς λίγο βαθιὰ τὰ Ρωμαΐκα πράματα τοὔρχεται νὰ χτυπάει τὸ κεφάλι του δέκα φορὲς τὴν ὥρα στὸν τοῖχο. Ἡ στενοκεφαλιά μας ὅρια δὲν ἔχει, καὶ στὴν ὑπόθεση αὐτὴ δούλεψε ἡ στενοκεφαλιὰ περσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη κακομοιριά μας.

Ξέρετε τί εἶπαν οἱ πατριῶτες, ποὺ τὸ πίστεψε, φαίνεται, κ' ἡ Κυβέρνηση καὶ γι' αὐτὸ ἔφερε χίλιες δυὸ δυσκολίες; Εἶπαν πὼς τὸ Ἀρβανίτικο σκολειὸ θὰ βοηθήσει τὰ σκέδια τῆς Ἰταλικῆς προπαγάντας !!! Μ' ἄλλα λόγια, πιστέψανε—καὶ τὸ ἀπελπιστικὸ εἶναι ποὺ τὸ πιστέψανε, γιατὶ ἂν τόλεγαν ἔτσι γιὰ χωρατὸ δὲν πείραζε καὶ τόσο—πὼς ἂ γίνει Ἀρβανίτικο Σκολειὸ στοὺς Κορφούς, πάει χάνουμε τὴν Ἀλβανία—σὰ νὰ τὴν εἴχαμε σήμερα δική μας καὶ φοβόμαστε μὴν τὴ χάσουμε!—γιατὶ τ' Ἀρβανιτόπουλα ποὺ θὰ πηγαίνουν ἐκεῖ νὰ μορφωθοῦνε θὰ πέφτουνε στὰ νύχια τῆς Ἰταλικῆς προπαγάντας, ποὺ πρώτη φορὰ τάκοῦμε καὶ σταυροκοπιόμαστε πὼς μπορεῖ νἄχει τὴν ἕδρα της στοὺς Κορφούς!

Αὐτὰ εἶπαν οἱ πατριῶτες κι αὐτά, μαθαίνουμε, πίστεψε καὶ ἡ Κυβέρνηση. Εἶτανε, βλέπετε, τόσο δύσκολο νὰ ἐξετάσει τὸ ζήτημα ἀπὸ τὴν καλή του μεριὰ καὶ νὰ ἰδεῖ πὼς μὲ τὸ Ἀρβανίτικο Σκολειὸ ἡ Ἐθνικὴ Ἰδέα πολλὰ θὰ κέρδιζε, ἀφοῦ τ' Ἀρβανιτόπουλα μέσα σ' αὐτὸ θὰ μαθαίνανε ποιὰ συγγένεια στενὴ συνεδένει τὴν πατρίδα τους μὲ τὴ δική μας, πρᾶμα ποὺ ἔχουνε συφέρο νὰ μὴν τοὺς τὸ μάθουν οὔτε τὰ Ἰταλικά, οὔτε τ' Αὐστριακὰ σκολειὰ ποὺ λειτουργοῦνε σήμερα στὴν Ἀρβανιτιά.

Τὸ Ἀρβανίτικο σκολειὸ τῆς Κέρκυρας, ἂ γινότανε, θὰ χρησίμευε γιὰ «φυτώριο», νὰ ποῦμε, ποὺ θὰ ξεφύτρωναν ἀπ' αὐτὸ ἄλλα, ἴδιας σειρᾶς σκολειά, στὸ κάθε σημαντικὸ χωριὸ τῆς Ἀρβανιτιᾶς κ' ἔτσι θὰ συνεδένουνταν ἡ χώρα αὐτὴ σφιχτότερα μὲ τὴ δική μας. Μὰ δὲ συφέρνει, πατριῶτες, κ' ἔχετε δίκιο. Μὲ τ' Ἀρβανίτικα σκολειὰ ἡ Καθαρεύουσα δὲ θὰπλωνότανε τόσο τρομαχτικά, καθὼς ἁπλώνεται τώρα, στὰ τατραπέρατα τῆς γῆς, καὶ μεῖς τὄχουμε πάρει πιὰ ἀπόφαση νὰ θαφτοῦμε σαβανωμένοι μὲ δαύτη. Κάλλιο θάνατος, παρὰ ζωὴ δίχως Καθαρεύουσα.

ΑΡΧΙΝΗΣΕ

μὲ τὰ πρωτοβρόχια κ' ἡ πολιτικὴ συζήτηση. Τί θὰ γίνει τὸ Ὑπουργεῖο; Θὰ σταθεῖ ἢ θὰ πέσει; Θὰρθεῖ ὁ Θεοτόκης στὰ πράματα ἢ θὰ ξεφυτρώσει στὴ μέση πάλι ὁ Ζαΐμης; Θἔχουμε ἔκτακτη ἢ τακτικὴ Βουλή;

Σπουδαῖα ζητήματα, βλέπετε, πολὺ σπουδαῖα. Ἕνα ἀπ' αὐτὰ νὰ λυθεῖ, πάει, σώθηκε τὸ Ρωμαΐκο. Ψέματα; Ἀδιάφορο τώρα ἂ μὲ τοὺς Ρουμάνους δὲν ξεμπερδέψαμε ἀκόμη κι ἂν ἡ Κρήτη δὲν εἶπε ὡς τὴν ὥρα τὴν τελευταία κουβέντα της. Τὴ δουλιά μας ἐμεῖς, κι ὁ χορὸς καλὰ κρατεῖ. Τὸ Θεοτόκη μας, τὸ Ράλλη μας, τὸ Ζαΐμη μας, τὴ Βουλή μας. Γιὰ τ' ἄλλα τί μᾶς νοιάζει! Δὲν πᾶμε νὰ κουρευόμαστε!

ΟΙ «ΚΑΙΡΟΙ»

ρηχτήκανε στὰ γερὰ ἑνὸς ἀστίατρου, γιατί, λέει, ἐπιθεωρῶντας τὰ μπακάλικα ἔσκισε ὅλες τὶς παλιοφημερίδες ποὺ εἶχαν νὰ τυλίγουν τὰ ψώνια καὶ

— Τί παράξενο εἶναι; εἶπεν ὁ Ἀντίγονος. Ἐγὼ τουλάχιστο ξέρω κάποιον ποῦ ἀναστήθηκε σ' εἴκοσι μέρες ὕστερ' ἀπὸ τὸ θάψιμό του, καὶ ποῦ τόνε γιάτρεψα καὶ πρὶν τὸ θάνατό του κι ἀφοῦ ἀναστήθηκε.

— Καὶ πῶς, τοῦ λέω, στὶς εἴκοσι μέρες μήτε βρώμισε τὸ κορμί του, μήτε κι ἀπὸ τὴν πεῖνα δὲν πέθανε; ἐξόν πιὰ ἂν ἐσὺ γιάτρεψες κανένα Ἐπιμενίδη.

Κ' ἐκεῖ ποῦ λέγαμ' ἐμεῖς αὐτὰ μπῆκαν οἱ γιοί τοῦ Ἐφκράτη γυρίζοντας ἀπὸ τὸ γυμναστήριο, ὁ ἕνας παλληκάρι πιὰ κι ὁ ἄλλος ἴσαμε δεκαπέντε χρονῶν, κι ἀφοῦ μᾶς χαιρέτισαν κάθουνταν ἀπάνου στὸ κρεββάτι κοντὰ στὸν πατέρα τους κ' ἐμένα μοῦ φέρνανε σκαμνί. Κι ὁ Ἐφκράτης σὰ νὰ θυμήθηκε κάτι, ἅμα εἶδε τὰ παιδιά του:

— Ἔτσι νὰ τὰ χαρῶ — εἶπε, βάνοντας τὸ χέρι ἀπάνου στὸ κεφάλι τους—πῶς θὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, Τυχιάδη. Τὴ μακαρίτισσα τὴ γυναῖκα μου, τὴ μητέρα τούτων, ὅλοι ξέρουν πόσο τὴν ἀγάπησα καὶ τὄδειξα μὲ ὅσα ἔκαμα γι' ἀφτὴν ὄχι μόνο ὅταν ἔζοῦσε, παρὰ κι ἅμα πέθανε, μὲ τὸ νὰ κάψω μαζί της καὶ τὰ στολίδια της ὅλα καὶ τὸ φόρεμα ποῦ τῆς ἄρεσε πιὸ πολὺ ὅταν ἔζοῦσε. Καὶ τὴν ἑβδομη μέρα ὕστερ' ἀπὸ τὴ θανή της ἐγὼ ἤμουν ξαπλωμένος ἐδῶ στὸ κρεββάτι, καθὼς τώρα, παρηγορῶντας τὴ λύπη μου· διάβαζα δηλαδὴ ἥσυχα τὸ βιβλίο τοῦ Πλάτωνα γιὰ τὴν ψυχή· μὰ στὸ ἀναμεταξὺ μπαίνει χωρὶς νὰ τὴ νοιώσω ἡ Δημαινέτη ἡ ἴδια κείνη καὶ κάθεται κοντά μου, ὅπως τώρα τοῦτος ἐδῶ ὁ Ἐφκρατίδης — δείχνοντας τὸ μικρότερο γιό του· καὶ κεῖνος ἀμέσως ἀνατρίχιασε πολὺ παιδιάτικα, μὰ κι ἀπὸ προτήτερα ἦταν κίτρινος ἐξαιτίας τῆς ἱστορίας. Κ' ἐγώ, ξακολούθησεν ὁ Ἐφκράτης, καθὼς τὴν εἶδα τὴν ἀγκάλιασα κ' ἔκλαιγα ξεφωνίζοντας, μὰ κείνη δὲν ἄφινε νὰ φωνάζω, παρὰ μὲ κατηγοροῦσεν, ὅτι ἐνῶ τῆς χάρισα ὅλα τἄλλα πράματά της, τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ χρυσᾶ πασούμια της δὲν τὄκαψα μαζί, κ' ἔλεγε πῶς ἀφτὸ εἶχε παραπέσει κάτου ἀπὸ τὸ ἐρμάρι καὶ γιὰ τοῦτο ἐμεῖς, μὴν ἐβρόντας το, κάψαμε τὸ ἕνα μονάχα. Κ' ἐκεῖ ποῦ ἀκόμα μιλούσαμε κάποιο ἀναθεματισμένο σκυλάκι Μαλτέζικο (1) ὄντας κάτου ἀπὸ τὸ κρεββάτι γάβγιξε, καὶ κείνη χάθηκε ἀμέσως μὲ τὸ γάβγισμα. Τὸ πασσοῦμι ὅμως βρέθηκε κάτου ἀπὸ τὸ ἐρμάρι καὶ κάνκε ὕστερα. Εἶναι σωστὸ λοιπόν, Τυχιάδη, νὰ μὴν πιστέβῃς ἀκόμη σὲ τοῦτα, τόσο ὁλοφάνερα πράματα καὶ ποῦ βλέπουνται κάθε μέρα;

(1) Τὰ Μαλτέζικα σκυλάκια στὴν ἀρχαιότητα ἦταν τῆς μόδας νὰ τὰ κρατοῦν οἱ κυρίες ἀπάνου τους ἢ νὰ τἄχουνε στὸν καναπέ. Ὅπως καὶ σήμερα δηλαδὴ τὰ μώψ.

— Βεβαιότατα, τοῦ ἀπάντησα· γιατὶ θὰ 'τοὺς ἄξιζε μὲ χρυσὸ πασοῦμι νὰ τὶς τρῶνε στὸν πισινὸ σὰν τὰ παιδιὰ ὅσοι δὲν πιστέβουν καὶ βρίζουν ἔτσι τὴν ἀλήθεια.

Ἀπάνου σ' αὐτὰ μπῆκε ὁ Πυθαγορικὸς Ἀρίγνωτος, ὁ μαλλιαρός, ὁ μεγαλόπρεπος στὸ πρόσωπο, ξέρεις τὸν ξακουστὸν αὐτόνα γιὰ τὴ σοφία του, ποῦ τὸν παρανομίζουν ὁ σεβαστός. Κ' ἐγώ, καθὼς τὸν εἶδα, ἀνάσανα, γιατὶ θἄρρεψα πῶς ἦρθε βοηθός μου στὰ σωστὰ κάποιος μπαλντᾶς γιὰ τὶς ψεφτιές· «θὰ τοὺς ἀποστομώση», ἔλεγα, «ὁ σοφὸς ἄνθρωπος ἀφτούς, ποῦ δηγιοῦνται τόσο τερατώδικα πράματα», κι ὅπως λέει ὁ λόγος, νόμιζα ὅτι ἡ Τύχη ἔμπασε γιὰ χατῆρι μου στὴ σκηνὴ τὸν ἀπομηχανῆς θεό. Καὶ κεῖνος ἀφοῦ κάθησε, κάνοντάς του τόπο ὁ Κλεόδημος, πρῶτα ρωτοῦσε γιὰ τὴν ἀρρώστια κι ἅμα ἄκουσε ἀπὸ τὸν Ἐφκράτη πῶς εἶναι πιὰ καλήτερα, εἶπε:

— Καὶ τί φιλοσοφεῖτε ἀναμεταξύ σας; γιατὶ ἐνῶ ἔμπαινα ἄκουσα νὰ μιλᾶτε, καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι γιὰ κάτι καλὸ θὰ συζητᾶτε.

— Καὶ τί ἄλλο, εἶπεν ὁ Ἐφκράτης, παρὰ τοῦτον ἐδῶ, τὸ ἀγύριστο κεφάλι—δείχνοντάς με—καταπείθουμε νὰ πιστέβῃ ὅτι ὑπάρχουν κάποια δαιμόνια καὶ φαντάσματα κι ὅτι οἱ ψυχὲς τῶν πεθα-

διάταξε τοὺς μπακάληδες νὰ μεταχειρίζουνται γιὰ τὸ τύλιγμα καθαρὸ χαρτὶ κι ἀτύπωτο.

Ὁ Ἀστυνομικὸς γιατρὸς ἔκανε τὸ καθῆκον του, μὰ οἱ «Καιροὶ» καὶ κάθε ἄλλη φημερίδα, δὲν τὰ χαμπαρίζουν τὰ τέτια, κοιτάζοντας μοναχὰ τὸ συφέρο τους. Μὲ τὸ νὰ μὴ μεταχειρίζουνται βρωμόχαρτο στὰ μπακάλικα θὰ ὠφεληθεῖ κάπως ἡ δημόσια ὑγεία, μὰ θὰ ζημιωθοῦν οἱ φημεριδογράφοι ποὺ θὰ λιγοστέψει τὸ πούλημα τῶν ἐφημερίδων μὲ τὴν ὀκᾶ. Ὁ ἀστίατρος λοιπὸ μὲ τὰ καρμώματά του κηρύχτηκε, νὰ ποῦμε, ὀχτρὸς τοῦ τύπου καὶ γι' αὐτὸ τοῦ ρηχτήκανε μὲ τόση λύσσα οἱ «Καιροί».

ΑΠΟΔΕΙΧΤΗΚΕ

πὼς ὁ μακαρίτης Γαϊτάνος, ὁ συμβολαιογράφος, ἀρκετὲς χιλιάδες ξένες ἀπ' ὅσες καταχράστηκε τὶς ξόδεψε γιὰ νὰ ὑποστηρίξει τὴ «Νέα Σκηνή». Ἡ ἀφεντιά του ξόδειασε νὰ χτιστεῖ τὸ θέατρο, νὰ γίνουν τὰ σκηνικά, νὰ πλερωθοῦν στὴν ἀρχὴ διάφορα ἔξοδά της, καὶ νὰ ποὺ ὁ Γαϊτάνος ἀποδείχνεται σήμερα ὁ Μαικήνας τοῦ θεάτρου μας, μὲ ξένους παράδες πάντοτε.

Νὰ δεῖτε ὅμως ποὺ μερικοὶ κακόγλωσσοι βρεθήκανε νὰ ποῦνε πὼς ὅλ' αὐτὰ δὲν τἄκανε γιὰ τὴν Τέχνη, ποὺ δὲν εἶχε τὴν παραμικρὴ σκέση μαζί της, ἀλλὰ γιὰ τὴν τσέπη του, γιατὶ φαντάστηκε ἀδήγητα κέρδη ἀπὸ τὴ δουλιὰ τῆς Ν. Σκηνῆς. Τί σοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ παλιόκοσμος! Οὔτε πεθαμένο δὲ σ' ἀφήνει ἥσυχο.

ΝΤΡΟΠΗ

ντροπὴ ἕνας κοτζὰμ δοκηγόρος, μὲ πελατεία, μὲ ὄνομα, ποὔκανε μάλιστα μιὰ δυὸ φορὲς καὶ Ὑπουργός, νὰ συκοφαντήσει τὸ σεβαστὸ Διοικητὴ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ νὰ πεῖ ὅσα εἶπε, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ὑπερασπιστεῖ τοὺς πελάτες του.

Ὁ κ. Στρέϊτ στέκεται τόσο ψηλὰ στὴ συνείδηση τοῦ κόσμου ποὺ οἱ συκοφαντίες, κι ὅταν ἀκόμα λέγουνται ἀπὸ ἕνα κ. Μομφεράτο, δὲν τόνε φτάνουν. Ὅσο γιὰ τὴ γνωστὴ ἐφημερίδα ποὺ βάσταξε τὸ σιγόντο σ' αὐτὴ τὴν περίσταση, καλά τῆς τἄψαλλε ἡ «Ἑστία», κρῖμα μοναχὰ ποὺ κι αὐτὴ ἡ βλογημένη δὲν εἶχε τὸ κουράγιο νὰ γράψει καὶ τὄνομά της. Ἡ «Ἑστία» κουρέλιασε μιὰ ἐφημερίδα, μὰ δὲ μᾶς εἶπε καὶ ποιὰ εἶταν ἡ ἐφημερίδα αὐτή. Τέτια κουρελιάσματα λέγουνται *Πλατωνικά*.

ΓΙΟΜΑΤΕΣ

οἱ φημερίδες αὐτὲς τὶς μέρες ἀπὸ *δηλώσεις* βουλευτῶν. Ὁ τάδες δήλωσε φιλία στὸ Θεοτόκη. Ὁ ἄλλος στὸ Ράλλη. Ὁ τρίτος στὸ Ζαΐμη. Ὁ τέταρτος καὶ στοὺς τρεῖς. Ὅλο δηλώσεις καὶ δηλώσεις. Ἡ ἐποχή τους, βλέπετε. Δὲν ξέρουμε μοναχὰ ἂν τὴν ἴδια ἐποχὴ ἢ ἀργότερα γίνουνται κ' οἱ «δηλώσεις τῶν ἀροτριώντων». Πρέπει ὅμως τώρα νὰ γίνουνται κι αὐτές.

ΑΥΓΟΥΣΤΙΣΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Στὴν ἀγαπημένη μου Σοφία Κ.

ΜΟΝΑΔΙΚΗ...

Πάλε ἀπόψε σιγανὰ
πλέει στὴν ἤρεμη νυχτιὰ
τ' Αὐγούστου τὸ φεγγάρι,
Καὶ στὶ χρυσὰ στρωσίδια του
σὲ πόντο κεχριμπάρι
π' ὀπίσω τἀκλουθᾷ.

Κ' αθ' ἕν' ἀστέρι δέρνεται
καὶ σὰν μαργαριτάρι
σὰν ἀσημιοῦ σταλαγματιὰ
μέσα σὲ θάλασσα πλατειὰ
Θαμπώνει καὶ πεθαίνει
καὶ σβύνει ἀγαληνά...

Πάλε ἀπόψε ὁλόγιομο
τ' Αὐγούστου τὸ φεγγάρι
τὸν οὐρανὸ φωτᾷ —
Κ' ἡ ξέχωρή του χάρη
μέσ' τἄστρα τὰ λειπόφωτα
καὶ τἄστρα τὰ ἀχνὰ
—σὰν συλλοὴ ὁλόφωτη
σὀνείρατα θαμμένα—
θυμίζει μου θλιμμένα
μιὰ σκέψη μοναχά:
Τὴ σκέψη ποῦναι Ἄφθαστη
κι' εἶναι γιὰ μὲ Κυρά...

ΕΥΑΝΘΙΑ ΧΑΤΖΗ

Γιάννινα, 1905

ΜΩΡΙΣ ΜΑΤΕΡΛΙΓΚ

ΟΙ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ

Οἱ περισσότεροι τοὺς γνωρίζουνε καὶ κάθε σκεδὸν μάννα τοὺς εἶδε. Ἴσως εἶναι ἀναγκαῖοι ὅπως καὶ κάθε πόνος καὶ κεῖνοι ποῦ δὲν τοὺς σίμωσαν εἶναι λιγώτερο γλυκοί, λιγώτερο θλιμμένοι, λιγώτερο καλοί.

Μᾶς σαστίζουν. Φαίνουνται πιὸ σιμώτερα πρὸς τὴ ζωὴ ἀπὸ τἄλλα τὰ παιδιὰ καὶ ὡς νὰ μὴν ὑποψιάζουνταν τίποτα. Κι' ὡστόσο στὰ μάτια τους βλέπεις τὴ βεβαιότη, τόσο βαθιά, ποῦ δίχως ἄλλο θὰν τὰ ξέρουνε ὅλα καὶ θὰ βρῆκαν τὸν καιρό, περισσότερο ἀπὸ μιὰ βραδιά, νὰ ποῦνε τὸ μυστικό τους. Ἐνῶ γύρα τους τ' ἀδέρφια τους πασπατέβουν ἀνάμεσα γέννηση καὶ ζωή, αὐτὰ γνωρίζουνται κιόλας, εἶναι κιόλα ὀρθὰ μὲ τὰ χέρια τεντωμένα καὶ τὴν ψυχὴ ἕτοιμη. Γρήγορα-γρήγορα, φρόνιμα καὶ λογαριαστά, ἑτοιμάζουνται γιὰ τὴ ζωή—κι' αὐτὸ τὸ γρήγορα ἴσα-ἴσα εἶνα τὸ σημάδι ὁποῦ οἱ μαννάδες, δίχως νὰ θέλουν, βλέπουνε τὸ κρυφό, ποῦ δὲ λέγεται καὶ δὲν τολμᾶνε οὔτε νὰντικρύσουνε. Πολλὲς φορὲς δὲν ἔχουμε τὸν καιρὸ νὰ τὰ παρατηρήσουμε. Περνᾶνε καὶ πᾶνε ἀμίλητα κ' ἔτσι μένουν μας γιὰ πάντα ἄγνωστα. Μὰ ἄλλα ἀργοποροῦν λιγάκι, μᾶς προσβλέπουνε προσεχτικὰ χαμογελῶντας καὶ φαίνουνται σὰ νὰ θέλουν νὰ μᾶς μολογήσουνε πῶς ὅλα τὰ κατάλαβαν καὶ ὕστερα, στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια, πᾶνε μακριὰ βιαστικοί, πνίγοντας τὰ παπίματά τους, ὡς ν' ἀνακαλύψαν πῶς γελάστηκαν στὴν κατοικιὰ καὶ πῶς κόντεψαν νὰ περάσουνε τὴ ζωή τους ἀνάμεσα ἀπὸ ἀνθρώπους ποῦ δὲν ξέρουνε. Κ' οἱ ἴδιοι δὲ λένε σκεδὸν τίποτα κ' ἕνα γνέφαλο τοὺς τυλίζει τὴ στιγμὴ ποῦ νοιώθουνε τὸ εἶναί τους πληγωμένο καὶ ποῦ ὁ ἄνθρωπος κοντέβει νὰ τοὺς φτάσῃ. Δῶ καὶ λίγες μέρες φαινόντουσαν νὰ εἶναι μαζί μας κι' ἀπόψε, μονομιᾶς, εἶναι τόσο μακριὰ ὥστε δὲν τολμᾶμε νὰ τοὺς ἀναγνωρίσουμε, νὰ τοὺς ρωτήσουμε. Εἶναι κεῖ κάτου, πέρα ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ νοιώθουμε πῶς ἦρθεν ἐπιτέλους ἡ ὥρα ν' ἀντικρύσουμε κάτι πιὸ βαριὸ καὶ πιὸ ἀνθρώπινο, πιὸ πραγματικὸ καὶ πιὸ βαθὺ ἀπὸ τὴ φιλία, τὸν οἶχτο ἢ τὸν ἔρωτα· κάτι ποῦ σκιρτᾶει θανάσιμα νὰ φτερουγίσῃ μέσ' ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ λάρυγγα καὶ ποῦ δὲν ξέρεις, ποτὲς δὲν εἶπες καὶ ποῦ δὲ σοῦ εἶναι βολετὸ νὰ πῆς —ὤ! περνᾶνε τόσες ζωὲς ἀμίλητες!... Μὰ ὁ χρόνος μᾶς βιάζει· καὶ πιὸς ἀπὸ μᾶς δὲν πρόσμεινε στὴ

μένων τριγυρίζουν ἀπάνου στὴ γῆς καὶ παρουσιάζουνται σ' ὅσους ἀφτὲς θέλουν;

Κ' ἐγὼ κοκκίνησα καὶ χαμήλωσα τὰ μάτια γιατὶ ντράπηκα τὸν Ἀρίγνωτο. Μὰ κεῖνος εἶπε:

— Γιὰ πρόσεξε, Ἐφκράτη, μήπως ὁ Τυχιάδης λέει τοῦτο: ὅτι τριγυρίζουνε μονάχα οἱ ψυχὲς ἀφτῶν ποῦ πέθαναν ἀφύσικα, δηλαδὴ ἂν κανένας κρεμάστηκε ἢ τοῦ κόψανε τὸ κεφάλι ἢ παλουκώθηκε ἢ μὲ ὁποιον ἄλλον τέτοιον τρόπο πέθανε, οἱ ψυχὲς ὅμως ἐκείνων ποῦ πεθάνανε φυσικὰ δὲν τριγυρίζουν πιά· γιατὶ ἀνίσως λέει ἀφτό, δὲ λέει πράματα ποῦ εἶναι καὶ πολὺ γιὰ πέταμα.

— Μὰ τὸν Δία, εἶπεν ὁ Δεινόμαχος, ἀφτὸς νομίζει πῶς μήτε ὑπάρχουνε διόλου τὰ τέτοια, μήτε τὰ βλέπει κανένας νὰ γίνουνται.

— Τί λές, εἶπεν ὁ Ἀρίγνωτος, ἀγριοκοιτάξαντάς με, φαντάζεσαι ὅτι δὲ γίνεται τίποτ' ἀπ' ἀφτά, ἐνῶ ὅλοι βέβαια τὰ βλέπουν;

— Δικαιολογεῖστε με, τοῦ ἀποκρίθηκα, ἂν δὲν πιστέβω, ἐπειδὴ καὶ μονάχα ἐγὼ δὲ βλέπω· ἂν ὅμως ἔβλεπα καὶ βέβαια θὰ πίστεβα καθὼς ἐσεῖς.

— Μὰ ἂν πᾶς, μοῦ λέει, καμιὰ φορὰ στὴν Κόρθο, ρώτα ποῦ εἶναι τὸ σπίτι τοῦ Ἐβατίδη καὶ ἅμα σοῦ τὸ δείξουν κοντὰ στὸ Κράνειο, μπαίνοντας μέσα λέγε στὸν πορτιέρη τὸν Τίβιο, ὅτι θέλεις νὰ ἰδῆς ἀπὸ ποῦθε ὁ Πυθαγορικὸς Ἀρίγνωτος ἔδιωξε τὸ φάντασμα, ἀφοῦ τὸ ξέχωσε κ' ἔκαμε τὸ σπίτι ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα νὰ κατοικιέται.

— Καὶ τί ἦταν ἀφτό, Ἀρίγνωτε; ρώτησεν ὁ Ἐφκράτης.

— Ἀκατοίκητο ἦταν, ἀποκρίθηκε κεῖνος, ἀπὸ φόβο· κι ἂν ἤθελε καθίσει κανένας σ' ἀφτὸ ἔρεβγε ἀμέσως τρομαγμένος καὶ κυνηγημένος ἀπὸ ἕνα τρομερὸ καὶ ταραχοποιὸ φάντασμα. Γινόταν πιὰ σαράβαλο τὸ σπίτι κ' ἡ σκεπή του ἔπεφτε καὶ μ' ἕνα λόγο δὲν ὕπαρχε κανένας ποῦ θὰ τολμοῦσε νὰ μπῇ σ' ἀφτό. Κ' ἐγώ, ἅμα τἄκουσα, ἀφοῦ πῆρα τὰ βιβλία—κ' ἔχω παραπολλὰ Αἰγυφτιακὰ γιὰ τὰ τέτοια—πῆγα στὸ σπίτι τὴν ὥρα ποῦ πέφτουν οἱ ἄνθρωποι νὰ κοιμηθοῦνε, ἂν καὶ μ' ἐμπόδιζεν ὁ φιλευτής μου καὶ μόνο ποῦ δὲ μὲ κρατοῦσε μὲ τὸ στανιό, ὅταν ἔμαθε ποῦ πηγαίνω, σ' ὁλοφάνερο δυστύχημα, καθὼς νόμιζε. Μὰ ἐγὼ παίρνοντας ἕνα λυχνάρι μπαίνω μόνος, κι ἀφοῦ τοποθέτησα τὸ φῶς στὴν πιὸ μεγάλη κάμαρη διάβαζα ἥσυχα καθούμενος χάμου· καὶ μοῦ παρουσιάζεται τὸ δαιμόνιο βρωμιάρικο, μαλλιαρό, πιὸ μαῦρο κι ἀπ' τὸ σκοτάδι, νομίζοντας ὅτι ἔρχεται καταπάνου σὲ κανέναν ἁπλοϊκὸ κ' ἐλπίζοντας ὅτι θὰ μὲ τρομάξῃ κ' ἐμένα σὰν τοὺς ἄλλους· κι ἀφοῦ ἦρθε κοντά μου πάσκιζε νὰ μὲ πιάσῃ ἀπὸ κάπου, ἀγγίζοντάς με ὁλοῦθε καὶ γινάμενο πότε σκυλὶ καὶ πότε βουβάλι ἢ λιοντάρι. Μὰ ἐγὼ εἰπόντας ξεστίχου τὸ πιὸ τρομερὸ ξόρκι καὶ μιλῶντας Αἰγυφτιακά, τὸ στρίμωξα, γηστέβοντάς το, σὲ μιὰ κώχη σκοτεινῆς κάμαρης· κι ἀφοῦ τὸ εἶδα ποῦ χώθηκε, κοιμώμουν ὕστερα. Κι ὅταν τὸ πρωί, ἐνῶ ὅλοι ἦταν ἀπελπισμένοι καὶ νόμιζαν πῶς θὰ μὲ βροῦνε νεκρὸ σὰν τοὺς ἄλλους, παρουσιάστηκα σ' ὅλους ἀπρόσμεντος, σιμόνω τὸν Ἐβατίδη φέρνοντάς του τὴν ἐφχάριστη εἴδηση, ὅτι ἀμόλεφτο καὶ χωρὶς φόβο θὰ ἔχῃ πιὰ τὸ σπίτι του γιὰ νὰ κάθεται. Κι ἀφοῦ πῆρα μαζί μου ἀφτὸν καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἄλλους—γιατὶ παρακολουθοῦσαν πολλοὶ γιὰ τὸ παράξενο — φέρνοντάς τους στὸ μέρος ὅπου εἶχα ἰδεῖ νὰ χωθῇ τὸ δαιμόνιο, διάταζα νὰ σκάφτουνε μὲ καζμάδες καὶ τσάπες· κι ὅταν ἔκαμαν ἔτσι βρέθηκε χωσμένος σὲ μιὰ ὀργιὰ βάθος ἕνας νεκρὸς λυωμένος, καὶ ποῦ εἶχε ἀπομείνει μονάχα ὁ σκελετός. Κείνονα λοιπὸν τόνε θάψαμε, ἀφοῦ ἀνοίξαμε λάκκο κι ἀπὸ τότες ἔπαψε καὶ τὸ σπίτι νὰ πειράζεται ἀπὸ φαντάσματα.

Κι ἅμα εἶπεν αὐτὰ ὁ Ἀρίγνωτος, ἄνθρωπος ποῦ τόνε θαμάζανε γιὰ τὴ σοφία του, καὶ σεβαστὸς σ' ὅλους, δὲν ἔμενε πιὰ κανένας ἀπὸ ὅσους ἦταν ἐκεῖ, ποῦ νὰ μὴ μὲ θαρρῇ πολὺ ἀνόητο, ἀφοῦ δὲν πίστεβα

ζωή του ἔτσι ὅσο μὲ τὴ στιγμὴ ποῦ δὲν ὑπάρχει πιὰ ἀπόκριση;

Γιατί ἤρθαν καὶ γιατί φεύγουνε; Τάχα γεννιοῦνται γιὰ νὰ μᾶς πείσουν μόνο πῶς ἡ ζωὴ τέλος δὲν ἔχει; Καὶ γιατὶ νὰ ρωτᾶμε, ἀφοῦ δὲ θὰ λάβουμε ἀπόκριση ποτές; πολλὲς φορὲς βρέθηκα κ'ἐγὼ μπροστὰ σὲ τέτοια πράματα καὶ μιὰ ἡμέρα τὰ εἶδα τόσο σιμά μου ποῦ πιὰ δὲν ἤξερα ἂν πρόκειται γιὰ μὲ τὸν ἴδιο ἢ κανέναν ἄλλονε...

Ἕναν ἀδερφὸ χάσαμε ἔτσι. Θάλεγε κανεὶς πῶς αὐτὸς μονάχα εἶχε μέσα του τὸ προμήνυμα, χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, ἐνῶ ἐμεῖς ξέραμε ἴσως κάτι τι δίχως ὡστόσο νὰ νοιώσουμε κεῖνο τὸ ὀργανικὸ προμήνυμα, ποῦ ἀπὸ τὶς πρῶτες μέρες μέσα μας φώλιαζεν. Κι' ἀπὸ τί ξεχωρίζουμε τὰ ὄντα. ποῦ κάτι τι βαριὸ περιμένει; Τίποτα δὲν εἶναι ὁρατὸ καὶ ὅμως τὰ βλέπουμε ὅλα. Μᾶς φοβοῦνται. γιατὶ ἀδιάκοπα, ἄθελά μας, τοὺς φέρνουμε αὐτὸ τὸ προμήνυμα. Καὶ μόλις νὰ κάνουμε πῶς τους σιμώνουμε τὸ νοιώθουν πῶς φέρνουμε ἀντίδραση στὸ μέλλον τους. Κρύβουμε κάτι τι ἀπὸ τοὺς περισσότερους χωρὶς καὶ οἱ ἴδιοι νὰ τὸ ξέρουμε αὐτὸ ποῦ κρύβουμε. Δυὸ ὄντα, ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ συναπαντιοῦνται, νοιώθουνε παράξενα μυστήρια γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὸ θάνατο ν' ἀπλώνουνται μεταξύ τους. Κι' ἄλλα ἀκόμα μυστήρια ὁποῦ δὲν ἔχουν ὄνομα, μὰ ποῦ σκλαβώνουνε ἀμέσως τὸ φέρσιμό μας, τὶς ματιές μας, τὴ μορφή μας. Κι' ὄντας σρίγγουμε τὰ χέρια κανενός μας φίλου ἡ ψυχή μας βρίσκεται μπρὸς σὲ ἀποκάλυψες, ποῦ δὲ σταματᾶνε ἴσως στὸ κατῶφλι ἐτούτης τῆς ζωῆς. Μπορεῖ μεταξὺ δυὸ ἀνθρώπων νὰ μὴν ὑπάρχῃ καμμιὰ σκέψη ποῦ νὰ μὴν εἶναι ἄδολη, μὰ ὑπάρχουνε τόσα πράματα βαριότερα καὶ πιὸ βαθιὰ κι' ἀπὸ τὴ σκέψη ἀκόμα. Δὲ δυνόμαστε νὰ κυβερνήσουμε αὐτὰ τἄγνωρα χαρίσματα κι' ἀκατάπαυτα φανερώνουμε τὸν αἰώνια ἀμίλητο προφήτη. Ποτὲς δὲ φερνόμαστε μὲ τοὺς ἄλλους ὅπως φερνόμαστε μὲ τὸν ἑαυτό μας, οὔτε καὶ μὲ τοὺς ἴδιους ἀκόμα μέσα στὸ σκοτάδι καὶ οἱ ματιές μας φωτίζουνται ἀνάλογα μὲ τὰ περασμένα καὶ τὰ μελλούμενα ποῦ ἀντικρύζουν καὶ γιὰ τοῦτο σὲ ὅλη μας τὴ ζωή, χωρὶς νὰ τὸ θέλουμε, στεκόμαστε προσεχτικοί. Συναπαντῶντας κείνους ποῦ δὲ θὰ ζήσουν, τοὺς προειδοποιημένους, δὲ βλέπουμε αὐτοὺς τοὺς ἴδιους, μὰ κεῖνο ποῦ θὰ τοὺς συμβῇ. Ζητᾶνε νὰ μᾶς ξεγελάσουν γιὰ νὰ ξεγελάσουνε τὸν ἑαυτό τους. Κάνουνε ὅ,τι μποροῦν γιὰ νὰ μᾶς βγάλουν τὴν ἰδέα κι' ὡς τόσο πίσω ἀπὸ τὸ χαμογέλιο τους καὶ τὴ λαχτάρα τους νὰ ζήσουν, τὸ μοιραῖο διαφαίνεται κιόλα σὰ νὰ εἶτανε αὐτὸ ἡ βάση κι' ὁ λόγος ἀκόμα τῆς ὑπάρξης τους. Καὶ μιὰ φορὰ νὰ τοὺς προδώσῃ ὁ θάνατος, ποῦ βλέπουνε μὲ θλίψη πῶς ὅλα τὰ εἴδαμε καὶ πῶς ὑπάρχουνε φωνὲς ποῦ δὲ βολεῖ νὰ σιγήσουνε.

Καὶ ποιὸς τάχα μπορεῖ νὰ μᾶς πῇ τὴ δύναμη τῶν πραμάτων κι ἂν αὐτὰ εἴμαστε μεῖς οἱ ἴδιοι ἢ ἂν δὲν εἴμαστε παρὰ αὐτὰ καὶ μόνο; Γεννιοῦνται ἀπὸ μᾶς ἢ ἐμεῖς παίρνουμε τὴν ὕπαρξη ἀπὸ δαῦτα; Τὰ τραβᾶμε ἐμεῖς ἢ αὐτὰ τραβᾶν ἐμᾶς; Ἐμεῖς τὰ μεταμορφώνουμε ἢ αὐτὰ μᾶς μεταμορφώνουν; Τάχα δὲ γελιοῦνται ποτές; Γιατὶ ἔρχουνται σὲ μᾶς ὅπως ἡ μέλισσα πηγαίνει στὸ κυβοῦρι καὶ ὅπως ἡ περιστέρα στὸν περιστεριῶνα; Καὶ κεῖνα ποῦ ὅλο προσμένουμε καὶ δὲ μᾶς ἔρχουνται ποῦ τάχα νὰ πηγαίνουν; Ποῦθ' ἔρχουνται γιὰ τὸ συναπάντημά μας; καὶ γιατὶ μᾶς μοιάζουνε σὰν ἀδέρφια; Ἐνεργοῦνε μέσα στὰ περασμένα ἢ στὰ μελλούμενα καίποιὰ νάναι τὰ πιὸ δυνατά, κεῖνα ποῦ δὲν ὑπάρχουν πιὰ ἢ κεῖνα ποὺ δὲ μᾶς ἤρθανε ἀκόμα; Τὸ χτὲς ἢ τὸ αὔριο μᾶς μεταμορφώνει; Καὶ ποιὸς ἀπὸ μᾶς δὲν περνάει τὸ περισσότερο τῆς ζωῆς του μέρος στὸν ἥσκιο ἀπὸ κάτι τι ποῦ δὲ συνέβηκεν ἀκόμα;

Τὶς ἔχω ἰδῆ κεῖνες τὶς σοβαρὲς κορμοστασιές, κεῖνο τὸ βάδισμα ποῦ φαίνεται νὰ ἔχῃ ἕνα τέλος πολὺ γλήγορο, κεῖνο τὸ προαίσθημα γιὰ τὰ μεγάλα ψύχη καὶ κεῖνα τὰ μάτια ποῦ εἶναι αἰώνια στηλωτὰ ἀκόμα καὶ σ' αὐτοὺς ποῦ τὸ τέλος τους θὰ εἶταν ξαφνικὸ καὶ ποῦ ὁ θάνατος ἔρχονταν ἀνεπάντεχα, ἀπόξου. Κι' ὡστόσο εἶχαν τὴν ἴδια βιάση μὲ τοὺς ἀδερφούς των ποῦ ἔκλειναν μέσα τους τὸ θάνατο. Εἴχανε τὴν ἴδια ὄψη. Καὶ σ' αὐτοὺς ἡ ζωὴ φαίνονταν πιὸ σοβαρὴ παρὰ σὲ κείνους ποῦ θὰ ζοῦσαν. Ἐνεργοῦσαν μὲ τὴν ἴδια προσοχὴ τὴ βέβαιη καὶ ἀμίλητη. Δὲν εἴχανε πιὰ καιρὸ νὰ χάνουν, ἔπρεπε σὲ κάθε στιγμὴ νὰ εἶναι ἕτοιμοι. Τόσο αὐτὸ τὸ γεγονὸς ποῦ προφήτης δὲ θὰ μποροῦσε νὰ προμαντέψῃ, εἴτανε, δίχως νὰ τὸ ξέρουν, ἡ ἴδια ζωὴ τῆς ζωῆς τους.

Ὁ θάνατός μας ὁδηγάει τὴ ζωή μας καὶ ἡ ζωή μας δὲν ἔχει ἄλλο σκοπὸ ἀπὸ τὸ θάνατό μας. Ὁ θάνατός μας εἶναι τὸ καλοῦπι ὅπου ἡ ζωή μας χύνεται κι' αὐτὸς πλάθει τὴ μορφή μας. Δὲ θἄπρεπε νὰ ζωγραφίζουμε παρὰ τὸ πορτραῖτο τῶν πεθαμένων, γιατὶ μονάχα αὐτοὶ εἶν' αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ποῦ σὲ μιὰ στιγμὴ μᾶς δείχνουν τὸν ἑαυτό τους. Καὶ ποιὰ ζωὴ δὲ λούζεται στὸ ἀγνό, ψυχρὸ καὶ ἁπλὸ φῶς ποῦ πέρτει στ' ἀρρώστου τὸ προσκέφαλο τὴ στερνὴ ὥρα; Καὶ εἶναι τάχα αὐτὸ τὸ φῶς τὸ ἴδιο μὲ κεῖνο ποῦ λούζει τὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν ὄντας μᾶς χαμογελᾶνε μένα μαρμαρωμένο χαμόγελο καὶ μᾶς σκλαβώνουν σὲ μιὰ σιωπὴ ποῦ μοιάζει μὲ τὴ σιωπὴ τῆς κάμαρας ὅπου κάποιος γιὰ πάντα σωπαίνει; Σὰ θυμᾶμαι ὅλους τοὺς γνώριμούς μου ποῦ ὁ ἴδιος θάνατος ὁδηγοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι, βλέπω μπροστά μου μιὰ συντροφιὰ ἀπὸ παιδιά, παρθένες καὶ παλληκάρια ποῦ φαίνουνται σὰ νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ ἴδιο σπίτι. Εἶναι ἀδερφωμένοι κιόλα καὶ θἄλεγες πῶς ἀναγνωρίζουνται ἀπὸ γνωρίσματα, ποῦ ἐμεῖς δὲ βλέπουμε καὶ πῶς τὴ στιγμὴ ποῦ δὲν τοὺς ξεχωρίζουμε πιὰ, κανουν μεταξύ τους τὸ σημεῖο τῆς σιωπῆς. Εἶναι τὰ παιδιὰ τ' ἁρπαγμένα ἀπὸ πρόωρο θάνατο. Στὸ σκολιὸ δὲν ξεχωρίζαμε καλὰ-καλὰ τίποτα. Φαίνουνταν σὰ νὰ γύρεβε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο καὶ σὰ νὰ τὸν ἀπόφευγε συνάμα, ὅπως κεῖνοι ποῦ ἔχουν τὸ ἴδιο ρυσικὸ ἐλάττωμα. Τοὺς βλέπαμε παράμερα, κάτου ἀπὸ τὰ δέντρα τοῦ κήπου. Ἡ ἴδια σοβαρότη φώλιαζε πίσω ἀπὄνα χαμόγελο πιὸ διαβατικὸ καὶ πιὸ ἄυλο ἀπὸ τὸ δικό μας καὶ δὲν ξέρω κ' ἐγὼ κάτι τι ὡς νὰ φοβόντουσαν μὴ προδώσουνε κάποιο μυστικό. Πάντα σκεδὸν σώπαιναν, ὅταν κεῖνοι ποῦ εἴτανε γιὰ νὰ ζήσουν τοὺς σίμωναν. Μιλοῦσαν κιόλα γιὰ τὸ μυστικό τους ἢ ξέρανε πῶς αὐτὸ τὸ πράμα μιλοῦσε μέσ' ἀπὸ ὅλους χωρὶς νὰ τὸ θέλουνε καὶ μαζώνουνται γύρα του τάχα γιὰ νὰ τὸ κρύψουν ἀπὸ τ' ἀδιάφορα μάτια; Κάποτε φαίνουνταν ὡς νὰ μᾶς θωροῦσαν ἀπὸ τὴν κορφὴ πύργου· καὶ μόλο ποῦ εἴτανε ἀδυνατώτεροί μας δὲν τολμούσαμε νὰ τοὺς πειράξουμε. Εἶν' ἀλήθεια πῶς τίποτα κανεὶς δὲν κρύβει· ὅλοι σεῖς ποῦ μὲ συναντᾶτε ξέρετε τί ἔπραξα καὶ τί θὰ πράξω, ξέρετε τί σκέφτουμαι καὶ τί σκέφτηκα. Ξέρετε ἀκριβῶς τὴ μέρα ποῦ θὰ πεθάνω, μὰ ἀκόμα δὲ βρήκατε τὸν τρόπο νὰ τὸ πῆτε, ἀκόμα καὶ σιγὰ-σιγὰ στὴν ἴδια σας τὴν καρδιά. Συνειθίζουμε νὰ πνίγουμε στὴ σιωπὴ ὅ,τι τὸ χέρι μας δὲ φτάνει καὶ ἴσως θὰ ξέραμε πολλὰ πράματα ἂν ξέραμε τί ξέρουμε. Ζοῦμε πλάϊ μὲ τὴν ἀληθινή μας τὴ ζωὴ καὶ νοιώθουμε πῶς οἱ σκέψες μας οἱ βαθιότερές μας καὶ οἱ πιὸ δικές μας ἀκόμα μᾶς εἶναι ξένες γιατ' εἴμαστε ἀλλοιώτικοι ἀπὸ τὶς σκέψες μας καὶ ἀπὸ τὰ ὄνειρά μας. Μονάχα κάποιες στιγμὲς, ἀφαιρεμένοι, ζοῦμε σύμφωνα μὲ τὸν ἑαυτό μας. Πότε λοιπὸν θὰ γίνου-

---

τὰ τέτοια, καὶ μάλιστα ἀφοῦ τἄλεγε ὁ Ἀρίγνωτος. Μὰ ἐγὼ χωρὶς νὰ φοβηθῶ καθόλου μήτε τὰ μαλλιά του, μήτε τὴ μεγάλην ἰδέα ποῦ εἴχανε γι' αὐτόν, εἶπα:

— Τί εἶν' ἀρτά, Ἀρίγνωτε; κ' ἐσὺ ἡ μοναχὴ ἐλπίδα τῆς ἀλήθειας εἶσαι τέτοιος, γιομάτος ἀπὸ καπνὸ καὶ φαντάσματα; ἀλήθεια, ὅπως λέει κ' ἡ παροιμία, μᾶς φανερώθηκες «κάρβουνα τὸ βρεσίδι».

— Κ' ἐσύ, εἶπεν ὁ Ἀρίγνωτος, ἀφοῦ δὲν πιστέβεις μήτε σ' ἐμένα ποῦ τὰ λέω, μήτε στὸ Δεινόμαχο ἢ σὲ τοῦτον ἐδῶ τὸν Κλεόδημο, μήτε στὸν ἴδιο τὸν Ἐφκράτη, ἔλα πές μας ποιόνα νομίζεις πιὸ ἀξιόπιστο στὰ τέτοια, ποῦ νὰ λέῃ τὰ ἐνάντια μ' ἐμᾶς;

— Μὰ τὸν Δία, τοῦ λέω, ἕνα πολὺ ἀξιοθάμαστον ἄνθρωπο, τὸ Δημόκριτο κεῖνο τὸν Ἀβδηρίτη, ποῦ τόσο εἶχε πειστεῖ ὅτι δὲν εἶναι μπορετὸ νὰ γίνεται τίποτα τέτοιο, ὡς ποῦ, ἀφοῦ κλείστηκε μέσα σὲ τάφο ἔζω ἀπὸ τὴν πολιτεία, ἔμενεν ἐκεῖ γράφοντας καὶ συντάζοντας νύχτα καὶ μέρα, κι ὅταν κάποιοι νιούτσικοι θελήσανε νὰ τὸν πειράξουν καὶ νὰ τόνε φοβίσουν, ἀφοῦ ντυθήκανε σὰν πεθαμένοι μὲ μάβρα ροῦχα καὶ φόρεσαν στὸ κεφάλι τους μουτσούνα ὅμοια μὲ νεκρό, κι ἀφοῦ τὸν περικυκλώσανε χόρευαν τριγύρω του μὲ μικρὰ πατήματα πηδηχτά, ἐκεῖνος μήτε τὴν ἀλλαγή τους φοβήθηκε, μήτε κάνε σήκωσε καθόλου τὰ μάτια καταπάνου τους, παρὰ ἐνῶ ἔγραφε εἶπε: «Πάψτε νὰ παίζετε»· τόσο σταθερὰ πίστεβε πῶς δὲν εἶναι πιὰ τίποτις οἱ ψυχὲς ἄμα βγοῦν ἀπὸ τὸ σῶμα.

— Λὲς δηλαδή, εἶπεν ὁ Ἐφκράτης, ὅτι καὶ ὁ Δημόκριτος ἦταν κάποιος ἀνόητος ἄνθρωπος, ἀνίσως βέβαια στοχάζονταν ἔτσι. Μὰ ἐγὼ θὰ σᾶς δηγηθῶ καὶ κάτι ἄλλο, ποῦ συνέβηκε σ' ἐμὲ τὸν ἴδιο, κι ὄχι ἔχοντάς το ἀκουστὰ ἀπὸ ἄλλονα· γιατὶ ἴσως κ'ἐσύ, Τυχιάδη, γροικῶντας τὴ δήγηση μπορεῖ νὰ παραδεχτῇς πῶς εἶναι ἀληθινή. Λοιπόν, ὅταν ἔμενα στὴν Αἴγυφτο, ὄντας ἀκόμη νέος, σταλμένος ἀπὸ τὸν πατέρα μου γιὰ νὰ σπουδάσω, πεθύμησα ἀφοῦ ταξιδέψω ἴσαμε τὴν Κοφτὸ νὰ πάω ἀποκεῖ στὸ μέρος ποῦ εἶναι τὸ εἴδωλο τοῦ Μέμνονα γιὰ νἀκούσω τὸ ἀξιοθάμαστο κεῖνο, πῶς δηλαδὴ φωνάζει μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἥλιου. Δὲν ἄκουσα λοιπὸν ἀπὸ κεῖνο μὲ τὸ συνηθισμένο γιὰ τοὺς πολλοὺς τρόπο κάποιαν ἀκατανόητη φωνή, παρὰ καὶ μοῦ προφήτεψε ὁ ἴδιος ὁ Μέμνονας μιλήσαντάς μου μ' ἑφτὰ λόγια· κι ἀνίσως βέβαια δὲν ἦταν περιττό, θὰ σᾶς ἔλεγα τὰ ἴδια τὰ λόγια. Καὶ στὸ γυρισμὸ ταξιδεβε μαζί μας κατὰ τύχη κ' ἕνας Μεμφίτης ἱερογραμματικός, ξακουστὸς γιὰ τὴ σοφία του καὶ ποῦ ἤξερε ὅλη τὴν ἐπιστήμη τῶν Αἰγυπτίων· κ' ἔλεγαν ὅτι εἴκοσι τρία χρόνια εἶχε καθίσει στὰ ἱερὰ ὑπόγεια χωρὶς νὰ βγῇ ἔζω, μαθαίνοντας ἀπὸ τὴν Ἴσιδα τὴ μαγική.

— Γιὰ τὸν Παγκράτη λές, εἶπεν ὁ Ἀρίγνωτος, τὸ δάσκαλό μου, ἅγιον ἄνθρωπο, ξουρισμένο, ντυμένο μὲ σεντόνια. μυαλωμένο, ποῦ δὲ μιλάει καθαρὰ τὰ ἑλληνικά, ἀψηλόν, πατσουρομύτη, χειλάρμπεη, μὲ λιγνὰ πόδια.

— Γι' αὐτὸν τὸν ἴδιο τὸν Παγκράτη, ἀποκρίθηκε κεῖνος· καὶ στὴν ἀρχὴ δὲν ἤξερα ποιὸς ἦταν· ὅταν ὅμως τὸν εἶδα, ἂν ἤθελ' ἀράξουμε καμιὰ φορὰ τὸ καΐκι κι ἄλλα πολλὰ ἀπίστεφτα νὰ κάνῃ καὶ μάλιστα νὰ καβαλικέβῃ τοὺς κροκόδειλους καὶ νὰ κολυμπάῃ μαζὶ μὲ τὰ θεριὰ καὶ κεῖνα νὰ λουφάζουν καὶ νὰ κουνοῦνε μὲ χαρὰ τὶς οὐρές τους, καταλαβα ὅτι ἦταν κάποιος ἅγιος ἄνθρωπος, καὶ λίγολίγο καλοπιάνοντάς τονε, γίνηκα χωρὶς νὰ τὸ νοιώσῃ φίλος του καὶ σύντροφός του, ὡς ποῦ νὰ μοῦ τὰ ξεμυστηρέβεται ὅλα· καὶ στὰ τελεφταῖα μὲ καταφέρνει νἀφίσω ὅλους τοὺς δούλους στὴ Μέμφιδα καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσω μονάχος, γιατὶ δὲ θὰ μᾶς ἔλειπαν οἱ χρειαζούμενοι γιὰ νὰ μᾶς δουλέβουν. Κι ἀποδῶ καὶ πέρα ἔτσι ζούσαμε. Κι ἄμα φτάναμε σὲ κανένα κωνάκι, ἀφοῦ ἔπαιρνεν ὁ Παγκράτης τὴν ἀμπάρα τῆς πόρτας ἢ τὴ σκούπα ἢ τὸ γουδόχερο

με ὁ,τ' εἴμαστε; Στὸ μεταξύ, εἴμαστε μπρὸς σ'αὐτοὺς σὰ μπροστὰ σὲ ξένους. Δείλιαζαν τὴ ζωή μας. Κάποτε περπατοῦσαν μαζί μας στοὺς διάδρομους καὶ στὶς αὐλὲς καὶ τοὺς ἀκολουθοῦσαμε χωρὶς καρδιά. Κάποτε ἔρχουνται νὰ παίξουνε μαζί μας καὶ τὸ παιγνίδι τότες δὲ μᾶς φαίνουνταν τὸ ἴδιο. Κάποιοι δὲ βρίσκανε τοὺς ἀδερφοὺς των. Πλανοῦνται μοναχὰ ἀνάμεσα στὰ ξεφωνητὰ μας καὶ δὲν εἶχαν κανένα φίλο ἀπ' αὐτοὺς, ποῦ δὲν εἶταν νὰ πεθάνουν. Κι' ὡστόσο τοὺς ἀγαποῦσαμε καὶ καμιὰ ἄλλη μορφὴ ἀπὸ τὴ δική τους δὲ μᾶς εἶτανε πιὸ ἀγαπητή. Τί μᾶς ἔνωνε λοιπὸν καὶ τί εἶναι τὸ ποῦ ἑνώνει ὅλους μας; Τί θάλασσα μυστήριων εἶν' αὐτὴ ποῦ στὸ βυθό της ζοῦμε; Ἐδῶ βασίλεβεν ἀκόμα καὶ κείνη ἡ ἀγάπη ποῦ μὲ λόγια πιὰ δὲ λέγεται, γιατὶ τίποτα δὲν ἔχει νὰ κάνῃ μὲ τὴ ζωὴ τούτου τοῦ κόσμου. Δὲ θὰ δύνουνταν ἴσως νὰ βαστάξῃ καμιὰ δοκιμασία· θαρρεῖς πῶς ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ φανερώνεται καὶ ἡ μικρότερη συνειθισμένη φιλία φαίνεται ἀκόμα νὰ τὴ νικάῃ κι' ὡστόσο ἡ ζωή της εἶναι πιὸ βαθιὰ ἀπὸ μᾶς. Ἴσως δὲ μᾶς φαίνεται ἀδιάφορη παρὰ μόνο γιατὶ ξέρουμε πῶς μᾶς περιμένει σὲ καιροὺς πιὸ μακρισμένους καὶ πιὸ βέβαιους.

Δὲ μιλάει δῶ κάτου γιατὶ ξέρει πῶς θὰ μιλήσῃ ἀργότερα. Τὴ βαθύτερη ἀγάπη δὲν τὴ δίνουμε σὲ κείνους μόνο ποῦ ἀγκαλιάζουμε. Ὑπάρχει μιὰ μεριὰ τῆς ζωῆς—καὶ εἶναι ἡ καλήτερη, ἡ ἀγνότερη· ἡ μεγαλήτερη,—ποῦ τίποτα δὲν ἔχει νὰ κάνῃ μ' τὴ συνειθισμένη ζωή, καὶ τὰ μάτια, ἀκόμα καὶ τῶν ἐρωτεμένων, δὲν ξεπερνᾶνε ποτὲ σκεδὸν τὸ ὅριο τῆς σιγῆς καὶ τοῦ ἔρωτα.

Ἢ τοὺς ἀφίναμε μόνους γιατὶ μᾶλο ποῦ νεώτεροί μας, εἶτανε πιὸ μεγάλοι ἀπὸ μᾶς;... Ξέραμε τάχα πῶς δὲν εἶχανε τὴν ἴδια ἡλικία καὶ τοὺς φοβούμαστε σὰ δικαστάδες; Οἱ ματιές τους ἄρχισαν νὰ γίνουνται πιὸ γρήγορες ἀπὸ τὶς δικές μας κι' ὄντας τύχαινε νὰ πέφτουνε πάνω σὲ κανένα δικό μας κίνημα ταραχῆς, τότες χωρὶς λόγο συχάζαμε καὶ μιὰ σιωπὴ ἀνεξήγητη ἁπλώνουνταν γιὰ μιὰ στιγμή. Γυρίζαμε τὸ κεφάλι· μᾶς κοιτοῦσαν καὶ γελοῦσανε σοβαρά. Θυμᾶμαι τὴ μορφὴ δυὸ ἀπ' αὐτῶν, ποῦ περίμενε ξαφνικὸς θάνατος. Μὰ ὅλοι σκεδὸν εἶτανε φοβισμένοι καὶ πάσκιζαν νὰ περάσουνε ἀπαρατήρητοι. Εἶχαν κ' ἐγὼ δὲν ξέρω κάποια θανάσιμη ντροπὴ καὶ φαίνουνταν σὰ νὰ ζητοῦσαν νὰ τοὺς συχωρέσῃς γιὰ κάποιο ἄγνωστο καὶ σιμοτινὸ κρῖμα. Προχωροῦσαν. Κοιταζόμαστε. Ἔπειτα ξακολουθούσαμε τὸ δρόμο μας χωρὶς νὰ ποῦμε τίποτα καὶ καταλαβαίναμε ὅλα δίχως νὰ ξέρουμε τίποτα.

Λευκάδα ΙΝΤΑ ΓΑΡΤΖΩΝΗ

ΣΤΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ

Τοῦ φίλου Ἠλία Σταύρου

Ὡραῖο σὰν ἀγγελοῦδι
Ποὺ ἐπέταξε σὴ Γῆ
Κ' εὑρῆκε μιὰν αὐγὴ
Λευκὸ λουλοῦδι,
Κ' εἶπε: Ὦ νά ἡ φωλιὰ
Νὰ μείνω αἰώνια...

Λουλοῦδ' ἡ ἀγκαλιὰ
Εἶναι τῆς Μάννας·
Καὶ τὰ γλυκὰ φιλιὰ
Μύρια εἶναι ἀηδόνια...

Ὦ Ἀγάπης πλάνας
Μάγι τί κάνεις!
Καὶ τὸ λουλοῦδι
Καὶ τ' ἀγγελοῦδι
Ἕνα τὸ φτειάνεις.

Σπέτσες, Σεπ. 24. 1905

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Ο ΧΑΤΖΗΣ

Βγῆκε ἀπὸ τὴ φυλακὴ ὕστερις ἀπὸ δέκα χρόνια. Σκέφτηκε τότες τί νὰ κάνῃ γιὰ νὰ ζήσῃ τὴ φαμίλια του. Ἔτσι ἄνοιξε τὸ μικρὸ μαγαζάκι στὴ μέση τοῦ μεγάλου δρόμου. Ἔδινε κρασί, λουκούμι, μαστίχα στοὺς ταξιδιῶτες ποῦ βρίσκανε τώρα μὲ χαρά τους ἕνα μέρος νὰ ξαποστάσουνε, κάτι νὰ δροσιστοῦνε. Ἕνα χάνι ποῦ δὲν τὸ εἶχε κανεὶς προτήτερα συλλογιστῆ.

Κάτασπρος, ἀτέλειωτος, θλιβερὸς ἁπλωνόταν ὁ δρόμος μὲ τὶς θεώρατες λεῦκες ποῦ γέρνανε τὶς κορφές των σὰν πικραμένες. Μέσα στὸ μεσημεριανὸ λιοπῦρι ὁ ἀέρας λαφροκινάει τὰ φύλλα τάσημένια ποῦ χύνουνε τὸ νταντελένιο ἥσκιο τους ἀπάνου στὸ παχὺ χῶμα τοῦ δρόμου ἁλεσμένο ἀπὸ τῶν κάρρωνε τὶς ρόδες. Κάμποσες κόττες σκαλίζουνε χαρούμενες μὲ τὰ πόδια τους τὶς κοπριὲς τῶν ἀλόγωνε. Ἕνα βῶδι ἀργομασάει τὸ σανό του ξαπλωμένο στὸ διπλανὸ χωράφι, ἀγκάθια γιομάτο. Ἕνα κάρρο φορτωμένο ὡς ἐκεῖ πάνω σανὸ περνάει καὶ στὴν κορφὴ τῶ δεμάτωνε ξαπλωμένος ὁ ἀγωγιάτης μουρμουρίζει κάπιο τραγοῦδι, ἐνῶ ὁ ἱδρῶτας στάζει διαμάντια στὸ κούτελό του. Τὸ χειμῶνα κολλᾶνε οἱ ρόδες στὶς λάσπες κι ὁ χατζῆς τρέχει πολλὲς φορὲς γιὰ νὰ δώσῃ ἕνα χέρι στὸν ἀγωγιάτη ἁποῦ ξεθυμαίνει τὴ φούρκα του στοῦ ἀλόγου τὴ ραχη.

Καὶ ψευτοζοῦσε.

Φύτεψε καὶ μιὰ περικοκλαδα μπροστὰ στὴν πόρτα γιὰ νἄχῃ ἥσκιο, ἔβαλε καὶ λουλούδια γῦρο γῦρο καὶ γιόμισε ὅλος ὁ τόπος ἐκεῖ χρῶμα καὶ μυρουδιά. Νἄβλεπες μόνο τὴν πρασιναδα αὐτὴ μέσα, στὴ θαμπωτικὴ ἀσπράδα τοῦ δρόμου, δροσιζόσουνα. Ἕνα κομμάτι ζωὴ στὴν τόση νέκρα. Οἱ ταξιδιῶτες βλογοῦσανε τὸ ὄνομα τοῦ χατζῆ.

Ἄξαφνα νὰ καὶ ξεφυτρώνει ἄλλο ἕνα χάνι στὸν ἴδιο δρόμο.

Ὁ χατζῆς κούνησε τὸ κεφάλι του θλιβερα.

— Γυναῖκα! κακὰ μαντάτα. Κάποιος ζήλεψε τὰ πλούτια μας.

Καὶ κείνη λαφρόμυαλη

—Ἂς φάῃ, ἄντρα, κι ἄλλος ψωμί.

Ὁ πόλεμος ἄρχισε, κούφιος στὴν ἀρχή. φανερὸς ἔπειτα. Ἕνας ἀπὸ τοὺς δυὸ χατζῆδες ἔπρεπε νὰ λείψῃ. Κ' οἱ δυὸ δὲν μποροῦσανε νὰ ζήσουνε στὸν ἴδιο δρόμο. Στὴν ἀρχὴ ἄλλαζαν καποτε καὶ καμμιὰ κουβέντα, ἔπειτα ὅσο τὸ κακὸ ἀνάβε κόψανε καὶ τὴν καλημέρα. Ὁ νέος χατζῆς εἶχε πιασει φιλία μὲ ὅλους τοὺς ἀμαξάδες. Τοὺς ἔδινε πιὸ φτηνὰ τὸ σανὸ καὶ τὸ κριθάρι γιὰ τἄλογά τωνε,τοὺς συχνοκερνοῦσε, κι αὐτοὶ πάλι τὸν προτιμοῦσανε καὶ τοῦ φέρνανε ταξειδιῶτες. Τὸ καινούριο χάνι τοὺς τραβοῦσε. Τὸ παλιὸ τὸ βλέπανε τώρα σὰ μαγαρισμένο. Τἀμάξια περνοῦσανε ἀπ' ὀμπρὸς χωρὶς νὰ σταματήσουνε. Τὸ χάνι ρήμαζε. Ξεράθηκε ἡ περικοκλάδα κι ἀπομείνανε μόνο τὰ καλάμια ποῦ τηνὲ βαστοῦσανε, σὰ κόκκαλο κανενὸς ζωντανοῦ. Μαραθήκανε καὶ τὰ λουλούδια, ἔλειψε ἡ πρασιναδα. χα-

---

καὶ τοῦ φοροῦσε ροῦχα, λέγοντας μαζὶ καὶ κάποιο ξόρκι, τὄκανε νὰ περπατῇ φαινούμενο σ' ὅλους τοὺς ἄλλους ἄνθρωπος· καὶ κεῖνο πήγαινε κ' ἔβγαζε νερὸ καὶ ψώνιζε καὶ μαγέρεβε καὶ σ' ὅλα μᾶς δούλεβε καὶ μᾶς περετοῦσε πιδέξια. Κ' ἔπειτα, ὅταν ἦταν ἀρκετὴ ἡ δουλιά, θἄκανε πάλι τὴ σκοῦπα σκοῦπα ἢ τὸ γουδόχερο γουδόχερο, λέγοντας ἀποπάνου ἄλλο ξόρκι. Τοῦτο ἐγώ, ἀγκαλὰ κ' εἶχα πολὺ προσέξει, δὲ μποροῦσα νὰ τὸ μάθω ἀπ' αὐτόνα, γιατὶ τἄκρυβε ἂν καὶ γιὰ τἄλλα ἦταν πολὺ πρόθυμος. Μιὰ μέρα ὅμως ἄκουσα κρυφὰ τὸ ξόρκι, ποῦ ἦταν τρισύλλαβο, ἀφοῦ κρύφτηκα σὲ σκοτεινὸ μέρος. Καὶ κεῖνος ἔφυγε γιὰ τὴν ἀγορά, παραγγείλαντας στὸ γουδόχερο νὰ κάμῃ ὅσα ἔπρεπε· κ' ἐγὼ τὴν ἄλλη μέρα, ὅταν κεῖνος εἶχε κάποια δουλιὰ στὴν ἀγορά, ἀφοῦ πῆρα τὸ γουδόχερο καὶ τὄκαμα ἄνθρωπο εἰπόντας παρόμοια τὶς τρεῖς συλλαβές, πρόσταξα νὰ φέρνῃ νερό. Κι ἅμα γιόμισε τὸ λαγῆνι καὶ τὄφερε εἶπα: «Πάψε καὶ μὴ φέρνῃς πιὰ νερὸ παρὰ γίνου πάλι γουδόχερο»· μὰ κεῖνο δὲν ἤθελε νὰ μὲ ὑπακούσῃ, ἀλλὰ πάντα ἔφερνε νερό, ὡς ποῦ ἀπὸ τὸ κουβάλα-κουβάλα μᾶς πλημμύρισε τὸ σπίτι. Κ' ἐγὼ μὴ ξέροντας τί νὰ κάνω μὲ τὸ πρᾶμα — γιατὶ φοβόμουνα μήπως θυμώσῃ ὁ Παγκράτης ἅμα γυρίσῃ, καθὼς κ' ἔγινε— ἀφοῦ πῆρα ἕνα τσεκοῦρι κόφτω στὴ μέση τὸ γουδόχερο καὶ τὸ χωρίζω στὰ δύο· μὰ κεῖνα, ἀφοῦ καθένα χωριστὰ πῆραν ἀπόνα λαγῆνι κουβαλούσανε νερό, κι ἀντὶς γιὰ ἕναν εἶχα δυὸ νεροκουβαλητάδες. Στὸ ἀναμεταξὺ ὀτάνει κι ὁ Παγκράτης καὶ νοιώσαντας τὸ τί γίνηκε, κεῖνα τἄκαμε πάλι ξύλα, καθὼς ἦταν πρὶν τὸ ξόρκι, μὰ κι ἀφτὸς ἀφίσαντάς με κρυφὰ δὲν ξέρω ποῦ πῆγε κ' ἔγινεν ἄφαντος.

— Τώρα λοιπόν, εἶπεν ὁ Δεινόμαχος, ξέρεις κἂν ἐκεῖνο, νὰ κάνῃς δηλαδὴ ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ γουδόχερο;

— Μὰ τὴν ἀλήθεια, ἀποκρίθηκεν ἀφτός, κατὰ τὸ μισό· γιατὶ δὲν μπορῶ νὰ τὸ ξαναφέρω στὴν πρώτη του κατάσταση μιὰ καὶ γίνῃ νεροκουβαλητής, κ' ἔτσι ἀναγκαστικὰ θὰ μᾶς πλημμυρίσῃ τὸ σπίτι γιομίζοντας νερό.

— Δὲν πάβετε, εἶπα ἐγώ, νὰ λέτε τέτοιες ψεφτιὲς γέροι ἀνθρῶποι; ἂν ὄχι γι' ἄλλο, ἀλλὰ τουλάχιστο γιὰ χάρη τούτων τῶν παιδιῶν ἀφίστε τὶς παράδοξες καὶ φοβερὲς ἀφτὲς ἱστορίες, μήπως χωρὶς νὰ τὸ νοιώσετε γιομίσουν τὴν ψυχή τους μὲ τρόμους καὶ παραμυθολόγια. Πρέπει βέβαια νὰ τὰ λυπᾶστε καὶ νὰ μὴ τὰ συνηθίζετε ν' ἀκοῦνε τέτοια, ποῦ σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ θὰ τὰ βασανίζουν ὄντας μαζί τους καὶ θὰ τὰ κάνουν φοβητσιάρηδες, γιομίζοντάς τα μὲ κάθε λογῆς δεισιδαιμονία.

— Καλὰ ποῦ μοῦ τὸ θύμησες, εἶπεν ὁ Ἐφκράτης, εἰπόντας γιὰ τὴ δεισιδαιμονία. Γιατὶ τί πιστέβεις ἐσύ, Τυχιάδη, γιὰ τὰ τέτοια, λέω δηλαδὴ γιὰ τὰ μαντέματα καὶ τὶς προφητεῖες καὶ τὰ ὅσα μερικοὶ θεομίλητοι φωνάζουν ἢ γιὰ τὰ ὅσα ἀκούγουνται ἀπὸ τὸ ἱερὸ ἢ γιὰ τὰ μελλούμενα ποῦ προφητέβει παρθένα ποιητικὰ μιλῶντας; ἢ τάχατις δὲ θὰ πιστέψῃς καὶ σ' ἀφτά; ἐγὼ ὅμως ὅτι ἔχω καὶ κάποιο ἅγιο δαχτυλίδι, ποῦ ἡ πέτρα του παρασταίνει τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀπόλλωνα τοῦ Πύθιου, καὶ ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόλλωνας μοῦ μιλάει, δὲ λέω μήπως καὶ φανῶ πῶς ἀπίστεφτα καυκιοῦμαι γιὰ τὸν ἑαφτό μου· μὰ ὅσα τουλάχιστο ἄκουσα στὸ μαντεῖο τοῦ Ἀμφιλοχου στὴ Μαλλό, ὅταν ὁ ἥρωας κουβέντιασε μαζί μου στὸν ξύπνο μου καὶ μοῦδωσεν ὁρμήνιες γιὰ τοὺς δικούς μου καὶ ὅσα εἶδα ὁ ἴδιος θέλω νὰ σᾶς πῶ· ἔπειτα μὲ τὴ σειρὰ τὰ ὅσα εἶδα στὴν Πέργαμο καὶ ἄκουσα στὰ Πάταρα· γιατὶ τὸν καιρὸ ποῦ γύριζα ἀπὸ τὴν Αἴγυφτο στὴν πατρίδα μου, ἀκούγοντας ὅτι ἀφτὸ τὸ μαντεῖο στὴ Μαλλὸ ἦταν τὸ πιὸ ξακουστὸ καὶ τὸ πιὸ ἀληθινό, καὶ ὅτι προφητέβει καθαρά, ἀπαντῶντας λέξη πρὸς λέξη σὲ κεῖνα ποῦ ἅμα τὰ γράψῃ κανεὶς στὸ πιττάκι ἤθελε τὰ παραδώσει στὸν προφήτη, στοχάστηκα ὅτι καλὸ θὲ νἄτανε νὰ δοκιμάσω στὸ ταξίδι μου τὸ μαντεῖο καὶ νὰ ρωτήσω τὸ

θηκε ἡ μυρουδιά. Μέσα τὸ χάνι ἀπόμεινε γυμνό. Ἀρρώστησε κ' ἡ ἀγελάδα καὶ πάει.

Ὁ χατζῆς σταυρώνει τὰ χέρια καὶ κάθεται ὧρες συλλογισμένος. Τί θ' ἀπογίνῃ.

Ἦρθε τὸ φθινόπωρο.

Οἱ λεῦκες κουνοῦσανε θλιβερὰ τὶς κορφές τωνε σὰν πικραμένες. Ὁ τζίτζικας βαρέθηκε κ' ἔπαψε πιὰ τὸ τραγοῦδι του. Ὁ ἀέρας σήκωνε σύννεφα τὴ σκόνη τοῦ δρόμου. Στὸν οὐρανὸ ἀργὰ κυλιόντουσαν μεγάλα μαῦρα σύννεφα. Χοντρὲς στάλες νεροῦ σταλάζανε πότε πότε στὸ φύσημα τοῦ ἀέρα.

Ἄρρωστη τοῦ χατζῆ ἡ γυναῖκα. Τρεῖς μέρες τώρα τηνὲ τρώει ἡ κάψα. Δίπλα στὴν ψάθα ποῦ κοίτεται ἕνα κέδρινο κανάτι νερὸ δὲν μπορεῖ νὰ τῆς σβύσῃ τὴ δίψα. Πίνει, ὅλο πίνει καὶ βογγάει. Ὁ χατζῆς κάθεται σὲ μιὰ γωνιὰ μαζωμένος. Ἀπάνου στὸ τζάκι ἕνα μικρὸ λυχναράκι τσιμπλιασμένο χύνει τὸ τρεμουλιάριχο φῶς του μὲ κόπο. Ἡ φλόγα μιὰ χαμηλώνει ποῦ λὲς καὶ θὰ σβύσῃ, καὶ μιὰ δυναμώνει σὰ νὰ παίρνῃ ἀνασασμὸ ἀπὸ βαθειά. Ἕνα χοντρὸ κούτσουρο καπνίζει στὸ τζάκι. Ἀπὸ τὰ καλάμια τοῦ νταβανιοῦ καπνιὲς κρέμουνται. Τὰ παιδιὰ ποῦ πλαγιάσανε νηστικὰ κοιμοῦνται βαθειά. Τὸ πιὸ μικρὸ λὲς καὶ χαμογελάει. Στὰ μαραμένα χειλάκια του κάπια κρινάκια μοσκομυρίζουνε. Ὄξω ἀκούγεται ἕνα κάρρο ποῦ περνάει ἀργὰ ἀργά· ὁ ἀγωγιάτης τραγουδάει κάπιο τραγοῦδι ἐνῶ οἱ ρόδες τρίζουνε θλιβερά. Εἶναι φίλος του ὁ χατζῆς καὶ τοῦ φωνάζει.

— Χατζῆ, καλησπέρα.

— Δὲ θὰ τὴ βγάλω τὴ νύχτα, βογγάει ἡ ἄρρωστη.

Ὁ χατζῆς γυρίζει μιὰ στιγμὴ τὸ κεφάλι του κατ' αὐτή, κάτι μουρμουρίζει καὶ ξαναπέφτει στὴ συλλογή. Ἡ φλόγα τοῦ λύχνου ἀψηλώνει λιγωμένη. Ἡ ἄρρωστη βογγάει. Ἀπάνω στὰ κεραμίδια δυὸ γάτες κυνηγιοῦνται καὶ νιαουρίζουνε. Ὁ χατζῆς σηκώνεται, ἀνοίγει τὴν πόρτα, στέκεται στὸ κατῶφλι καὶ κοιτάζει τὸν οὐρανό. Τὸ φεγγάρι εἶναι τριγυρισμένο μὲ σύννεφα. Τὸ φῶς του εἶναι χλωμό. Ξαναμπαίνει καὶ κλείνει ἥσυχα τὴν πόρτα πίσω του. Μαζεύεται πάλι στὴ γωνιά του.

— Τὸ γατρό, γιατὶ μὲ χάνεις.

Σηκώνεται γρήγορις ὁ χατζῆς. Ζυγώνει τὰ παιδιά του ποῦ κοιμοῦνται καὶ σκύβει ἀπάνου τους σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὰ φιλήσῃ. Ἔπειτα ξεκρεμάει ἀπὸ τὸν τοῖχο τὸ δίκαννο. Ἡ ἄρρωστη ἀνοίγει τὰ μάτια

— Τί τὸ θέλεις αὐτό;

Ὁ χατζῆς τῆς ἀποκρίνεται

— Πάω γιὰ τὸ γιατρό.

Ὁ χατζῆς δὲν ξαναγύρισε πιὰ στὸ σπίτι του. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ νέος χατζῆς βρέθηκε σκοτωμένος μέσα στὸ χάνι του.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

Η ΕΥΤΥΧΙΑ

Στὴν κ. Εἰρήνη Δεντρινοῦ

Φίλε Ταγκόπουλε,

Τώρα μὲ τὰ πρωτοβρόχια ξετάζοντας τὰ χειρόγραφά μου εὕρηκα μαζὶ μὲ ἄλλα ἕνα παλιὸ μονόφυλλο χειρόγραφο λιγάκι φθαρμένο ἀπὸ τὴν πολυκαιρία ποῦ μὲ μιᾶς τὰ μάτια μου κεῖ ρίχτηκαν κ' ἡ ψυχή μου ἀναγελῶντας τὸ εἶδε μ' ἕνα βαρὺ χτυπόκαρδο τῆς καρδιᾶς. Τὸ χειρόγραφο ἔφερνε μερομηνία Γεννάρης 1896. Νέος τότε 23 χρονῶν, λεβέντης γιομάτος ὁρμὴ, ἔρωτα κι' ἀγάπη εἶχα γνωρίσῃ στὸ δρόμο μου τὴν Κα Δεντρινοῦ, ποῦ παιδοῦλα τότε, μαθήτρια τοῦ Ἀρσακείου, μὲ τὰ κοντά της φουστάνια καὶ μὲ τὴ χαροπὴ ὄψη της διψοῦσε νὰ γνωριστῇ μὲ κάθε ποιητὴ καὶ πεζογράφο.

Μιὰ μέρα μοῦ μήνυσε πῶς μἤθελε νὰ μὲ δῇ. Κατάλαβα τί συνέβαινε καὶ χαρούμενος πῆγα στὸ φιλικό μου σπίτι της. Ἀφοῦ τότες πολλὰ μιλήσαμε γιὰ Ψυχάρη, γιὰ φιλολογία καὶ ποίηση κι' ἀφοῦ διαβάσαμε κάπια ποιήματά της, μοῦδωκε ἕνα Album μὲ τὴν παράκληση κάτι νὰ τῆς γράψω ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι μου. Ὁλόχαρος τότε τὸ πῆρα σιμά μου καὶ ἀφοῦ πολὺ, πολὺ σκέφτηκα, ἀποφάσισα σοβαρὰ, σοβαρὰ σὰν γέροντας ποῦ δίνει συνβουλές, κάτι νὰ τῆς γράψω γιὰ τὴν Εὐτυχία, ποῦ ἤξερα ὅτι κι' αὐτὴ μιὰ μέρα μεγαλώνοντας θὰ τὴν ποθοῦσε καὶ θὰ τὴν ζητοῦσε τόσο θερμὰ στὸν Ἔρωτα καὶ στὴν Ἀγάπη.

Τώρα ὅσες φορὲς συναντάω τὴν κυρία Δεντρινοῦ καὶ μιλοῦμε νὰ συνηθισμένα τῶν ποιητάδων, αὐτὴ μὲ κάπια σοβαρότητα, μ' ἕνα κρυφὸ πόνο ποῦ ἐγὼ τὸν βλέπω μὰ κείνη δὲν τὸν φανερώνει, μ' ἕνα μεγάλον ἐνθουσιασμὸ μοῦ λέγει: «Κύριε Σταῦρε, ἡ «Εὐτυχία» ποῦ μιὰ φορὰ μοῦ γράψατε στὸ πρῶτο Album μου μ' ἄρεσε τόσο πολύ, τόσο ἐνθουσιάζομαι, σὰν τὴ διαβάζω, ποῦ μπορῶ νὰ σᾶς πῶ ὅτι εἶναι τὸμορφότερο ἀπὸ τὰ ἔργα σας».

Ἀντιγράφοντας σήμερα αὐτὸ τὸ ἐνθύμημα σοῦ τὸ στέλνω γιὰ νὰ τὸ διαβάσουν ὅσοι διψοῦνε εὐτυχία, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ μιὰ φορὰ παιδοῦλα καὶ σήμερα κ. Δεντρινοῦ θὰ μᾶς συμπαθήσῃ γιὰ τὴ δημοσίεψη.

Κέρκυρα 9 τοῦ 8βρη 1905

Ὁ φίλος σου
ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Πόσο γλυκιὰ καὶ ποθητὴ εἶναι ἡ εὐτυχία, μὰ καὶ πόσους καημοὺς κρύβει στὰ περιζήτητα κάλλη της.

Πότε τὴ βλέπουμε τόσο μικρὴ, τόσο ἀγνώριστη, ποῦ οὔτε σκεφτόμαστε νὰ τὴ θωρήσουμε, μὰ κάποτε τὴν ἔχουμε σιμά μας ποῦ γλυκὰ αἰστανόμαστε τὴν εὐωδιὰ καὶ χάρη της, τὴν ὀμορφάδα καὶ τὰ καλά της.

Ἡ εὐτυχία εἶναι τρελλὴ — Εἶναι πνέμα ἄστατο.

Τρέχει δὼ κ' ἐκεῖ ἀδιάφορη, παιγνιδιάρα καὶ τρελλὴ, σὰν τὴν ἐλαφρὴ πεταλούδα πάνω στὰ δροσερὰ κ' εὐωδιασμένα λουλούδια τῆς ἄνοιξης καὶ τοῦ χυνόπωρου.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ κάθεται στὰ δροσερὰ φύλλα ρόδου... Ἐσὺ ἀθῶος καὶ μικρὸς τρέχεις χαρούμενος μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὴν πιάσῃς. Ἀνοίγεις μὲ χτυπόκαρδο τὰ τρεμουλιαστὰ δάχτυλά σου... τὰ κλεῖς... τὰ σφίγγεις, νομίζεις ὅτι τὴν κρατεῖς, ὅτι τὴν ἔχεις δική σου, μὰ τοῦ κάκου, αὐτὴ ἐπέταξε ἐχάθηκε στὸ δρόμο τοῦ φθαρτοῦ κόσμου ποῦ τόνε λέμε Ζ ω ή.

Εἶναι ἄστατη καὶ ἄπιαστη ἡ εὐτυχία.

Εἶναι πεταλούδα τρελλή.

Σὺ δροσερὴ καὶ τρυφερὴ μυρτούλα, ἀθῶα παρθένα, ποῦ σὲ στολίζουν ἐβγένεια τῆς ψυχῆς, λάμψη καὶ δύναμη τῶν ματιῶν, κάλλη κι' ὀμορφιὲς, ποτὲ μὴ θελήσῃς νὰ τρέξῃς καὶ νὰ χαθῇς στὸ δρόμο τῆς Εὐτυχίας. Μὴ θελήσῃς ποτὲ νὰ τὴν πιάσῃς.

Εἶναι ἄστατη ἡ εὐτυχία.

Εἶναι πεταλούδα τρελλή.

Μονάχη της θὰ πέσῃ στὴ λάμψη καὶ στὴ φλόγα τῆς ἀγγελικῆς καὶ ὡραίας παρθενιᾶς σου.

Κέρκυρα Γεννάρης 1896

(*Ἀπὸ τὸ Album τῆς κ. Δεντρινοῦ*)

θεὸ κάτι γιὰ τὰ μελλούμενα.

Ἐνῶ ἔλεγε ἀκόμη ἀφτὰ ὁ Ἐρκράτης, ἰδόντας ἐγὼ ποῦ ἔμελλε νὰ φτάσῃ τὸ πρᾶμα καὶ ὅτι ἄρχιζε ὄχι μικρὴ τραγωδία γιὰ τὰ μαντεῖα, καὶ ἐπειδὴ νόμισα ὅτι δὲν πρέπει μονάχα ἐγὼ νὰ φαίνουμαι πῶς ἀντιλέω σ' ὅλα, ἀφίσαντάς τονε νὰ ταξιδέψῃ ἀκόμη ἀπὸ τὴν Αἴγυφτο στὴ Μαλλὸ —καὶ ἐπειδὴ τὄνοιωθα ὅτι στενοχωριόνταν μ' ἐμένα ποῦ ἤμουνα κεῖ σὰν καταπολεμιστὴς τῆς ψεφτιᾶς εἶπα:

— Μὰ ἐγὼ φέβγω νὰ πάω νὰ βρῶ τὸ Λεόντιχο· γιατὶ ἔχω ἀνάγκη νὰ τὸν ἀνταμώσω· κ' ἐσεῖς, ἀφοῦ νομίζετε ὅτι δὲν εἶναι ἀρκετὰ τὰ ἀνθρώπινα φωνάχτε τώρα καὶ τοὺς ἴδιους τοὺς θεοὺς νὰ σᾶς βοηθήσουνε στὰ παραμυθολόγια σας.

Κ' ἐνῶ τἄλεγα ἔφεβγα· καὶ κεῖνοι χαροῦμενοι ἁρπάξαντας τὴ λεφτεριὰ ξεφάντωναν, καθὼς ἤτανε φυσικὸ καὶ χόρταιναν ἀπὸ ψεφτιές. Τέτοια ἀφοῦ ἄκουσα, ὦ Φιλοκλῆ, στοῦ Ἐφκράτη, σοῦρχουμαι, μὰ τὴν ἀλήθεια, σὰν ἐκείνους ποῦ ἤπιανε μοῦστο, μὲ πρησμένη τὴν κοιλιά, κ' ἔχοντας ἀνάγκη ἀπὸ ἐμετό. Καὶ μ' ἐφχαρίστησή μου θἀγόραζα ἀπὸ πουθενὰ ὅσο-ὅσο κανένα γιατρικὸ ποῦ νὰ μὲ κάμῃ νὰ λησμονήσω τὰ ὅσα ἄκουσα· τέρατα τουλάχιστο καὶ δαιμόνια καὶ Ἑκάτες θαρρῶ πῶς βλέπω.

ΦΙΛΟΚΛΗΣ. Κ' ἐγώ, Τυχιάδη, κάτι τέτοιο κέρδισ' ἀπὸ τὴ δήγησή· εἶναι ἀληθινὸ βέβαια ἀφτὸ ποῦ λένε, ὅτι δὲ λυσσιάζουνε μονάχα καὶ φοβοῦνται τὸ νερὸ ἀφτοὶ ποῦ θὰ τοὺς δαγκάνανε λυσσιασμένα σκυλιά, παρὰ κι ἀνίσως δαγκάσῃ κανέναν ὁ δαγκαμένος ἄνθρωπος παρόμοια καὶ κεῖνος φοβᾶται. Λοιπὸν κ' ἐσυ μοῦ φαίνεται ὅτι, ἀφοῦ δαγκάστηκες στοῦ Ἐφκράτη ἀπὸ τὶς πολλὲς ψεφτιές, ἔχεις κολλήσει καὶ σ' ἐμένα τὴ δαγκωματιά. Τόσο πολὺ μοῦ γιόμισες τὴν ψυχὴ μὲ φαντάσματα.

ΤΥΧΙΑΔΗΣ. Μὰ ἂς μὴ φοβόμαστε, ἀγαπητέ μου, ἔχοντας ἀντιφάρμακο γιὰ τὰ τέτοια τὴν ἀλήθεια καὶ πρὸ πάντων τὴν ὀρθὴ σκέψη, ποῦ ἄμα τήνε μεταχειριζόμαστε, δὲ θὰ μᾶς ταράξῃ κανένα ἀπὸ τὰ ἄσκοπα κι ἀνόητα ἀφτὰ ψέματα.

Μετάφρασμα **ΗΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ**

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Κ. ΠΑΛΑΜΑ—«ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

Στὴ «Ζυγαριὰ» τῆς Μόσκας, στὸ γνωστὸ νεωτεριστικὸ φιλολογικὸ περιοδικό, καὶ στὸ φύλλο τοῦ Ἀλωνάρη, ὁ συνεργάτης μας κ. Μιχ. Λυκιαρδόπουλος τύπωσε μιὰ κριτικὴ γιὰ τὰ «Γράμματα» τοῦ Παλαμᾶ. Τὴ μεταφράζουμε ὁλάκερη.

«Ὑπάρχουν τόσο λίγα βιβλία ποῦ νὰ ξετάζουν τὴ νεοελληνικὴ φιλολογία (καὶ στὴ Ρωμαΐκη γλῶσσα ἀκόμη), ποῦ δὲ μπορεῖ νὰ μὴ χαιρετήσει κανεὶς κάθε νέο ἔργο αὐτοῦ τοῦ εἴδους, καὶ μάλιστα ὅτα φέρνει γιὰ ὑπογραφὴ ἕνα τέτοιο ὄνομα σὰν τοῦ Κ. Παλαμᾶ. Τὸ βιβλίο ποῦχουμε μπροστά μας — ὁ πρῶτος τόμος ὁλάκερης σειρᾶς ποῦ μᾶς ἔχει τάξει ὁ συγραφέας — εἶναι μιὰ συλλογὴ τῶν πιὸ ἐνδιαφερ-

τικῶν ἄρθρων τοῦ γνώριμου ποιητῆ, ποῦ τυπωθήκανε σὲ διάφορα περιοδικὰ στὰ τελευταῖα 5-6 χρόνια. Στὸ πρῶτο μέρος τοῦ βιβλίου (εἶναι χωρισμένο σὲ δυὸ μέρη· τὸ Α' «Τέχνης ἰδέα» τὸ Β' «Γιὰ τὴ Γλωσσικὴ Ἰδέα») πρῶτα-πρῶτα τραβοῦν τὴν προσοχὴ καθενὸς οἱ χρυσὲς σελίδες γιὰ τὸν Πούσκιν τῆς Ἑλλάδας—Δ. Σολωμό, ποῦ τὰ ἔργα του κατὰ δυστυχία δὲν τὰ ξέρει καλὰ-καλὰ τὸ μεγάλο κοινὸ τῆς Ἑλλάδας, μὰ ποῦ στὶς πιὸ πνεματικὰ μορφωμένες τάξες ἀπὸ καιρὸν τόνε λατρεύουν. Στἄρθρο του «Θέματα γιὰ ξετύλιγμα» ὁ Παλαμᾶς—ποῦ τοῦ χρωστάει ἡ Ἑλλάδα τὴν τελευταία ὄμορφη καὶ δουλεμένη ἔγδοση τοῦ Σολωμοῦ — μᾶς δείχνει μιὰ ὁλάκερη σειρὰ ἀπὸ πρωτότυπες παρατήρησες γιὰ τὴ γλῶσσα, τὸ στίχο καὶ τὴ δημιουργία τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ ποιητῆ, ποῦ πρέπει νὰ τὰ ξετάσουνε βαθύτερα οἱ μελλάμενοι ἱστορικοὶ τῆς αὐγῆς τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Γιομάτο ἀξία εἶναι καὶ τὸ ἄρθρο ποῦ ἀφιερόνει ὁ Παλαμᾶς σ' ἕναν ἄλλονε ξεχασμένο ποιητὴ τοῦ περασμένου αἰῶνα— στὸν Ἰούλιον Τυπάλδο—ποῦ μερικοὺς στίχους του, μὰ καθολοκληρία πιὰ παραμορφωμένους, κρύβει στὸ θυμητικό του ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μὲ κάποια τραγούδια του. Γιομάτες ἐνδιαφέρο εἶναι οἱ *Ζήτησες γιὰ τὸ ζήτημα τῆς Μετρικῆς*, γιὰ τὸ ξάπλωμα τῆς Βυζαντινῆς στιχουργίας στὸ 12ο αἰῶνα, γιὰ τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ ξετύλιγμα τοῦ δεκαπενταστύλλαβου, ποῦ ἀπάνου σ' αὐτόνε βασίζεται σήμερα ἡ ποίηση τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀνάμεσα στἄλλα ἄρθρα τοῦ πρώτου μέρους τοῦ βιβλίου πρέπει νὰ σημειωθοῦν: «Τὸ θαμποχάραμα μιᾶς ψυχῆς»— θύμησες ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα τοῦ ἴδιου τοῦ Παλαμᾶ —«Ἡ Ἠθικὴ τοῦ θεάτρου» — μιὰ διαμαρτύρηση ἐνάντια στὴ σεμνοτυφία στὸ Θέατρο μὲ τὸ σκοπὸ τοῦ ἐκπολιτισμοῦ καὶ τοῦ ἐξευγενισμοῦ τῶν ψυχῶν—«τὸ Μυθιστόρημα τῆς Ἑλληνικῆς Ψυχῆς» — μιὰ ἐνθουσιαστικὴ κρίση γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Ψυχάρη, «Τὄνειρο τοῦ Γιαννίρη», ποῦ εἶχε κάμει τόσο θόρυβο μιὰ φορὰ στὴν Ἑλλάδα — «Ἡ Φιλολογία μας» - μιὰ ἀπάντηση μὲ πεποίθηση καὶ γιομάτη φλόγα, σὲ κάποιαν ἔρευνα μιᾶς ἐφημερίδας, ποῦ ρωτοῦσε: «Ὑπαρχει στὴν Ἑλλάδα σήμερα φιλολογία;»

Στὸ δεύτερο μέρος εἶναι μαζεμένα διάφορα ἄρθρα, σημείωσες, ἐντύπωσες γιὰ τὸ μπερδεμένο ζήτημα, ποῦ τώρα 20 χρόνια βασανίζει τὶς μορφωμένες τάξες τῆς Ἑλλάδας—τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας, ποῦ ἡ «Ζυγαριὰ» θὰ τὸ γνωρίση στοὺς ἀναγνῶστες της σένα ἀπὸ τὰ ἐρχάμενα φύλλα της.

Θεμελιωμένο ἀπάνου σὲ πλούσιο καὶ διαφορότροπα ἀδούλευτο ὑλικό, γραμμένο στὴν ὡραία δημοτικὴ γλῶσσα, στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ. ποῦ καθένας τὴν καταλαβαίνει, τὸ βιβλίο τοῦ Παλαμᾶ ἔχει κ' ἕνα μεγάλο γιὰ μᾶς ψεγάδι: ὅτι δηλαδὴ σὲ κάθε δυὸ-τρεῖς γραμμὲς μᾶς παρουσιάζει τὶς γνῶμες τοῦ ἑνὸς ἢ τἄλλουνοῦ μεγάλου φιλόσοφου, γνωστοῦ ποιητῆ, μεγάλου νοῦ κτλ. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὅλ' αὐτὰ μᾶς δείχνουν τὴ μεγάλη μάθηση τοῦ ποιητῆ (μάλιστα ἀναφέρνει δυὸ-τρεῖς φορὲς καὶ τὄνομα τοῦ συνάδερφού μας Δημήτρη Σεργιέβιτς Μερεζκόβσκυ) μὰ κατὰ δυστυχία πολὺ συχνὰ πίσω ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς ξένες γνώμες, σκέψες, ὀνόματα καὶ παρανόμια χάνεται ἡ ἀτομικὴ γνώμη, ἡ ἀτομικὴ σκέψη τοῦ ἴδιου τοῦ Παλαμᾶ, ποῦ βέβαια γιὰ τὸ διαβαστὴ τοῦ βιβλίου του εἶναι ἡ πιὸ σημαντική.

Μ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ διέφτυση τῆς «Ζυγαριᾶς» μᾶς παρακαλεῖ νὰ εὐχαριστήσουμε ἀπὸ μέρος της τοὺς κ. κ. Γ. Ψυχάρην, Α. Καρκαβίτσα, Κ. Παλαμᾶ, Σ. Ραμᾶ καὶ Δ. Ταγκόπουλο ποῦ εἶχανε τὴν καλοσύνη νὰ τῆς στείλοον τὰ τελευταῖα βιβλία τους, κ' ἐλπίζει πῶς καὶ στὸ μέλλον οἱ Ἕλληνες συγραφιάδες θὰ ἐξακολουθήσουνε νὰ τῆς στέλνουν τὰ βιβλία τους, εὐκολύνοντας ἔτσι τὴν ἐπιθεώρησή της γιὰ τὴ νεοελληνικὴ φιλολογία. Τὰ βιβλία παρακαλεῖ νὰ τὰ στέλνουνε (συστημένα γιὰ νὰ μὴ χάνουνται στὴ λογοκρισία) μὲ τέτοια διέφτυση

Russie Moscou

Revue «La Balance»

Place du Theatre, maison Metropole, No 23 pour Mr Michel Lykiardopoulos.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Στὸ «Echos d' Orient» (φυλλάδ. τοῦ Σεπτέβρη) τὸ γνωστὸ φιλολογικὸ καὶ Βυζαντινολογικὸ περιοδικὸ ποῦ βγαίνει στὴν Πόλη--Παρίσι δημοσιέβουνται τοῦτα γιὰ τὴ «Βιβλιοθήκη τοῦ Νουμᾶ».

I Η. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ: Λουκιανοῦ Τίμωνας ὁ Μισάνθρωπος.

II Η. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ: Λόγγου Δάφνης καὶ Χλόη.

III Ζ. ΣΙΔΕΡΗ: Τοῦ Σοφοκλῆ ὁ Αἴας,

IV Γ. ΠΕΡΓΙΑΔΙΤΗ: Εὐριπίδη Μήδεια.

Τὰ τέσσερα αὐτὰ βιβλία εἶναι τὰ πρῶτα ἀπὸ μιὰ συλλογὴ ποῦ ἐγκαινίασε ὁ «Νουμᾶς». Τί εἶναι ὁ «Νουμᾶς»; Ἡ μόνη ἐφημερίδα, ἂ βγάλη κανένας τὴν αὐτοσκέδια σατυρικὴ σὲ στίχους ἐφημερίδα ποῦ γράφει ὁ Σουρῆς, ἡ μόνη ἐφημερίδα, λέω, ποῦ γράφεται στὴ νεοελληνικὴ ἢ δημοτικὴ γλῶσσα.

Οἱ ἀναγνῶστες μας ξέρουν τὶς τρικυμίες ποῦ ξεσπάσανε στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὸ ζήτημ' αὐτό, νὰ μεταχειρίζουνται τὴν κοινὴ ἑλληνικὴ γιὰ γλῶσσα φιλολογική. Καταφρονῶντας τοὺς λυσσασμένους θυμοὺς τῶν καθαρευουσιάνων μιὰ πυκνὴ φάλαγγα νέων συγραφιάδων ἐξακολουθεῖ νὰ ὑποστηρίζη τὸ σωστὸ τῆς μεταχείρισης αὐτῆς καὶ νἀποδείχνη μὲ παραδείγματα ὅτι ἡ νέα ἑλληνικὴ εἶναι ἄξια νὰ χρησιμεύη γιὰ θαυμάσιο σύνεργο.

Τὰ γκαρδιακά μας συχαρήκια στὴ γενναία συντροφιὰ ποῦ, τὸ ἐλπίζουμε γιὰ τὸ μέλλο τῶν ἑλληνικῶν μουσῶν, στὸ τέλος θὰ νικήση τὰ προληπτικὰ γεροντάκια· τοὺς θερμοὺς μας ἔπαινους στοὺς τρεῖς μεταφραστάδες ποῦ μᾶς ἔδωσαν τὸν *Τίμωνα* τοῦ Λουκιανοῦ, τὸ *Δάφνη καὶ Χλόη* τοῦ Λόγγου, τὸν *Αἴαντα* τοῦ Σοφοκλῆ, καὶ τὴ *Μήδεια* τοῦ Εὐριπίδη, τὰ δυὸ τελευταῖα σὲ στίχους.

A BOUSQUET

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΓΙΑ ΤΟΝ «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟ» ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Φίλτατε Νουμᾶ,

Ἤθελα νἄγραφα δυὸ λόγια τοῦ «Ταχυδρόμου» ποῦ ἀνασκουμπώθηκε πάλι νὰ μιλήση γιὰ τὴ γλώσσα γιατὶ ὁ κ. Φυτίλης ἐσύνταξε στὴ δημοτικὴ τὸ τηλεγράφημα μὲ τὸ ὁποῖο συχάρηκε τὸν Πατριάρχη.

Ἤθελα, λέω, καὶ δὲν τὸ κάνω κι' οὔτε πρέπει νὰ τὸ κάνει κάθε ἄνθρωπος ποῦ ἔχει μιὰ σταλιὰ λογικό. Ἄ θελήση κανεὶς ἀπὸ μᾶς νὰ κάμη τὸν «Ταχυδρόμο» συνήγορο τῆς δημοτικῆς δὲ θὰ τὸν κάμη οὔτε μὲ διατριβές, οὔτε μὲ πιχειρήματα, παρὰ μόνο μέ... παρᾶ. Τοῦ κ. Φωτιάδη τὰ γράμματα δὲν τοῦ ἔφτασαν καὶ ἂν καὶ νικήθηκε, στὸ τέλος μήπως τὸ μολόγησε τὸ δίκιο του;

Μὲ τέτιους δὲν καταδεχόμαστε νὰ συζητήσουμε. Πέρσυ ὁ καλοσυνείδητος διευθυντής του ἀφοῦ ἔγραψε μιὰ ὁλόκληρη σειρὰ ἄρθρα κατὰ τῆς ἑταιρίας τοῦ τράμβαϋ καὶ τοῦ διευθυντῆ της τοῦ κ. Περδικάρη, στὸ τέλος γιὰ ἐπίλογο καὶ γιὰ ἐπικύρωση τῆς ἀμεροληψίας ποῦ τὸν ἔσπρωξε σ' αὐτό, ἐμήνησε στὴ διεύθυνση τοῦ τράμβαϋ πῶς εἶταν πρόθυμος νὰ τὰ διαψεύση ἂν τοῦ ἔδιναν ἕνα ὁρισμένο ποσό. Ἡ διεύθυνση τοῦ «Ταχυδρόμου» δὲν ἔχει τὶς ἰδέες τοῦ κ. Καλαποθάκη, πῶς καὶ καλὰ οἱ δημοτικιστάδες εἶναι «πένητες»· αὐτὸ ἴσα-ἴσα μᾶς κάνει νὰ πιστέψουμε πῶς γιὰ κάτι τέτιο κυνηγάει τοὺς δημοτικιστάδες.

Βλέπετε τώρα πόσο μάταια εἶναι αὐτὰ ποῦ κάνουμε: συζήτηση καὶ γράμματα κ' ἐπιχειρήματα. Τὸ «ἀμερόληπτο καὶ σοφό» του στόμα οὔτε τοῦ Σολωμοῦ καὶ τόσων ἄλλων τὰ ὀνόματα, οὔτε τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ Ροΐδη τὰ ἐπιχειρήματα, οὔτε τοῦ «Νουμᾶ» ὁ ἀγώνας, παρὰ μόνο μιὰ χοῦφτα λίρες θὰ τὸ κάμουν νὰ πάψη νὰ ξερνᾶ ἀνοησίες. Ἄλλως τε —γιὰ νἄρθουμε καὶ στἄλλο ἀντίθετο ἄκρο μὲ τὸ ὁποῖο συμβιβάζεται ὁ «Ταχυδρόμος»—κεφάλια ἐμεῖς νὰ σπάζουμε δὲν ξέρουμε, ὅπως ἔσπασε τὸ ξεροκέφαλο τοῦ διευθυντῆ του ὁ κ. Περδικάρης. Ἡ σοφή του γνώμη ἂς μᾶς λείπει καὶ μονάχα γιὰ τελευταία φορὰ μιὰ κι' ἀποδείχτηκε τί πατριωτικὸς σκοπὸς τονὲ σπρώχνει νὰ λέη ὅσα λέει, κρίνουμε καλὸ νὰ δηλώσουμε πῶς δὲ θὰ τοῦ ξαναπαντήση κανεὶς ἀπὸ μᾶς. Καὶ γιὰ τὸ λαὸ ἐγράψαμε, καὶ στοὺς σοροὺς του (;) ἀπαντήσαμε καὶ τοὺς ἀγράμματους δὲν τοὺς ἐπεριφρονήσαμε· τοὺς πληρωμένους ὅμως; Ἄ ἴσαμε κεῖ!

Πόλη, Ὀχτώβρης 1905

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΑΡΘΕΝΙΚΟΣ

ΕΝΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Φίλε κ. Διευθυντὴ τοῦ «Νουμᾶ»,

Στὰ φύλλα 163 καὶ 164 τῆς τιμημένης ἐφημερίδας σας, ἐδιαβάσαμε ἄρθρο ποῦ ἐπιγράφεται «Τὸ Ἐκπαιδευτικὸ νομοσχέδιο καὶ ἡ καταστροφὴ τῶν Δασκάλων».

Μὲ τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἀποδείξατε ὀρθὰ κοφτὰ στὴν κοινωνία τί λογῆς εἶναι ὁ νέος νόμος καὶ πολὺ σωστὰ ἐσυγκρίνατε τὴ Δημοτικὴ Ἐκπαίδευση μὲ τὴν ὅλη πρόοδο τοῦ Κράτους. Γιὰ τὸν εὐγενῆ αὐτὸν ἀγῶνα σας σᾶς εὐχαριστοῦμε ἀπὸ καρδιᾶς καὶ δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ θεωροῦμε τὸν ἑαυτό μας ὑποχρεωμένον ἀπέναντί σας. Σᾶς παρακαλοῦμε δὲ νὰ ἐξακολουθήσετε ἀγωνιζόμενοι τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῶν φτωχῶν ὑπηρετῶν τοῦ Κράτους.

Ἅγιοι Δοῦλοι (Κερκύρας)
26)9)905

Μ' ἐχτίμηση καὶ σεβασμὸ
Οἱ δημοδιδάσκαλοι Ἀκρολοφιτῶν
Ι. Φωτεινὸς, Κ. Η. Ρίζος, Ν. Κρασάκης,
Κ. Α. Σαββανῆς. Σ. Ζουπᾶνος.

ΤΟ ΤΡΑΜΠΑΛΟ

Φίλε Νουμᾶ,

Ἐκεῖ ποῦ διαβαζα τὸ «Νουμᾶ» στὸ Φονοπάζαρο, εἶδα γραμμένο στοὺς λαβωμοὺς «ὁ ἕνας ἀπὸ τράμ». Μοῦ φαίνεται ὅτι καλύτερο θὰ εἴτανε νὰ ἐγραφότανε «τράμπαλο» γιατὶ αὐτὸ ταιριάζει ἐπειδὴς ὅταν μπαίνει κανένας μέσα πρέπει νὰ φάη κανὰ δυὸ τρεῖς τραμπαλισὲς ἴσαμε ποῦ νὰ καθίση.

Πάτρα 9 Ὀχτώβρη

Ὁ φίλος σου
Δ. ΧΕΛΙΔΟΥΚΑΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΚΟ

Ἀπὸ Πέμτη σὲ Πέμτη

Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν ὁ Κυρ. Μαυρομιχάλης.

Σκοτωμοί. Ἐπαρχίες 9.

Λαβωμοί. Ἀθήνα 7, Περαίας 1

Κλεψιές. Ἀθήνα 4, Περαίας 2, Ἐπαρχίες 2 (ἡ μιὰ ἐκβίαση ἀπὸ χωροφύλακες στὸν Πύργο κ' ἡ ἄλλη ληστεία στὸ Βραχῶρι).

Σημ. Νουμᾶ. Αὐτὴ τὴ βδομάδα εἴχαμε κ' ἕνα περίεργο ἔγκλημα ποὺ δὲν ξέρουμε σὲ ποιὰ σειρὰ νὰν τὸ κατατάξουμε. Καταγγέλθηκε πὼς ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἠλία στὴν Αἰδηψὸ ἐβίασε τὴ δουλίτσα τοῦ Γραμματικοῦ του, ποὺ τὸν κατάγγειλε κιόλας. Μὰ κατόπι ὁ Ἡγούμενος κατάγγειλε τὸ Γραμματικό του πὼς τοὔκλεψε πέντε λαχειοφόρες. Πάντα καλογερίστικη βρωμοδουλιά, ὅποιος κι ἂν εἶν' ἔνοχος ἀπὸ τοὺς δυό τους.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Στὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς θὰ δημοσιέψουμε μεγάλο ἀνέκδοτο ποίημα τοῦ Ἕρμονα μὲ τὸν τίτλο «Λυρικὴ Σάτυρα».

— Στὸ ἴδιο φύλλο θὰ δημοσιέψουμε καὶ συνέχεια τῆς μετάφρασης τοῦ Θουκυδίδη.

— Ἡ «Ἀστραπὴ» μὲ κάτι ἄρθρα της κατὰ τῆς «Ἀνάπλασης» ποὺ ἀρχίνησε νὰ δημοσιεύει θέλει νὰ μᾶς δείξει πὼς ζυγώνει ὁ Νοέβρης καὶ πὼς κάπια ταραχούλα πρέπει νὰ γίνει γιὰ ναύξήσει ἡ κυκλοφορία της.

— Θυμίζει στοὺς φοιτητάδες τὰ δαφνοκότσανα ποὺ δρέψανε στὰ Εὐαγγελικὰ καὶ τοὺς παρακινάει νὰ ξαναρχίσουν τὶς ἴδιες ἱστορίες.

— Τί λόγος! Γιὰ νὰ πουλήσει ἡ «Ἀστραπὴ» πέντε δέκα φύλλα παραπάνου δὲν πειράζει κι ἂ σκοτωθοῦνε κ' ἑκατὸ ἀνθρῶποι καὶ ξαναρεζιλευτεῖ ἡ πατρίδα μας.

— Μὰ κι αὐτὸ πάλι πῶς τὸ βρίσκετε, νὰ συνέλθουν οἱ φοιτητάδες στὴν «Ἑταιρία τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ» νὰ σκεφτοῦνε «περὶ τῆς αἰσιωτέρας λύσεως τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος;»

— Δὲν κοιτάζουν τὰ παιδιὰ τὶς σπουδές τους,μόνο χάνουνται σὲ τέτια... διπλωματικὰ ζητήματα;

— Κάπιος καλόγερος στὸ Μοναστῆρι τῆς Αἴγινας κηνύγησε τὸν Ἡγούμενο μὲ τὸ ρεβόλβερ στὸ χέρι. Κ'ἔπειτα σοῦ λένε μερικοὶ πὼς τὰ Μοναστήρια μας δὲ χρειάζουνται γιὰ τίποτις ἀφοῦ νὰ ποὺ ἀρχίσανε νὰ βγάζουνε καὶ κουμπουράδες.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Παναθηναιοκρίτη. Ἔξυπνη ἡ σάτυρά σου, μὰ δὲν τὴ δημοσιεύουμε. Ἄ χωρατέψαμε ἄλλοτες, καμιὰ φορά, μὲ τὰ «Παναθήναια», τὰ χωρατά μας δὲν εἶχαν κανένα προσωπικὸ λόγο. Οἱ ἄνθρωποι δὲ μᾶς καταπάτησαν τ' ἀμπελοχώραφά μας. Δουλεύουν κι αὐτοὶ καὶ μᾶς φτάνει ποὺ μὲ τὴ δουλιά του; χτυπᾶνε, ὅσο μποροῦν, τὸ Λογιωτατισμὸ καὶ τὴν Καθαρεύουσα. Ἀδιάφορο ἂν αὐτοὶ τραβᾶν ἄλλο δρόμο ἀπὸ μᾶς. Πάντα τὸν ἴδιο ὀχτρὸ πολεμᾶμε. Σύμμαχοι λοιπὸν καὶ τοὺς συμμάχους του δὲν πρέπει κανεὶς νὰν τοὺς κακοκαρδίζει.—κ. Θ. Κυβ... Νὰν τὰ γράψεις καὶ νὰ μᾶς τὰ στείλεις. Νᾶναι σύντομα, ὅσο παίρνει σύντομα, κι ὄχι προσωπικά.— κ. Ἀλ. Παντ. Πόλη. Τὰ λάβαμε καὶ σ' εὐχαριστοῦμε. Δὲ θυμίζεις καὶ στοὺς ἄλλους τοὺς φίλους μας πὼς ὁ χρόνος σὲ λίγο τελιώνει κ' ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστά; — κ. Ἡρ. Α. Στ. Ὄμορφο καὶ θὰ δημοσιευτεῖ. Σᾶς εὐχαριστοῦμε. — κ Λ Στγ. Μὲ χαρὰ σᾶς ξαναβλέπουμε, μὰ καιρός, θαρροῦμε, νὰ σᾶς δοῦμε καὶ κάνα Σαββατόβραδο στὸ γραφεῖο. Σᾶς περιμένουμε.—κ Λαερ. Ἀλ. Γιατὶ ὄχι; Μήπως κάνατε κανένα ἔγκλημα γιὰ νὰ κρυβόσαστε μὲ τόσο πεῖσμα;

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1905

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

	30 Σεπτεμβρίου 1905	31 Αὐγούστου 1905
Ταμεῖον: Εἰς μεταλλικὸν	2,770,788.39	2,941,014.73
» Τραπεζικὰ γραμμάτια Ἰονικῆς Τραπέζης	160,900.—	156,110.—
» Κερματικὰ » δίδραχμα καὶ μονόδραχμα	1,292,809.—	1,138,485.—
Ἐξωτερ. λογαριασμοί. (Ἀντίτιμον μεταλ. εἰς τὸ ἐξωτερικὸν	27,666,782.11	26,513,503.77
(Προϊὸν ἐκδοθέντος Ἐθν. Δαν. εἰς χρ. Ἑλ. Σιδηρ. 4 ο]ο τοῦ 1902	15,775,974.83	17,396,336.83
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβέρν. ἐπ' ἀναγκαστικῇ κυκλοφ. τραπ. γραμ.	68,278,575.42	68,278,575.42
» » » » διδράχμων καὶ μονοδράχμων	10,875,000.—	10,875,000.—
Ὁμολ. Ἐθνικῶν δανείων (Εἰς χρ. δρ. 23,768,607.75 (» τραπ. γραμ. » 28,898,525.—	52.667,132.75	52.667,132.75
Προεξοφλήσεις	22,545,770.02	20,157.062.79
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων	2,879,106.64	2,866,812.91
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπ' ἐνεχύρῳ χρηματογρ.	11,789.007.81	11,033,150.56
Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων	1.288,048.50	493,119.05
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ	56,628,343.14	55,855,314.99
Δάνεια εἰς δήμους λιμένας, καὶ λοιπὰ νομικὰ πρόσωπα	42,847,434.14	43,004,501.44
Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας	10,801,812.64	11,459,621.94
Καθυστερήσεις χορηγήσεων εἰς γεωργοκτημ. καὶ γραμ. Ηρ. Τραπ. Ἠπειροθεσσαλίας	5,124,159.82	4,954,468 67
Μετοχαὶ εἰς ἐγχωρίους Ἑταιρίας	4,159,445.70	4,159,445.70
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης	1,500,000.—	1,500,000.—
Ὁμολ. λαχ. δαν. Ἐθν. Τρ. τῆς Ἑλλάδος 2 1)2 ο]ο εἰς τρ. γρ.	1,825,200.—	1,835,200.—
		100,507.87
Καταστήμ. Τραπέζ. καὶ κτήμ. ἐξ ἀναγκαστ. ἐκποιήσεων	8,337,401.29	8,328,412.87
Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς	2,523.388.10	2,513,412.87
Ἐξοδα ἐγκαταστ. (ἰδίως δαπάνη κατασκευῆς τραπεζ. γραμματίων)	1,661.790.50	1.614,237.64
Διάφοροι λογαριασμοὶ	2,023,397.05	2,329,676.87
Λογαριασμοὶ τρίτων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ	7,315,919.19	5,042,609.44
Διεθνὴς Οἰκονομ. Ἐπιτροπὴ (λ)σμὸς ὑπηρ. Ἐθν. δαν. εἰς χρυσ.)	8,989.30	18,460.60
Λογαριασμὸς ἐξαγ. συμμετοχῆς Κυβερνήσ. εἰς κέρδη ἐκ τρ. γραμμ.	1,648,640.—	1,648,640.—
Ἐξαγορὰ προνομίου Προνομ. Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας	1,200,000.-	1,200,000.—
Προμήθεια τροπῆς λαχειοφόρου δανείου (εἰς τραπ. γραμμάτια	450,000.—	450,000.—
Διάφορα	543,857.62	509,891.48
	366,589,673.96	360,962,961.99

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Μετοχικὸν Κεφάλαιον		20.000,000.—	20,000,000.—
Ἀποθεματικὰ κεφάλαια		13,500,000.—	13,500,000.—
Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν κυκλοφορία:			
I Διὰ λ)σμὸν τῆς Κυβερνήσεως δρ. 68,278,575.42			
II » » Τραπέζης 54,933,742.11		123,212,317.53	11[illegible],312,372.19
Κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα		10,875,000.—	10,875,000.—
Καταθέσεις ἄνευ τόκου εἰς μεταλλικὸν		5,316,574.80	5,406,301.61
Καταθέσεις ἄνευ τόκου		12,888,733.50	13,178,621.41
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι		1,131,483.96	1,031,995.71
Μερίσματα πληρωτέα		425,420.—	509,690.—
Καταθ. Δημοσ. διὰ χορηγήσεις δανείων κατὰ τὸν ΒΦΜ' νόμον		283,749.94	283,749.94
Διεθν. Οἰκ. Ἐπιτροπὴ λ)σμὸς καταθ. ἐκ δημ. ὑπεγγ. προσ. (Εἰς χρυσ. δρ. 758,783.31 (» τρ. γρ. » 4,760,260.88		5,519,044.19	3,058,396.07
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς χρυσὸν		291,115.45	384,258.40
» » » » τραπεζικὰ γραμμάτια		513,936.89	1,242.524.42
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσὸν		10,701.48	510,701.48
Καταθέσεις Δημοσίου ἐπὶ τόκῳ εἰς τραπεζ. γραμμάτ.		15,775,974.83	17,396,336.83
Ἐντ. κατάθ. Δημ. εἰς χρ. διὰ τὴν κατασκ. Σ. Π-Δεμερλῆ-Συνόρ.		331,297.21	19,689.21
» » τραπ. γραμμάτια		80,476,462.26	80,108,680.77
Καταθ. ἔντοκοι.		45,459,810.—	45,459,810.—
Λαχειοφόρον δάνειον Τραπέζης		20,492,000.—	20,492,000.—
Ὑπηρεσία λαχειοφόρου δανείου Τραπέζης 3 ο]ο εἰς χρ.		1,386,170.—	1,608,392.—
» » » » 2 1)2 ο]ο εἰς τρ. γραμ.		3,000.—	15,000.—
Καταθέσεις Ταμιευτηρίου		4,785,798.66	4,697,180.61
Διάφορα.		3,911,057.26	2,872,306.34
		366,589,673.96	360,962,961.99

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1905

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Η. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ